

Приложение № 2 към Условието за кандидатстване

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15	
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР (не повече от 2 страници)	
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:	
<p>- Списък на общините, обхванати от МИГ;</p>	<p>Територията на Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ обхваща териториите на следните 6 общини - община Невестино, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила. Съгласно Условието за кандидатстване по процедура процедура № BG06AFSP001-01.001 по интервенция „Изпълнение на операции, включително дейности за сътрудничество и тяхната подготовка, избрани в рамките на стратегията за местно развитие“ от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) на Република България за периода 2023 – 2027 г. територията на МИГ не включва град с население над 30 000 жители, в неговите строителни граници, тъй като град Кюстендил не е включен в състава на групата, което е видно в описанието на населените места и броя на техните жители.</p>

- Списък на населените места, обхванати от МИГ;

Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ се състои от общо 140 населени места, от които 3 града - общинските центрове Кочериново, Бобошево и Рила и 137 села, както следва:

1. За община Невестино

Населено място	ЕКАТТЕ
Село Ваксево	10050
Село Ветрен	10817
Село Длъхчево-Сабляр	21292
Село Долна Козница	22112
Село Друмохар	23827
Село Еремия	27574
Село Згурово	30613
Село Илия	32696
Село Кадровица	35119
Село Лиляч	43709
Село Мърводол	49566
Село Невестино	51216
Село Неделкова Гращица	51336
Село Пастух	55542
Село Пелатиково	55734
Село Раково	62058
Село Рашка Гращица	62284
Село Смоличано	67619
Село Страдалово	69571
Село Тишаново	72494
Село Църварица	78584
Село Чеканец	80251
Село Четирци	81284

2. За община Кюстендил:

Населено място	ЕКАТТЕ
Село Багреници	02138
Село Берсин	03962
Село Блатец	04323
Село Бобешино	04491
Село Богослов	04796
Село Буново	07048
Село Вратца	48355
Село Гирчевци	14917
Село Горановци	16026
Село Горна Брестница	16141
Село Горна Гращица	16198
Село Горно Уйно	16995
Село Грамаждано	17680
Село Граница	17751
Село Гурбановци	18112
Село Гърбино	18318
Село Гърляно	18352
Село Гюешево	18455
Село Дворище	20208
Село Дождевница	21782
Село Долна Гращица	22071
Село Долно село	22811
Село Долно Уйно	22862
Село Драговищица	23282
Село Жабокрът	29026
Село Жеравино	29266
Село Жиленци	29386
Село Ивановци	32144
Село Каменичка Скакавица	35835
Село Катрище	36659
Село Коняво	38432
Село Копиловци	38474

	Село Коприва	38515
	Село Кутугерци	40765
	Село Кършалево	40991
	Село Лелинци	43267
	Село Леска	43373
	Село Лисец	43815
	Село Лозно	44183
	Село Ломница	44255
	Село Мазарачево	46108
	Село Николичевци	52400
	Село Нови чифлик	52026
	Село Ново село	52194
	Село Пиперков чифлик	56378
	Село Полетинци	57188
	Село Полска Скакавица	57319
	Село Преколница	58129
	Село Радловци	61457
	Село Раждавица	63536
	Село Раненци	62181
	Село Режинци	62428
	Село Ръсово	63608
	Село Савойски	65047
	Село Сажденик	65142
	Село Скриняно	66891
	Село Слокощица	67461
	Село Соголяно	67790
	Село Стенско	69167
	Село Таваличево	72045
	Село Търновлаг	73691
	Село Търсино	73750
	Село Церовица	78447
	Село Црешново	78543
	Село Цървена ябълка	78598

	Село Цървендол	78608
	Село Цървеняно	78611
	Село Чудинци	81606
	Село Шипочано	83257
	Село Шишковци	83354
	Село Ябълково	87062
3. За община Трекляно		
	Населено място	ЕКАТТЕ
	Село Брест	06392
	Село Бъзовица	07226
	Село Габрешевци	14101
	Село Горни Коритен	16554
	Село Горно Кобиле	16804
	Село Добри дол	21422
	Село Долни Коритен	22410
	Село Долно Кобиле	22650
	Село Драгойчинци	23399
	Село Злогош	31200
	Село Киселица	36960
	Село Косово	38786
	Село Метохия	47929
	Село Побит камък	56887
	Село Средорек	68535
	Село Сушица	70411
	Село Трекляно	73047
	Село Уши	75232
	Село Чешлянци	81325
4. За община Бобошево		
	Населено място	ЕКАТТЕ
	Град Бобошево	04532
	Село Бадино	02172

	Село Блажиево	04314
	Село Висока могила	11232
	Село Вуково	12351
	Село Доброво	21565
	Село Каменик	35804
	Село Скрино	66888
	Село Слатино	67252
	Село Сопово	68062
	Село Усойка	75174
	Село Циклово	78495
	5. За община Кочериново	
	Населено място	ЕКАТТЕ
	Село Бараково	02748
	Село Боровец	05565
	Село Бураново	07065
	Село Драгодан	23323
	Град Кочериново	39116
	Село Мурсалево	49360
	Село Пороминово	57830
	Село Стоб	69261
	Село Фролош	76180
	Село Цървице	78625
	6. За община Рила	
	Населено място	ЕКАТТЕ
	Село Падала	55083
	Село Пастра	55539
	Град Рила	62671
	Село Рилски манастир	62685
	Село Смочево	67698
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	Съгласно данни на НСИ към 31.12.2020 г., общия брой на населението на	

територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ е 25 713 души.
Общия брой на населението в отделните общини съставлящи МИГ, за 2020 г. по данни на НСИ, е както следва:
Община Невестино – 1 958 души;
Община Кюстендил – 13 640 души;
Община Трекляно – 768 души;
Община Бобошево – 2 577 души;
Община Кочериново – 4 300 души;
Община Рила – 2 370 души.

Броят на населението на територията на МИГ по населени места за 2020 г. по данни на НСИ, има следния вид:

1. За община Невестино

Населено място	Население
Село Ваксево	338
Село Ветрен	7
Село Длъхчево-Сабляр	4
Село Долна Козница	32
Село Друмохар	126
Село Еремия	116
Село Згурово	44
Село Илия	30
Село Кадровица	26
Село Лиляч	162
Село Мърводол	31
Село Невестино	468
Село Неделкова Грацица	76
Село Пастух	51
Село Пелатиково	83
Село Раково	12
Село Рашка Грацица	105
Село Смоличано	26
Село Страдалово	23

Село Тишаново	34
Село Църварица	27
Село Чеканец	1
Село Четирци	136
2. За община Кюстендил:	
Населено място	Население
Село Багреници	543
Село Берсин	153
Село Блатец	12
Село Бобешино	16
Село Богослов	306
Село Буново	50
Село Вратца	121
Село Гирчевци	71
Село Горановци	52
Село Горна Брестница	325
Село Горна Гращица	8
Село Горно Уйно	239
Село Грамаждано	499
Село Граница	1
Село Гурбановци	6
Село Гърбино	132
Село Гърляно	170
Село Гюешево	159
Село Дворище	6
Село Дождевица	80
Село Долна Гращица	72
Село Долно село	13
Село Долно Уйно	455
Село Драговищица	571
Село Жабокрът	0
Село Жеравино	968
Село Жиленци	1

	Село Ивановци	51
	Село Каменичка Скакавица	100
	Село Катрище	736
	Село Коняво	560
	Село Копиловци	1
	Село Коприва	7
	Село Кутугерци	1
	Село Кършалево	20
	Село Лелинци	0
	Село Леска	4
	Село Лисец	696
	Село Лозно	41
	Село Ломница	42
	Село Мазарачево	199
	Село Николичевци	183
	Село Нови чифлик	18
	Село Ново село	343
	Село Пиперков чифлик	779
	Село Полетинци	7
	Село Полска Скакавица	23
	Село Преколница	69
	Село Радловци	116
	Село Раждавица	91
	Село Раненци	1
	Село Режинци	243
	Село Ръсово	28
	Село Савойски	7
	Село Сажденик	2
	Село Скриняно	218
	Село Слокощица	1430
	Село Соголяно	603
	Село Стенско	138
	Село Таваличево	273

Село Търновлаг	96
Село Търсино	18
Село Церовица	14
Село Црешново	2
Село Цървена ябълка	11
Село Цървендол	2
Село Цървеняно	66
Село Чудинци	1
Село Шипочано	117
Село Шишковци	445
Село Ябълково	809
3. За община Трекляно	
Населено място	Население
Село Брест	9
Село Бъзовица	15
Село Габрешевци	44
Село Горни Коритен	34
Село Горно Кобиле	3
Село Добри дол	49
Село Долни Коритен	29
Село Долно Кобиле	14
Село Драгойчинци	21
Село Злогош	36
Село Киселица	27
Село Косово	22
Село Метохия	18
Село Побит камък	3
Село Средорек	76
Село Сушица	30
Село Трекляно	310
Село Уши	19
Село Чешлянци	9
4. За община Бобошево	

Населено място	Население
Село Бадино	19
Село Блажиево	424
Град Бобошево	1158
Село Висока могила	39
Село Вуково	53
Село Доброво	66
Село Каменик	14
Село Скрино	72
Село Слатино	385
Село Сопово	28
Село Усойка	308
Село Циклово	11
5. За община Кочериново	
Населено място	Население
Село Бараково	412
Село Боровец	80
Село Бураново	156
Село Драгодан	71
Град Кочериново	2007
Село Мурсалево	63
Село Пороминово	320
Село Стоб	459
Село Фролош	602
Село Цървище	76
6. За община Рила	
Населено място	Население
Село Падала	25
Село Пастра	140
Град Рила	2061
Село Рилски манастир	32
Село Смочево	212

1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:

Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), е разположен в Югозападен район за планиране (NUTS 2), Кюстендилска област (NUTS 3). Местната инициативна група се състои от общо 6 общини - Кюстендил (без строителните граници на град Кюстендил), Невestino, Кочериново, Бобошево, Рила и Трекляно. Общата площ на МИГ е 2 306,89 km², обхваща общо 140 населени места от които три града - град Кочериново, град Бобошево и град Рила и има общ брой на населението по данни на НСИ към 2022 г. - 23 688 души.

Територията на МИГ граничи със следните общини: Земен, Радомир, Република Северна Македония, Република Сърбия, Дупница, Бобов дол, Самоков, Белица, Благоевград, Разлог. Всички населени места от 6-те общини имат сравнително добри и много добри транспортно-комуникационни връзки с Автомагистрала „Струма“, първокласен път от РПМ и трансграничен път Е-79, както и няколко третокласни пътища от РПМ. Чрез тези транспортни връзки всички общини разполагат със сравнително добър и бърз достъп до 4 областни центъра - град Благоевград, град Кюстендил, град Перник и Столицата - София, което обуславя и добри възможности за сътрудничество и благоприятства социално-икономическото и туристическо развитие на територията. Също така, територията на МИГ се намира в близост и разполага с транспортни връзки до 3 съседни държави - Република Гърция, Република Северна Македония и Република Сърбия. На територията на МИГ преминават два общоевропейски транспортни коридора - №8 и №4 и част от железопътна линия №5 - София - Кулата от Националната железопътна мрежа.

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: *(не повече от 3 страници)*

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Описание на процеса на изготвяне на СВOMP

Началото на процеса на изготвяне на стратегията за ВОМР беше поставено от широка информационна кампания, включваща дейности за информиране на възможно най-голям брой от местните жители относно подхода ВОМР и изготвянето на стратегия по него. За широкото информиране на населението бяха използвани публикации в местните медии, които да достигнат до възможно най-широк кръг от хора от местната общност.

В процеса на изготвяне на стратегията за ВОМР бяха проведени общо 14 (четирнадесет) събития, като в рамките на тези срещи се обсъждаха възможностите за развитието на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила”. Изводите, до които се стигна в процеса на работа и с помощта на активното участие на местното население, са свързани с необходимостта от значителни действия с цел стимулиране на местната икономика и местното производство, подкрепа към социални дейности, насочена към всички нуждаещи се групи и най-вече задържането на младите хора по селата, като им се дава възможност да участват със собствени проекти за производство на селскостопански продукти. Препоръките са свързани със спазване на сроковете за разглеждане на проектите и нуждата от съдействие на местната инициативна група на потенциалните кандидати при оформянето и събирането на документи и отчитането им в ИСУН.

Срещите се проведоха при следния график:

- Информационна конференция - гр. Кочериново от 10:00 ч., НЧ „Пробуда-1919“, пл. „3-ти март“ 1;
- Информационна среща - гр. Рила от 11:30 ч., Заседателна зала №1 на Община Рила, пл. „Възраждане“ 1, ет. 1;
- Информационна среща - с. Трекляно - 14:30 ч., Залата на Община Трекляно.
- **06.06.2024 г. /четвъртък/**
- Обучение - с. Невестино от 10:00 ч., в Залата на Културно-информационния център, ул. „Владимир Поптомов“ 29-А;
- Обучение - гр. Рила от 14:30 ч., в заседателна зала №1 на Община Рила, пл. „Възраждане“ 1, ет. 1.
- **13.06.2024 г. /четвъртък/**
- Обществено обсъждане - с. Слокошица от 10:00 ч., в клуба в двора на училището /старата детска градина/;
- Обществено обсъждане - с. Невестино - 13:00 ч., в залата на Културно-информационния център, ул. „Владимир Поптомов“ 29-А;
- Информационна конференция - гр. Бобошево - 15:00 ч., в читалище „Лоза - 1870“, Малка зала, ул. „Единство“ №1.
- **10.03.2025 г. /понеделник/**
- Информационна среща - с. Добри дол, община Трекляно от 10.00 ч., в залата на НЧ "Искра 1925"

- **11.03.2025 г. /понеделник/**
- Информационна среща - с. Багреници, община Кюстендил от 10.00 ч., в залата на НЧ "Отец Паисий"
- **12.03.2025 г. /понеделник/**
- Обучение - село Драговищица, община Кюстендил - от 10.00 ч., в залата на НЧ "Славчо Темкин 1911"
- **13.03.2024 г. /четвъртък/**
- Информационна конференция – с. Стоб, общ. Кочериново от 10.00 ч., в НЧ "Самообразование -1914"
- Информационна среща - село Смочево, община Рила от 15:00 ч., в залата на НЧ "Христо Ботев -1918"
- **14.03.2025 г. /петък/**
- Обществено обсъждане - с. Слатино, община Бобошево от 10:00 ч., в НЧ "Просвета - 1920"
- Информационна среща - с. Еремия община Невестино от 15:00 ч. в залата на НЧ "Максим Горки -1927"

Акценти на проведените срещи бяха:

Какво представлява подхода ВОМР, представиха се мерки, които ще се финансират по програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г. (ПКИП), при многофондово прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР), програма „Околна среда“ 2021- 2027 г. (ОС), при многофондово прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР); Представяне на мерки, които ще се финансират по програма „Образование, при многофондово прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР)СПРЗСР, „Развитие на човешките ресурси“ при многофондово прилагане на подхода Водено от общностите местно развитие (ВОМР). Добри практики от местните инициативни групи в предходния програмен период и възможности за територията на МИГ чрез многофондова СВОМР 2023-2027 г.

Всички тези дейности извършени от Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ гарантират прозрачност на процеса на разработване и съгласуване на СВОМР за програмен период 2023-2027 г., както и спазването на подхода „отгоре - надолу“, с активното включване на местното население във всички събития, както и провеждането на съвместни дискусии с тях.

Проектът на стратегия за ВОМР беше одобрен от колективния върховен орган на МИГ след описаните по-горе публично проведени консултации, обсъждания, информационни срещи и др. със заинтересованите страни от територията.

В процеса на разработване и съгласуване на стратегията за ВОМР бяха включени представители на всички групи заинтересовани лица, идентифицирани в проучванията и

анализите към стратегията, в т. ч. уязвимите групи от територията и млади хора. Много активно в процеса се включиха и жените от територията на МИГ. Всички дейности по информиране на местното население и неговото участие в събитията и в обществените обсъждания се проведеха при спазване на основния принцип на ВОМР – „отдолу – нагоре“ и на хоризонталните политики на Европейския съюз и особено на равнопоставеността и липсата на дискриминация. На събитията бяха обсъдени и всички постъпили от местните хора предложения, като голям брой от тях бяха включени в стратегията за ВОМР.

Съответствие на СВОМР с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район

Изготвената въз основа на извършени подборни проучвания и анализи на територията и в следствие на широкомащабно съгласуване с местната общност, стратегия за ВОМР на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ е в пълно съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район, както следва:

Приоритет I на СВОМР „Подобряване на средата на живот, чрез инвестиции в основни социални услуги и инфраструктура, запазването на духовния и културния живот“ съответства на Стратегически приоритет 3 „По-добре свързан и устойчив регион“ на ИТСП на ЮЗР – СЦ 3.3 „Териториално развитие и сближаване“ и СЦ 3.4 „Укрепване на трансграничните перспективи“ на Стратегически приоритет 1 „Подкрепа на регионалните потенциали за устойчив растеж“, СЦ 1.2 „Подкрепа за включване в растежа на специфичните природни и културни потенциали на ЮЗР“ и Стратегически приоритет 2 „Инвестиране в човешкия капитал и преодоляване на регионалните дисбаланси в осигуряването на достъп до качествени услуги“ СЦ 2.1 „Образование и обучение за квалифицирана работна сила“. Цитираните приоритети предвиждат подкрепа за подобряване на условията за живот, подобряване на социалната картина и запазването и развитието на културния (вкл. духовен) и природен потенциал на територията на МИГ.

Приоритет II „Устойчиво развитие на местната икономика и подобряване на благосъстоянието на населението“ на СВОМР съответства на Стратегически приоритет 1 „Подкрепа на регионалните потенциали за устойчив растеж“ на ИТСП на ЮЗР – СЦ 1.1 „Насърчаване на интелигентен и иновативен икономически преход и преход към неутрална по отношение на климата икономика“ и СЦ 1.2 „Подкрепа за включване в растежа на специфичните природни и културни потенциали на ЮЗР“. Цитираните приоритети предвиждат подкрепа за развитие на предприемачеството и бизнеса.

Приоритет III „Успешно изпълнение на СВОМР и създаването на успешни модели на партньорство с МИГ от страната и чужбина в полза на местната общност“ на СВОМР съответства на Стратегически приоритет 3 „По-добре свързан и устойчив регион“ на ИТСП на ЮЗР – СЦ 3.4 „Укрепване на трансграничните перспективи“. Цитираните приоритети предвиждат подкрепа за развитието на сътрудничеството в различни сектори от местното развитие, което да доведе до подобряване на социално – икономическото състояние на населението.

Стратегията за ВОМР на Местна инициативна група „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ е изготвена като продължение на ИТСП на ЮЗР на ниво МИГ

– обединение от 6 общини. Това представлява комплексен подход към развитието на територията на МИГ, тъй като предвидените по СВOMP дейности ще се комбинират и ще допълват тези, залегнали в ИТСР. По този начин ще се постигне максимално ефективно въздействие върху развитието на територията на общините, включени в МИГ.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

Процесът на съгласуване на стратегията за ВOMP привлече вниманието на цялата местна общественост. След информационната кампания, която беше проведена, от страна на местните хора се забелязва високо ниво на интерес за участие в събитията по информиране, изготвяне и съгласуване на стратегията. Много от участниците дадоха своите предложения, които да залегнат в СВOMP, като се оформиха и интересни дискусии. Процесът протече при пълно спазване на принципа „отдолу – нагоре“, като местните хора до голяма степен определиха основните параметри на стратегията и очертаха насоката за развитието на територията на МИГ. Това е основна предпоставка за успешно изпълнение на стратегията за ВOMP.

Множество представители на идентифицираните въз основа на информацията от извършените проучвания, анализи, информационни срещи, обучения и обществени обсъждания на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ заинтересовани страни от изпълнението на Стратегия за водено от общностите местно развитие за програмен период 2023-2027 г. се включиха в процеса по нейното съгласуване. Участие в този процес взеха:

- Представители на стопанския сектор:
 - Земеделски производители;
 - Представители на фирми, извършващи неселскостопански дейности.
- Представители на нестопанския сектор:
 - Представители на читалища и читалищни настоятелства;
 - Представители на уязвимите групи (в т.ч. безработни младежи до 29 г. и безработно население над 50 г., трайно безработни и социални групи в риск, хора с увреждания, възрастни хора и други);
 - Представители на малцинствата;
 - Представители на неправителствени организации от територията на МИГ;
 - МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“;
 - Представители на местното население, вкл. млади хора.
- Представители на публичния сектор:
 - Представители на Общините Невestino, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново, Рила.

Представители на всички описани заинтересовани страни от изпълнението на стратегията за ВOMP на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ взеха участие във всички срещи по изготвяне и съгласуване на СВOMP, както следва:

- На проведените срещи от страна на представителите на публичната администрация и граждани от територията на МИГ беше предложено в стратегията да се предвидят достатъчно средства за подобряване на състоянието на инфраструктурата и условията на живот. Предложението беше обсъдено и прието единодушно. Беше изтъкнато, че

състоянието на обществената инфраструктура е от основно значение за просперитета на територията на МИГ;

- На проведените срещи от страна на редица жители от територията на МИГ бяха представени предложения за изграждане на достъпна среда за всички жители от територията на МИГ, подобрение на предоставяните социални услуги, от страна на НПО, бяха подадени предложения за подобряване на състоянието на околната среда – за недопускане на образуването на нерегламентирани сметища и за опазване на биологичното разнообразие – основни условия за добър живот на територията на МИГ. Направените предложения бяха подробно дискутирани и одобрени да бъдат включени като подкрепа от СВОМР. На срещата беше отбелязано, че демографските процеси на територията на МИГ следва да се имат предвид при определяне на социалните дейности. Важността от опазване на околната среда също беше сред дискутираните теми и беше единодушно съгласувано, че СВОМР трябва да подкрепя нейното опазване;
- На проведените срещи от страна на представители на бизнеса бяха отправени предложения за осигуряване на инвестиции в селското стопанство и в неселскостопанските сектори на икономиката на територията, които се нуждаят от подкрепа за модернизация и въвеждане на иновации. От страна на представители на НПО и представители на публичната администрация се предложи включването на мерки за активизиране на навлизането на пазара на труда на неактивни граждани в трудоспособна възраст, включително младежи. Това предложение беше единодушно подкрепено от представителите на икономическия сектор, присъствали на срещата. Всички участници се обединиха около предложенията за подпомагане на икономиката на територията на МИГ чрез различни мерки от СВОМР;
- На проведените срещи от страна на граждани и представители на НПО беше предложено в стратегията да се предвиди подкрепа за дейности, свързани с местната идентичност, като се изтъкна, че такива дейности като популяризиране на нейното културно и духовно наследство и богатство, сближават местните хора и се очакват с нетърпение и интерес от тях. Тази идея беше подкрепена от представителите на публичния сектор, които изтъкнаха, че общините полагат усилия в това направление, но МИГ може също да допринесе значително. Всички участници в срещата подкрепиха включването на такъв вид дейности в СВОМР;
- На проведените срещи от страна на представители на бизнеса се посочи необходимостта за подкрепа за развитие на туризма на територията на МИГ, която е изключително богата на исторически, културни и природни дадености, върху които да се изгради туристически продукт. Това предложение беше подкрепено от представителите на НПО, които изказаха готовност за включване в процеса по популяризиране и представяне на територията на МИГ. Беше изтъкнато, че ИТСП на ЮЗР има специфична цел за развитие на туристически дейности, като включването им в СВОМР би било в пълно съответствие с ИТСП.

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: *(не повече от 10 страници)*

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

- **Природно-географска характеристика**

Релеф и геоложка основа

Релефът на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е много разнообразен и като цяло смесен - планински, полупланински, котловинен, хълмист, хълмисто-котловинен. Планините, които попадат в обхвата на територията на МИГ са: Осогово, Лисец, Конявска, Чудинска, Лозенска, Витоша, Люлин, Вискяр, Завалска, Влахина, Малешевска, Руен, Рила, Огражден, Беласица, Изворска, Земенска, Милевска, Царичка и Кобилска, както и части от Западна Стара планина и Ихтиманска Средна гора. Тоест, на база всички тези планини попадащи на територията на МИГ - напълно или частично, обуславят и разнообразния смесен релеф на територията.

Ландшафтът на територията на Местната инициативна група може да се определи най-общо като северен субсредиземноморски с много равни котловинни дъна. Геоложкия строеж в по-голямата част от общините съставлящи МИГ е доста пъстър и разнообразен, като същото важи и за литоложкия строеж.

Най-ниската точка на територията на МИГ се намира в обхвата на община Кюстендил, в коритото на река Струма - 470 m надморска височина, а най-високата точка в обхвата на община Рила - връх Рилец - 2 731 m.

Разнообразния и смесен характер на релефа и геоморфоложките дадености на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ представляват потенциал за развитие на туризма, и по-точно на алтернативни форми на туризма - екотуризъм, селски туризъм, културно-познавателен туризъм, планински туризъм (атраktivни природни дадености и благоприятни условия особено за развитието на зимен туризъм) и хоби туризъм.

Климатична характеристика

Климатът на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е основно преходно-континентален, на места умерено-континентален със средиземноморско влияние поради преминаването на река Струма през територията на МИГ, а в по-високите части на територията климатът преминава в ясно изразен планински климат.

Климатът на територията на МИГ се характеризира с топло лято, мека зима, прохладна пролет и прохладна есен. Средногодишните температури на въздуха са от 9°C в общините Кюстендил и Трекляно до 18°C в община Невестино. Средногодишната сума на валежите е между 550 mm до 650 mm със изразен пролетен максимум в по-голямата част от МИГ, и с пролетно-летен и пролетно-есенен максимум съответно в общините Кочериново, Бобошево и Трекляно и с летен и лятно-есенен минимум на валежите.

Снеговалежите в по-ниските части са с по-кратка продължителност и по-малко задържане на снежната покривка - около 20 до 40 дни, докато в по-високите и планински части на МИГ снеговалежите се задържат около 130 до 180 дни.

В цялата територия на МИГ преобладава слънчевото и ясно време, като на места слънчевото греене е над 2 000 часа, докато времето с незначителна облачност и облачното време е с много по-малка продължителност по дни, като облачното време е най-характерно за зимния сезон, както и проявлението на мъгли.

Средната скорост на вятъра е между 1 m/s до 4 m/s, но преобладават ветровете с по-ниска скорост особено в по-ниските части. Преобладават северните, западните и северозападните ветрове през по-голямата част от годината, като северните ветрове са с най-висока скорост, а през останалите сезони преобладават западните, южните и югозападните ветрове.

Очакваните промени в климата на територията на МИГ са свързани и с отчетената в страната обща тенденция към затопляне на климата, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления, като: засушаване, проливни дъждове, гръмотевични бури и градушки. Неблагоприятните фактори се явяват: мокрите снегове и късните пролетни и ранните есенни замръзвания (сланите).

Предвижданията за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо, отколкото максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на гората, както и на горната граница на разпространение на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

Водни ресурси и хидрографска система

Територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е част от Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ (БДЗБР). През територията на МИГ преминава водосборният басейн на най-голямата река в областта - река Струма, която е най-главната отводнителна артерия за МИГ. От река Струма се произтичат почти всички други протичащи през територията на МИГ реки - те са нейни притоци.

Подхранването на река Струма и всички други основни притоци и реки на територията, като реките: Места, Доспат, Елешница, Рилска, Копривлен, Джерман, Речица, Гращичка, Илийна и Треклянска е най-вече снежно-дъждовно с подчертан пролетен и пролетно-летен максимум на подхранването. Някои от реките, като например река Струма и река Рилска, разполагат с потенциал за генерирането на водна енергия и питейно-битово водоснабдяване.

Подземните водни ресурси на територията на МИГ са представени от пукнатинни и порови води, някои от които също са със снежно-дъждовно подхранване, други не, като някои от тях могат да се използват и за питейно-битово водоснабдяване.

На територията на МИГ има 4 изградени язовира и 29 изградени микроязовира, а на територията на община Рила има и голям брой езера, някои от които: Смрадливите езерва, Черното езеро, Джендемски езера, Сухото езеро и други.

На територията на МИГ и в частност в общините Кюстендил, Бобошево и Невестино има термални и минерални води - в община Кюстендил са налични термоминерални и субтермални, а в общините Бобошево и Невестино - минерални води, като всичките са с доказани лечебни свойства. За съжаление минералният извор в община Бобошево към момента не се използва ефективно, но има потенциал за използване, а в общините Кюстендил и Невестино те имат голям потенциал за развитието на балнеолечение, рекреация и туризъм.

В община Кочериново, поради разположението на голям брой дърета с пороен характер, са изградени няколко баража и са извършвани противоерозионни залесявания с цел предотвратяване на ерозионните и поройните процеси, за опазването на населените места и населението от наводнения.

Почвени условия и полезни изкопаеми

На територията на МИГ „Неве Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), поради разнообразието на релефните форми и основните скали, дължащо се на геоложкия строеж, има голямо разнообразие на почвени типове. Типичните за територията на МИГ почви и почвени подтипове, са следните: канелени горски почви - типични, излужени и оподзолени, кафяви горски почви - тъмноцветни планинско-горски почви, планинско ливадни почви, алувиални почви, делувиални почви, рендзини.

Това голямо разнообразие от почвени типове и подтипове на територията на МИГ е предпоставка за отглеждането на множество и разнообразни селскостопански култури, поради тяхното голямо плодородие, следователно имат и голямо икономическо значение за територията.

Територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) не се определя като особено богата на полезни изкопаеми и рудни и нерудни богатства, но все пак има открити въглища в северната част на Кюстендилската котловина, лигнитни въглища в Катришенския въглищен басейн, полиметални руди в Осоговския руден район, варовик в Конявска планина, гранит в планина Осогово, глини в село Драговищица, инертни материали по терасите на реките Струма и Драговищица. В момента се експлоатират находищата на лигнитни въглища, глини и инертни материали, а голям интерес с промишлено значение са оловно-цинковите руди в планина Осогово, кафявите въглища в село Катрище, глините в село Драговищица и инертните и кариерни материали и наличието на разсипно злато.

На територията на МИГ, съгласно Националния концесионен регистър, съществуват две концесионни площи за добив на полезни изкопаеми в община Бобошево, които са: находище „Габи-2“, за добив на строителни материали (пясъци и чакъли); находище „Благов камък“, за добив на строителни материали (варовици).

Макар и сравнително бедна на полезни изкопаеми, на територията на МИГ „Невестино - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ има изградени баластриери, находища на полимерни глини, флуоритови проявления, окварцени, пиритизирани и лимонитизирани скали, както и открити рудни изкопаеми - железни, медни и златни оруднявания; неметални полезни изкопаеми - фосфорни, облицовъчни камъни, мрамори, гранити и варовици, инертни материали, палеогенски грубкластични скали и плиоценски чакъли, като особен интерес представляват и злато-съдържащите руди.

Единствено в община Рила от цялата територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, без строителните граници на град Кюстендил, липсват напълно каквито и да било находища на полезни изкопаеми с промишлено значение.

Растителност и животински свят

Растителността и животинският свят, на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), се характеризират с голямо богатство. Буковият пояс на територията на МИГ е основният от горско-растителна гледна точка, като МИГ попада в Тракийската горско-растителна област. На територията на МИГ от горско-дървесните видове, най-разпространени са: бял и черен бор от иглолистни видове, като голям дял заемат и изкуствено създадените култури и насаждения от тях, както и липа, топола, бреза, обикновен кестен, келяв габър, обикновен габър, акация, мъждрян, трошлива и бяла върба, ракета, благун, зимен дъб, цер, космат дъб, чинар, горун, ясен, глог и други. Също така на територията на МИГ има голям брой растения включени в Червената книга на България, том I „Растения“.

Горите на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, са предпоставка за съществуването на разнообразната фауна - срещат се много голям брой птици, бозайници, прилепи, земноводни и влечуги и безгръбначни животни, като най-голямото разнообразие е при безгръбначните животни. Също така в реките на територията на МИГ се срещат и голям представители на местната ихтиофауна. Освен това, на територията има много голям брой видове, основно от бозайниковата фауна, но и от птиците, които са обект на лов.

• Състояние и характеристика на околната среда

Атмосферен въздух

Качеството на атмосферния въздух на територията на Република България се следи от Министерството на околната среда и водите (МОСВ), Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), чрез Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), подсистема: Национална система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, която извършва оценка на КАВ върху територията на страната, която е разделена на 6 РОУКАВ, утвърдени със Заповед от 2013 г. на Министъра на МОСВ.

Качеството на въздуха е последица от комбинирано действие на много фактори, а метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на

замърсителите. Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им.

Като цяло територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се характеризира с чист атмосферен въздух, слаби и краткотрайни замърсявания и малки количества емисии. Най-големи замърсявания са регистрирани в община Кюстендил, попадаща като териториална единица в рамките на Югозападен РОУКАВ, в която има регистрирани превишени норми за КАВ за замърсителят ФПЧ10, по смисъла на Наредба №12/2010. Това е така поради разположението на общината в котловинната теренна форма и се характеризира със слаби ветрове, голяма честота на тихото време, голям честота на температурните инверсии и относително голям брой мъгливи дни, което е предпоставка за влошаване на самопочиствателната способност на приземния въздушен слой.

Община Кюстендил и община Невestino са включени в РОУКАВ Югозападен, а останалите 4 общини - Кочериново, Бобошево, Рила и Трекляно не са включени в РОУКАВ. Нито една от общините съставлящи МИГ не е включена в Националната система за мониторинг на околната среда, поради липсата на големи емисионни източници.

Неорганизираните емисии на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), се генерират от: строителството; товаро-разтоварните дейности; горски пожари и палене на стърнища; битови отпадъци; обработка на почвата, горивни резервоари; обекти за съхраняване и търговия с горива; площи за насипни материали, кариери за добив на инертни материали; бензиностанции; депа за ТБО и други.

Стопанската дейност на територията на МИГ като цяло е насочена към обекти на леката промишленост (текстилната продукция, винарството, лесовъдството, животновъдството), миннодобивната индустрия, електрониката, строителство, транспорт, производство на метални изделия, производство на електроенергия и други, които обекти обаче използват електроенергия, течни и твърди горива.

Емисиите от битовия сектор се увеличават на цялата територия на МИГ, макар и покачането на употребата на пелети за отопление, но не е достатъчно. Изгарянето на фосилни горива и използването им за отопление в битовия сектор са основните причини за формирането на високи концентрации на ФПЧ10, както и други замърсители като серни и азотни оксиди и въглероден оксид и диоксид. През зимният сезон и при определени метеорологични условия е възможно да се натрупат замърсители в приземния слой от ФПЧ10, серен диоксид, азотен оксид и въглероден оксид.

За пътните условия на страната ни в много случаи суспендирания прах е съществена част от общите емисии на фини прахови частици от автотранспорта, а от първостепенно значение за това, са два фактора: пътния нанос и теглото на автомобилите. Транспортният поток и двигателите с вътрешно горене са основния линеен източник на емисии за територията на МИГ. Транспортът е другата основна причина за високите концентрации на ФПЧ10, а причините, са: ненавременно почистване след опесъчаване; нередовно измиване на пътната

настилка; недостатъчно поддържане на инфраструктурата; недостатъчно оптимизиране на трафика; възможно периодично наднормено залпово емитиране на прах.

Общините Бобошево, Невестино и Трекляно от територията на МИГ, се характеризират с нисък потенциал за замърсяване на въздуха, тъй като няма значими източници на емисии и качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето на населението. На териториите на тези три общини основните източници на емисии се явяват транспорта и битовото отопление. Липсват обекти и емисии от промишлеността, няма емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници, липсват и обекти с големи горивни инсталации, както и предприятия, съоръжения и инсталации, които имат налични опасни вещества. Ниският потенциал на замърсяване е от голямо значение за хигиенната обстановка на населените места в общините. Основните замърсители са поголемите населени места и пътната инфраструктура.

Повърхностни и подземни води

Територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) попада изцяло в обхвата на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ и част от водосборния басейн на река Струма, която е най-голямата река в областта.

На територията на МИГ съществуват 34 язовира и микроязовира, които се използват за напояване, питейно-битови нужди, рекреация или не се използват, макар че биха могли да се използват за рекреация и/или развъждане на риби. Въпреки това, те се поддържат в сравнително добро качествено и количествено състояние.

Основните потенциални източници на замърсяване на повърхностните водни тела на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, са най-вече дифузни източници - земеделските дейности, липсата на канализация, изпускането на материали и съоръжения в неканализирани райони, инцидентни разливи, автомобилен и железопътен транспорт, нерегламентирани сметища и други, а от точковите източници най-значими са някои предприятия от територията.

На територията на МИГ попадат общо 30 повърхностни източника, от които - 1 се намира в отлично състояние, 2 се намират в много добро състояние, 12 се намират в добро състояние, 10 се намират в умерено състояние, 4 в лошо състояние и едно в неизвестно състояние. Целите на МИГ и на БДЗБР, са за достигане на добро и много добро състояние на повърхностните водни тела, които са в лошо, умерено и неизвестно състояние, както и поддържането им в добро и много добро състояние.

От всички общини съставлящи МИГ, само територията на община Бобошево попада в две чувствителни зони. На териториите на общините Невестино, Рила и Трекляно е известно че се изпълнява мониторинг, като в община Невестино функционират пунктове за контролен и оперативен мониторинг и пунктове за контролен химичен мониторинг; в община Рила функционират пунктове за контролиране на физико-химични показатели; в община Трекляно се извърша постоянен и периодичен мониторинг на питейно води.

Подземните води на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) са общо 23 броя представени от пукнатинни и порови, кватернерни, карстови и пукнатинно-карстови води. Всички подземни водни тела на територията на МИГ се характеризира с добро общо състояние по химични и количествени показатели, но две от тях са в риск за количественото състояние, а едно от тях в риск и за химическото им състояние.

По отношение на минералните води на територията на МИГ, то тя разполага със сравнително голямо богатство на термоминерални и субтермални води, с балнеолечебни свойства. Минералните води на територията на община Кюстендил по състав са сярни със съдържание главно на натриев сулфид и натриев тиосулфат, като се характеризира с почти постоянно химично съдържание и температура, чиста и безцветна, с приятен вкус и лек мирис на водороден сулфид. Лечебните ѝ свойства и профилактични качества се дължат най-вече на сулфидите, високата температура, хипотоничният ефект, леката минерализация и относително високото съдържание на флуор.

В община Бобошево има само един източник на минерални води в село Слатино, който се характеризира с богато съдържание на флуор, натрий, калий и въглероден диоксид, има постоянна температура от 19-21°C, но за съжаление минералният извор не се използва ефективно, като това е възможност за бъдещото му развитие. В община Невestino има два минерални водоизточника - Сондаж №1 „Барището“, който има обща минерализация от 766 mg/l, с особено големи балнеологични свойства; и Сондаж №2 „Топилата“, който има обща минерализация от 709 mg/l, също с големи балнеологични свойства.

В община Рила съществува едно минерално находище - „Рила“, с един водоизточник - Сондаж №1, който е каптиран чрез чешма в общинския център. Дебитът му е малък, температурата му е постоянна - 23,9°C, азотна, слабо алкална, хидрокарбонатна, натриева и флуорна. Няма налични данни за замърсяването на минералния извор, но е определена като неподходяща за питейно-битови нужди.

На териториите на общините Кочериново и Трекляно не са известни минерални извори, които да могат да се използват за каквито и да било нужди.

Въпреки това, територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ разполага с голям потенциал за развитието на туризма, особено балнеолечебния туризъм, тъй като разполага с огромно разнообразие от минерални извори, имащи различни лечебни свойства, някои от които могат да се използват и за вътрешно лечение, освен за външно.

Състояние на земите, почвите и терените

Почвите и терените на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), се характеризират като сравнително екологично чисти, поради липсата на предприятия и производствени обекти, чиято производствена дейност да замърсява почвите в района.

На територията на МИГ има общо 5 пункта за мониторинг от Националната система за почвен мониторинг, съгласно Националната програма за почвен мониторинг от ниво I - широкомащабен мониторинг, в три общини - Кюстендил (пунктове в Цървеняно - община Кюстендил и селата Бабинска река и Яхиново в близост до общината), Невестино (пункт в село Ветрен) и Трекляно (пункт в село Добри дол). Пробонабирането по НСПМ се извършва от Изпълнителна агенция околна среда.

В съответствие мрежата за почвен мониторинг, съгласно ЗООС и Министъра на МОСВ, не са регистрирани замърсени почви с тежки метали и металоиди и нефтопродукти и не са установени превишения на ПДК нормите в почвите на територията на МИГ.

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ няма констатирани нарушения за замърсяване на почвите над МДК нормите, няма налични данни за киселяване, засоляване, заблацияване и уплътняване на почвите, не са регистрирани интензивни дефлационни процеси, тъй като особеностите на района на територията на Местната инициативна група не благоприятстват развитието на ветровата ерозия, но три от общините - Бобошево, Кюстендил и Невестино, попадат в територия с висок риск от водоплощна ерозия, а територията на община Рила се характеризира с потенциал за интензивна водна ерозия на надморска височина около и над 1 700 m.

На територията на МИГ ежегодно се полагат постоянни усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локалните замърсявания, реализирани са мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове. Ежегодно през периода на прибирането на реколтата и през пожароопасния период, във връзка със Закона за опазване на земеделските земи, се издава Заповед за забрана на паленето на стърнища.

Като единствен значим източник на замърсяване с тежки метали и металоиди и по-точно с оловни аерозоли на територията на МИГ, се явяват моторните превозни средства с бензинови двигатели, а потенциално замърсени с олово земи са крайпътните зони с ширина около 15-25 m. Сериозен проблем за почвите и в частност - почвеното плодородие се явява: паленето на стърнища и образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места, като положителна тенденция е намаляването на нерегламентираното изхвърляне.

На територията на целия МИГ няма регистрирано замърсяване с УОЗ пестициди и препарати за растителна защита, като единствено в община Кюстендил е имало склад за негодни и излезли от употреба УОЗ пестициди и ПРЗ в землището на село Драговищица, но общинското ръководство е предприело всички необходими мерки за премахването на склада, всички пестициди са преупаковани и изнесени в чужбина за обезвреждане. Във всички останали общини от територията на МИГ не съществуват складове за съхранение на излезли от употреба средства за растителна защита.

На територията са регистрирани 14 свлачища, от които: 5 потенциални - едното в община Невестино, другите 4 в община Кочериново; 5 стабилизирани - едно в община Невестино, две

в община Рила и едно в община Кочериново и 4 активни - три в община Невестино и едно в община Рила.

Защитени природни територии и защитени зони

Територията на МИГ се характеризира с изключително разнообразие от защитени природни територии обявени по смисъла на Закона за защитените територии - 20 броя и със също толкова голямо разнообразие от защитени зони по смисъла на общоевропейската екологична мрежа НАТУРА 2000, респективно и по двете Директиви - Директива 92/43/ЕИО и Директива 2007/147/ЕС - 25 защитени зони.

Също така, територията изобилства от редки, застрашени и ендемични флористични и фаунистични видове, което е обусловено най-вече от наличието на големия брой защитени природни територии и защитени зони.

Отпадъци

Територията на Местна инициатива група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), разполага с добре организирана и функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която функционира по утвърден график. За съжаление обаче не се обслужва цялото население и всички населени места. Системата за сметосъбиране и сметоизвозване в община Кюстендил не обхваща цели 29 населени места от общо 71 села, в община Невестино тя не обхваща 13 от 23 населени места, а в община Трекляно са обхванати 12 от 19 населени места, като това от една страна се дължи на нарастващото обезлюдяване, а от друга страна се дължи на планинския терен и невъзможността за придвижване на сметосъбирачната техника.

Територията на МИГ е член на две Регионални сдружения за управление на отпадъците - общините Кюстендил, Невестино и Трекляно, са част от РСУО „Рила Еко“ и попада в „Регион Дупница“, а общините Кочериново, Рила и Бобошево, са част от РСУО - Благоевград и попада в „Регион Благоевград“. Сметосъбирането и сметоизвозването на териториите на всички общини се извършва от лицензирани фирми и организации.

По отношение на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението, единствено нормата на натрупване за община Кюстендил надвишава референтните норми зададени в Националния план за управление на отпадъците. Всички останали общини съставлящи МИГ са със стойности под средната норма на натрупване за България и под референтните норми зададени в НПУО.

Не на цялата територия на МИГ има въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - такава система съществува и функционира единствено в общините - Кюстендил, Бобошево и Рила, в останалите три общини такава система все още не е въведена и не функционира, но се планира. Разделното събиране на отпадъци от опаковки в община Кюстендил се осъществява от „ЕКОПАК“ АД, а в общините Бобошево и Рила се осъществява от „ЕКОПАК БЪЛАГРИЯ“ АД. За целите на успешното разделно събиране и последващо транспортиране и рециклиране и в трите общини са подигурени контейнери тип „Иглу“ - различен брой и от следния вид: зелени контейнери (за стъкло и стъклени опаковки); жълти

контейнери (за пластмасови и метални опаковки) и сини контейнери (за картонени и хартиени опаковки).

Основният поток отпадък на територията на цялата Местна инициативна група е със следните код и наименование - 20 03 01 „смесен битов отпадък“. По отношение на морфологичният състав на отпадъците на територията на Местна инициативна група „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“, то от направените за всяка община анализи се установява, че най-голям дял заемат следните видове отпадъци: хранителни, пластмаса, градински, стъкло и инертни (над 4 cm), като в отделните общини има и други отпадъци, които са с по-висок дял, като: дървесни, хартия, ситна фракция и други.

На цялата територията на МИГ все още липсва въведена система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци, както и система и сключени договори за тяхното транспортиране и оползотворяване. Въпреки че все още система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци липсва на цялата територия, то всички общини съставлящи МИГ планират най-скорошното ѝ изграждане с цел намаляване на този тип отпадък и неговото полезно, целесъобразно и екологосъобразно оползотворяване - превръщането му в компост и въвеждане на система за домашно компостиране. Въвеждането на система за фамилно компостиране на градински, зелени и биоразградими отпадъци би допринесла силно за намаляване на общото количество генериран смесен битов отпадък, тъй като към момента те се изхвърлят с този поток, като също така ще допринесе за използването на компоста в домашното отглеждане на селскостопанска продукция и земеделието.

По отношение на строителните отпадъци, то единствено в: община Кюстендил, генерираните строителни отпадъци се депонират на сметището в село Радловци, местност „Решетката“, където те се използват за запръствяване; и община Бобошево, която има изградена площадка от фирма „ДИ ВИ БИ“ ООД, за оползотворяване на инертни и строителни отпадъци, а строителните отпадъци се изхвърлят на регламентирано депо за отпадъци „Габи - 2“, разположено западно от село Слатино - теренът е кариера за добив на строителни материали, която подлежи на рекултивация. Във всички останали общини формиращи МИГ няма изградена инфраструктура за депониране, съхраняване и/или третиране на строителни отпадъци, нито организирана система за събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък.

На територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ няма налични площадки, инсталации и/или съоръжения, където да се съхраняват, депонират или рециклират производствени отпадъци, като за тях задължения и отговорност поемат промишлените предприятия, които ги генерират. Болничните отпадъци с неопасен характер, след предварителна обработка се затварят в полиетиленови чували и се депонират на сметището, като това важи единствено за община Кюстендил, а във всички останали общини, включително и община Кюстендил генерираните опасни болнични отпадъци са отговорност на болничните заведения. На територията на МИГ освен в община Кюстендил няма данни за регистрирани опасни битови отпадъци, тъй като всички те се изхвърлят заедно с потока смесен битов отпадък. В община Кюстендил са предприети действия по обезопасяване на съществуващият склад за излезли от употреба и с изтекъл срок пестициди -

извършен е ремонт на сградата, тя е почистена и дезинфекцирана, а пестицидите в нея са преупаковани, обезопасени и изнесени.

От всички общини, част от Местната инициативна група, единствено община Кюстендил разполага със сключени договори с лицензирани дружества за предаване на масово разпространени отпадъци, различни от опаковките - има сключени договори за: организиране на дейности по събиране, съхраняване и разкомплектоване на ИУМПС; по повторна употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от МПС (като само той не се обслужва към момента); за организиране на система за разделно събиране от крайни потребители, съхраняване и транспортиране на НУБА; договор за изграждане на система за събиране на отпадъци от ИУЕЕО. Общината е в процес на търсене за сключване на договор с лицензирани фирми за третиране на ИУГ. На територията на община Кюстендил липсват единствено регистрирани площадки за дейност с отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, ИУГ, НУБА и отработени масла и отпадъчни нефтопродукти. Във всички останали общини липсват сключени договори с лицензирани фирми за събиране, съхранение, рециклиране, повторна употреба, оползотворяване и транспортиране на отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕИ, ИУГ и НУБА.

На териториите на общини Кюстендил, Кочериново, Бобошево и Невестино са съществували депа/площадки за депониране/изхвърляне на неопасни отпадъци, но нито едно от тях към момента не функционира. В община Кюстендил до 2017 г. е функционирала площадка за депониране на неопасни и битови отпадъци в местност „Гладни рид“, село Радловци, която обаче е спряна от експлоатация през 2019 г., когато е извършена нейната техническа рекултивация, а в момента се намира в последни етапи на изпълнение на биологична рекултивация. В община Кочериново съществуващото депо не е отговаряло на изискванията и със Заповед на Изпълнителния директор на РИОСВ - Благоевград е закрито. В община Бобошево има едно спрямо от експлоатация депо за неопасни отпадъци в местност „Къро“, в землището на село Слатино, което със Заповед на Изпълнителния директор на РИОСВ - Перник вече подлежи на закриване и рекултивация. В община Невестино е имало две депа - едното в землището на село Ваксево, а другото в землището на село Четирци, като и двете са закрити и е извършена тяхната техническа рекултивация и предстои изпълнението на биологичната им рекултивация.

Във всички общини съставлящи Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ съществува проблем с образуването на нерегламентирани сметища основно на входните пътни артерии на населените места, в реките и деретата, но общините извършват регулярни комисии за тяхното установяване и се предприемат бързи и навременни мерки за тяхното почистване и последващ мониторинг.

Акустична среда

От направения до тук анализ на акустичната среда на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), може да се каже, че единствения по-сериозен източник на шум се явява автотранспорта и железопътния транспорт.

На територията на МИГ не са идентифицирани източници на промишлен шум и вредни емисии, които да са сериозен проблем за територията и населението, а съществуващите

промишлени източници не са включени в утвърдения списък на МОСВ за контрол на шумовите нива, поради което и няма налични данни за провеждани измервания.

За територията на МИГ най-голям дял от шумовото натоварване заема автотранспорта, като за неговото повишаване роля играе увеличаващият се брой МПС, състоянието на пътната настилка и пътната мрежа и нейната пропускателна способност, а основният шумов фон се създава от автомобилите - леки и товарни. През територията на общините Кочериново и Бобошево пряко преминават автомагистрала „Струма“ и международен автомобилен път Е-79. Проблем създава и железопътния транспорт, тъй като през територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ преминава международната железопътна линия София - Кулата - Атина, като по нея се движат както пътнически, така и товарни влакове.

Други източници на шум се явяват строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни дейности, сметоизвозване на отпадъци, училища, детски градини, детски площадки, заведения за обществено хранене, увеселителни заведения, различни сервиси и работилници разположени в непосредствена близост до жилищни сгради. Въпреки че до тук изброените източници на шум нарушават акустичната среда, те са много под референтните стойности, следователно за тях не се предприемат никакви конкретни мерки.

На територията на МИГ няма налични обекти с издадени комплексни разрешителни, както и промишлени източници с дейности, които да създава висок риск от наднормени нива на шум, поради което не се извършва планов контролен мониторинг на нивата на шум. Цялостно погледнато акустичната обстановка на територията на МИГ „Невестино - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ може да се определи като нормална.

- **Инфраструктура, електроснабдяване, свързаност и достъпност**

- Транспортна инфраструктура**

Транспортната инфраструктура на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) може да се определи най-общо като много добре изградена, с много висока гъстота на пътната мрежа, надвишаваща както средната за Кюстендилска област, така и средната за страната. Това е обусловено основно от разположението на територията на МИГ, тъй като през нея преминават два Общоевропейски транспортни коридора - коридор №4 и коридор №8, като транспортен коридор №8 преминава само през територията на община Кюстендил, а транспортен коридор №4 преминава през територията на общините Кюстендил, Кочериново и Бобошево, но въпреки това те се намират в близост до почти цялата територия на МИГ (с изключение на община Трекляно, която е периферно разположена и е сравнително отдалечена от голяма част от общинските центрове на МИГ и от области центрове). Голямата гъстота на пътната мрежа на територията на МИГ се обуславя още и от факта, че поради големият брой населени места във всички общини се създава необходимост от транспортен достъп до тях и между тях.

Територията на МИГ също така се обслужва от първокласни, второкласни, третокласни и четвъртокласни пътища от Републиканската пътна мрежа на България, чрез които се

обслужват с автомобилен транспорт всички населени места от територията на МИГ „Невестино - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“. През или в близост до териториите на общините съставлящи МИГ преминават следните пътища с международно и национално значение: АМ „Струма“ първокласен път I - 6, път Е - 871, Главен път Е - 79, второкласен път II-62, както и още множество второкласни, третокласни и четвъртокласни пътища, свързващи общините съставлящи МИГ с областните центрове - Благоевград, Перник и Кюстендил, както и Столицата - София.

За съжаление, въпреки голямата гъстота на пътната мрежа, големия брой първокласни и второкласни пътища от Републиканската пътна мрежа, както и пътищата с международно и национално значение, има една сравнително голяма част от общинските пътища и от уличната мрежа, които се намират в лошо техническо експлоатационно състояние, има няколко участъка в общините Рила и Трекляно, при които липсва постоянна стабилизирана асфалтова настилка, а поради планинския характер на сравнително голяма част от населените места от територията на МИГ, през зимния сезон се създават ситуации на тяхното откъсване поради метеорологичните условия. Тази тенденцията към недостатъчна поддръжка и недостатъчно финансиране за пътна инфраструктура следва да се прекрати, не само за целите на подобряване на условията на живот на населението и със социално-икономическа цел, поради огромния потенциал и възможности на МИГ да развива туристически и рекреационни дейности.

През територията на общините Кюстендил, Кочериново и Бобошево преминава железопътен транспорт и има изградена железопътна инфраструктура. През община Кюстендил преминава главна железопътна линия София - Радомир - Кюстендил - Гюешево, като общината се обслужва от 3 гари в три села и 11 спирки в 11 села, а през териториите на общини Кочериново и Бобошево преминава 5-та главна железопътна линия - София - Кулата - Солун - Атина, като в община Кочериново има една гара и една спирка, а в община Бобошево има една гара. В общините Невестино, Рила и Трекляно железопътен транспорт липсва, като в община Рила преди повече от 60 години е имало железопътен транспорт представен от една теснолинейка, следователно има изградена железопътна инфраструктура, но към момента не се планира подновяване на функционирането на теснолинейката.

Общественият пътен транспорт е представен единствено от междуселищен автобусен транспорт, като такъв се осъществява само в общините Бобошево, Невестино, Рила и Трекляно, за община Кочериново няма налична известна информация, а за община Кюстендил няма информация извън строителните граници на град Кюстендил. Междуселищният автобусен транспорт в 4-те общини се реализира по утвърдени транспортни схеми, като в община Бобошево има общо 14 спирки - 5 в града и 9 в селата, в община Невестино има 22 спирки в 22 населени места, за община Рила е ясно единствено, че транспортното обслужване се осъществява от Сдружение „Рила Експрес“, а за община Трекляно обслужването е само в половината населени места в общината.

Водоснабдяване и канализация

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) водоснабдяването се извършва от дружество „Кюстендилска вода“ ЕООД, като всички населени места от територията на МИГ

са водоснабдени почти на 100%. Водоснабдяването се извършва както от повърхностни, така и от подземни водоизточници - речни водохващания, шахтови кладенци, водохващания от ВЕЦ-ове, сондажи, изворни води и язовирни водохващания. Пречиствателна станция за питейни води има единствено на територията на община Кюстендил, село Жилени, а в останалите общини водите за питейно-битови нужди са в риск, поради възможност за компрометиране на качеството им от природните и антропогенни условия.

Основната част от водопроводните тръби и водохващания са в изключително лошо експлоатационно и техническо състояние, поради тяхната амортизация и старост, което налага подмяна, реконструкция, ремонт и рехабилитация с цел подобряване на водоподаването, на водопроводната мрежа като цяло и на водите, които достигат до населението. Поради тези характеристики на водопроводната система на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, се образуват чести и големи аварии със значителни загуби на вода, понякога надвишаващи 65-70%. Единствено помпените станции в община Бобошево и водоемите в община Невestino се намират в добро техническо и експлоатационно състояние.

Поради непостоянния дебит на голяма част от повърхностните водохващания и водни обекти, през летните месеци поради пресушаване и сериозно намаляване на дебита на водите една сравнително голяма част от населените места от всички 6 общини съставлящи МИГ са с режим на водоподаване основно през периода август-септември. В община Кочериново обаче има изградени 5 броя резервоари за улавяне на излишната вода с цел компенсация на недостига на вода.

По отношение на канализацията, то канализационни мрежи - пълни и/или частични има изградени единствено в следните населени места: селата Гирчевци и Шишковци от община Кюстендил; град Кочериново и селата Стоб, Мурсалево и Бараково от община Кочериново; град Бобошево и селата Слатино, Усойка и Блажиево от община Бобошево; селата Невestino и Ваксево от община Невestino и град Рила от община Рила. Във всички останали населени места, включително цялата територия на община Трекляно липсва изградена централизирана канализационна система за отводняване на отпадните води, което в тези населени места се извършва в изградени септични и попивни ями и кладенци, а в някои населени места, отпадните и битово-фекалните води се заустват директно в дерета - сухи и речни и директно в повърхностни водни обекти.

Изградена ПСОВ има единствено на територията на община Шишковци но за съжаление към момента тя не се стопанисва, като в нито едно населено място от цялата територията на МИГ няма изградена ПСОВ, но се планира изграждането на такива.

Енергийна инфраструктура

Електроснабдяването на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се извършва основно от ЧЕЗ „Разпределение България“ АД, а община Рила се обслужва и от Националната електрическа компания - НЕК, като всички населени места от съставлящите Местната инициативна група общини, са на 100% електроснабдени.

Електроенергийната система в общините Кюстендил, Кочериново, Бобошево и Рила е добре развита и техническото състояние на използваните съоръжения е добро. В общините Невестино и Трекляно електроенергийната система не е в особено добро състояние, тъй като техническото състояние на съоръженията и линиите не отговаря напълно на изискванията, съоръженията са остарели и се нуждаят от рехабилитация, поддръжка и развитие. Предвижда се модернизация на съоръженията и автоматизиране на някои от мрежите и монтиране на автоматични прекъсвачи с дистанционно управление.

Територията на Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ разполага с голям потенциал за създаването на енергия от възобновяеми енергийни източници, като в общините Кочериново, Невестино, Рила и Трекляно разполага със съществуващи съоръжения за производство на енергия от ВЕИ - ВЕЦ-ове и ФВЕЦ-ове. Останалите общини все още не използват потенциалните си възможности за производството на енергия от слънцето, водата и особено от биомаса.

Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа

Телекомуникационната мрежа и съобщителната инфраструктура на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е сравнително добре развита, но за съжаление не всички общини, съставлящи МИГ, разполагат със 100% покритие на основните три мобилни оператора за страната - Виваком, Йетел и А1, както и с интернет услуги и достъп.

Въпреки това, се отбелязва положителна тенденция на относителния дял домакинства с достъп до интернет връзка на територията на МИГ, който се е увеличил около два пъти, поради масовото развитие на сектора на Информационните и комуникационни технологии.

Територията на МИГ разполага със 100% сигнал на лицензираните национални телевизии, с радиопредавателни станции, телевизионни ретранслатори и други, които покриват цялата територия на Местната инициативна група с електромагнитни полета. През територията на МИГ също така преминава оптичният кабел Дупница - Кюстендил.

МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ разполага с пощенски станции и получава обслужване от „Български пощи“.

- **Демография**

Брой и динамика на населението

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ броя и динамиката на населението има изключително неблагоприятни стойности, което важи за абсолютно всяка една от общините, съставлящи Местната инициативна група, тъй като в почти всички населени места от територията на МИГ население е постоянно намаляващи и то с не малки стойности, като за целия период на извършеното проучване има общо 6 напълно обезлюдени населени места от три общини - Кюстендил, Бобошево и Невестино.

В останалите населени места от всички 6 общини в почти 100% от населените места броя на населението се запазва постоянно намаляващ, т.е. тенденцията е към обезлюдяване, като в

много малко от общия брой населени места, съставлящи МИГ, броят на населението се покачва, а там, където стойностите се покачват, то не е с много души.

Спрямо тези констатации може да се каже, че на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) през периода 2020-2022 г. се е формирала тенденция към бавно, но сигурно обезлюдяване на територията, което може да се опише най-общо като демографска криза, която действа с пълна сила над териториите и на 6-те общини от състава на МИГ. Към момента може да се каже, че общините Рила и Трекляно се намират в най-критично състояние и ситуация от към брой и динамика на населението, но по никакъв начин не бива да се игнорира и ситуацията на останалите общини и населените им места.

Следователно, Местната инициативна група, както и общините самостоятелно и заедно, следва да предприемат сериозни и незабавни мерки за подобряване на условията на живот, за популяризиране на територията, чрез което да се привлече младо и икономически активно население и по-сериозно да се развият ключовите сектори на територията, като по този начин ще се подобрят не само неблагоприятните отрицателни демографски процеси на територията на МИГ, но ще се подобрят и социалните и икономическите процеси във всяка от общините и във всички населени места.

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

Раждаемостта на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е като цяло изключително неблагоприятна, като в преобладаващата част от всички населени места в състава на МИГ няма по нито едно живородено дете през целия анализиран период, като ситуацията с раждаемостта е най-критична в две от общините съставлящи МИГ - общините Невestino и Трекляно, където най-ниският коефициент на раждаемост е между 2,2% и 2,6%, но като цяло коефициента на раждаемост за останалите 4 общини не се качва над 7,5%. Тоест ниските стойности за броя на живородените на територията на МИГ, обуславят и критично ниски стойности за коефициентите на раждаемост в общините съставлящи МИГ.

По отношение на смъртността на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), то броят на починалите във всички общини съставлящи МИГ надвишава многократно броя на живородените, като това от своя страна обуславя изключително сериозни и високи стойности на коефициента на смъртност. Както ниската раждаемост формира критично ниски стойности на коефициента на раждаемост, така и високата смъртност формира критично високи стойности на коефициента на смъртност, като най-високите коефициенти са регистрирани в същите две общини, както и най-ниските коефициент за раждаемост - общините Невestino и Трекляно, като в община Невestino коефициента на смъртност достига стойност от малко над 60%, а в община Трекляно, стойността е малко над 54%. За всички останали общините, съставлящи МИГ, коефициента на смъртност се движи в границите 27% - 42%.

Тоест стойностите за раждаемостта и смъртността, респективно формирането на стойностите за коефициентите на раждаемост и смъртност показват, че ситуацията е

изключително неблагоприятна, следователно формирането на сериозно засягаща територията на МИГ демографска криза продължава да се потвърждава през целия период.

По отношение на естествения прираст, на база стойностите за броя на живородените и броя на починалите в общините съставлящи МИГ става ясно, че се формира запазваща се неблагоприятна тенденция към постоянен отрицателен естествен прираст и за 6-те общини, което е изключително неблагоприятно.

На база тези данни Местната инициативна група като цяло и всички общини съставлящи МИГ самостоятелно, следва да предприемат незабавни, спешни и сериозни мерки по отношение на подобряването на демографските процеси, чрез привличане на младо население на територията, стимулиране и повишаване на раждаемостта, за което следва да се подобрят сериозно условията на живот на територията и да се предприемат дейности по нейното популяризиране, което е част от всички мерки и процеси които следва да се предприемат, за да се подобрят стойностите на раждаемостта и смъртността.

Механичен прираст

Механичният прираст на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) може да се определи на места като доста неравномерен, а на други със сравнително ясно изразена тенденция.

Особено неравномерен е механичният прираст в населените места от община Кюстендил и в община Кочериново, където през 2020 г. и 2022 г. се регистрира положителен механичен прираст, който през 2022 г. е с много по-ниски стойности от този през 2020 г., а през 2021 г. се регистрират отрицателни стойности и то сравнително високи. Следователно, тенденцията в тези две общини може да се приеме по-скоро за отрицателна, отколкото положителна, тъй като на база постоянно запазващият се отрицателен естествен прираст, тези неравномерни стойности на механичния прираст не обуславят подобрене, а по-скоро продължаващо влошаване, но с по-бавни темпове.

В общините Бобошево, Невестино, Рила и Трекляно механичният прираст също може да се приеме за неравномерен, но като цяло тук се формират по-ясно изразени тенденции, като в общините Невестино и Трекляно механичният прираст може да се приеме по-скоро за положителен, то на база стойностите за естествения прираст и на двете общини може да се каже, че този брой на заселилото се население в двете общини е недостатъчно да подобри или намали действието на отрицателните и неблагоприятни демографски процеси.

За общините Бобошево и Рила механичният прираст е с по-скоро запазващи се отрицателни стойности, т.е. по-голямо изселване на населението отколкото заселването, което показва, че демографската криза започва да засяга все по-голям брой демографски показатели, следователно показва, че демографската криза засегнала сериозно и двете общини образно казано „затяга примката си“ все повече и повече.

На база всичко описано до тук следва МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) да приеме сериозни, незабавни и много наложителни мерки основно за популяризиране на територията и

подобряване условията на живот с цел привличане на по-голям брой население да се заселва на територията на МИГ, с фокус към младото население, чрез което да се повлияе косвено и върху раждаемостта, респективно и естествения прираст в общините, съставлящи МИГ.

Полова, възрастова структура и трудоспособност

Половата структура и съотношение на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) показва благоприятни стойности за почти всички общини съставлящи МИГ, като неблагоприятни стойности както на половата структура като цяло и по възраст, но и половото съотношение са регистрирани за общините Невestino и Трекляно. Това е така, тъй като превес има населението от мъжки пол над населението от женски пол през целия анализиран период, което важи особено за населението в община Трекляно, а в община Невestino половата структура по възраст може да се приеме за относително благоприятна, тъй като в старческа възраст превес все пак вземат жените.

За да има благоприятна полова структура и пологово съотношение трябва жените да вземат превес над мъжете, а по отношение на реално благоприятната полова структура трябва мъжете да вземат превес над жените в млада възраст, а в старческа възраст да вземат превес жените. Следователно в останалите 4 общини - Кюстендил, Кочериново, Бобошево и Рила половата структура като цяло и по възраст и половото съотношение има благоприятни стойности през целия анализиран период, тъй като превес в старческа възраст взема населението от женски пол, а в млада възраст превес има населението от мъжки пол.

Възrastовата структура на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) може да се приеме за изключително неблагоприятна и влошена през целия анализиран период, тъй като населението на възраст 65-80+ години за всички общини е с много по-високи стойности от населението на възраст 0-14 години, което пък от своя страна е изключително ниско, а това е повлияно от отрицателните стойности на естествения прираст, респективно ниската раждаемост. Следователно населението на територията на Местната инициативна група може да се приеме за застаряващо, което продължава да затвърждава вече констатираната демографска криза на територията на всяка една от общините, съставлящи МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил).

По отношение на трудоспособността на населението може да се каже, че в 5 от 6 общините съставлящи МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е силно влошена и неблагоприятна. Трудоспособността на населението единствено в община Кочериново все още не е така сериозно влошена, тъй като трудоспособното население все още взема сериозен превес над това в над трудоспособна възраст, но все пак и тук се регистрира сериозен спад в броя на трудоспособното население и превръщането му в над трудоспособно.

За всички останали общини - Кюстендил, Бобошево, Невestino, Рила и Трекляно, трудоспособността на населението може да се приеме за силно влошена и неблагоприятна, тъй като населението в над трудоспособна възраст взема сериозен превес, като в някои от

общините то дори надминава населението в трудоспособна възраст, а населението в под трудоспособна възраст е с най-ниски стойности за абсолютни всички общини, т.е. населението в над трудоспособна възраст е почти два пъти по-високо от това в под трудоспособна възраст.

Всички тези факти доказват сериозната демографска криза налегнала територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), като следва както Местната инициативна група, така и всяка община самостоятелно за себе си трябва да предприеме необходимите незабавни и сериозни мерки за подобряване на условията на живот, популяризиране на територията, отваряне на нови работни места и привличане особено на младо население на територията с цел тази демографска криза да започне да намалява влиянието си, а ако е възможно и да бъде прекратена.

Образователен ценз

Образователният ценз на населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) най-общо може да се приеме за среден, тъй като най-голям брой население има със завършено средно образование. Въпреки това ситуацията на територията на всички общини съставляващи МИГ е изключително неблагоприятна, тъй като броя на населението намалява във всички образователни степени за цялата територия на МИГ, което най-вероятно е повлияно най-вече от критичния спад в общия брой на населението за цялата територия.

Този критичен спад в броя на населението най-вероятно е повлиян силно и от желанието на младото население да мигрира с цел образование и професионална реализация, т.е. напуска пределите на територията на общината за да отиде да учи и работи в по-голямо населено място.

Следователно, МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) трябва да предприеме сериозни мерки за привличане на населението обратно на територията на общината, особено младото и това с по-висок образователен ценз с цел подобряване на икономическите процеси на територията и с цел подобряване на сериозно влошените демографски процеси на територията.

Етническа структура

Етническата структура на населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) може да се определи като еднородна, тъй като около 98-99% от населението се самоопределят към българската етническа група, ромската етническа група е представена от по-малко от 200 души за цялата територия на МИГ, а населението от турската етническа група за цялата територия на МИГ е под 50 души.

Заетост, безработица и икономическа активност

Безработицата на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) като цяло през целия анализиран период намалява, което от една страна би могло да се приеме за благоприятна тенденция, но все пак е добре да се гледа с подозрение на тези стойности, тъй като това от една

страна може да е повлияно от повишаване на заетостта, поради което намалява безработицата, което ще формира благоприятна тенденция за всички общини, но от друга страна може да е повлияно от сериозната демографска криза на територията на МИГ, т.е. спадът в общия брой на населението за всички общини съставлящи МИГ, което от своя страна ще формира изключително неблагоприятна тенденция.

По отношение на равнището на безработицата, може да се каже, че то е сравнително високо, като с най-високи стойности е равнището на безработицата в община Трекляно - 13,9%, а най-ниско е равнището на безработицата в община Кочериново - 6,3%, като тези стойности от една страна са повлияни от спадомите в общия брой на безработните на териториите на общините, но от друга страна са повлияни и от броя на безработните на база ниския и спадащ общ брой на населението на територията на МИГ.

По отношение на безработицата по възраст, тя спада за всички възрастови групи през целия анализиран период в общините съставлящи МИГ, но тенденцията е към сериозно застаряване и към запазване на по-високия брой безработни във възрастовата група над 55 години основно. Броят на безработните пък по образование като цяло намалява през целия период за всички общини, съставлящи МИГ, но за съжаление се запазва тенденцията към най-голям брой безработни със средно и средно специално образование, като единствено за община Трекляно броят на безработните с начално образование е най-висок през целия анализиран период.

Заетостта на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) като цяло е с много неравномерни стойности за всяка отделна община, като най-общо за цялата територията на МИГ броят на безработните започнали работа намалява през целия период, като по отношение на безработните започнали работа на първичния пазар на труда, по мерки по смисъла на Закона за насърчване на заетостта и по програми финансирани от Държавния бюджет и Европейския социален фонд, то за всички тях, за всяка община и всяка една година от анализирания период стойностите са много разнообразни и не може да се формира ясна тенденция, освен тенденцията към общ спад в заетостта на територията на всяка една от общините.

Като цяло тази тенденция от една страна може да се приеме за благоприятна, тъй като общия брой на безработните намалява, следователно и броят на безработните започнали работа намалява, т.е. повишава се заетостта, но от друга страна може да се приеме, че този спад е свързан с демографската криза, т.е. спада в общия брой на населението на територията на МИГ, следователно трябва да се гледа на тези стойности с известно подозрение за всяка една от общините съставлящи МИГ.

По отношение на заявените свободни работни места в бюрата по труда, най-общо може да се каже, че се формира тенденция в спад на броя на заявените свободни работни места за общините Кочериново и Бобошево, а за общините Невестино, Рила и Трекляно броят на заявените свободни работни места се покачва, като за всички общини тези тенденции към спад или покачване на броя на заявените свободни работни места може да се приеме за противоречив.

По отношение на икономическата активност на населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните

граница на град Кюстендил) най-общо икономически неактивното население за всяка една от общините съставлящи МИГ е в пъти по-високо от икономически активното население, т.е. показва се ясна тенденция към застаряване и намаляване на икономическата активност, което е изключително неблагоприятна тенденция. Икономическата активност на населението по пол може да се определи като благоприятна за всички общини съставлящи МИГ, тъй като се запазва благоприятна съгласно демографските изисквания за полова структура на населението, което е единствената благоприятна тенденция в случая.

Икономическата активност на населението на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ по образование е доста неравномерна по отделно за всяка една от общините, но най-общо може да се определи като среден към основен, тъй като по-голямата част от населението, както икономически активното, така и икономически неактивното има най-вече средно и основно образование, като тази тенденция се запазва през целия анализиран десетгодишен период. Допълнително може да се каже, че ситуацията на територията на община Трекляно по отношение на икономическата активност е най-критична и за нея следва да се приемат необходимите мерки с приоритет.

- **Икономическа характеристика и икономически дейности**

Икономическо развитие

Структурата на икономиката на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се определя като аграрно-промишлена, а икономическото развитие в пет от общо шест общини съставлящи Местната инициативна група през целия анализиран период процъфтява сериозно, като всички икономически показатели, общ брой на предприятията и брой на предприятията по брой заети в тях се покачва сериозно, с изключение на община Трекляно, където броя на предприятията е много нисък, стойностите на основните икономически показатели са много разнородни и като цяло не са особено благоприятни и съществуват само и единствено микропредприятия до 9 заети, тъй като броя на заетите и наетите е изключително нисък, т.е. община Трекляно все още не е преодолела икономическата криза, която съществува в цялата страна.

От друга страна останалите пет общини - Кюстендил, Кочериново, Бобошево, Невestino и Рила, са преодолели и продължават да преоделяват икономическата криза, тъй като икономическите стойности са изключително благоприятни и сигурно се покачват с всяка следваща година.

Основния тип предприятия по брой заети на цялата територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, са микропредприятията до 9 заети, но има съществуващи и малки от 10 до 49 заети и средни предприятия от 50 до 249 заети, като средните предприятия са най-малък брой.

По отношение на средногодишната брутна работна заплата на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, най-голямо покачване в тази стойност се регистрира в община Невestino - през 2022 г. 15 752 хил. лв., а най-ниска остава в община Кочериново, където през 2022 г. тя е 11 049 хил. лв. Във всички останали

общини съставлящи МИГ, средногодишната брутна работна заплата за 2022 г. се движи в порядъка на 11 638 хил. лв. до 13 388 хил. лв.

Въпреки всички тези вече споменати и изведени благоприятни тенденции по отношение на икономическото развитие на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), тя все пак трябва да предприема необходимите мерки за поддържане на тези благоприятни стойности и за покачването и продължаването на подема в икономиката. Това ще спомогне за подобряването освен на икономиката и на демографските и социалните процеси.

Промисленост

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) съществува сравнително голям брой фирми занимаващи се с промишленост, като основна е преработващата промишленост, а добивна промишленост на територията вече няма. Също така много голям брой от фирмите съществуващи на територията на МИГ функционират в сферата на търговията.

Силно развита се явява дървопроизводството и дървопреработването, като преработвателния сектор като цяло заема водещо място промишлеността. Съществува развитие и на хранително-вкусова, електроенергия, шивашка промишленост и други.

Цялостно погледнато промишленото развитие на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е сравнително добро и доходоносно.

Селско стопанство

Селското стопанство на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е структуроопределящ отрасъл с вековни традиции в обработването на земите и отглеждането на земеделски култури и селскостопански животни.

В по-голямата част от общините съставлящи Местната инициативна група, броя на земеделските стопани е постоянно намаляващ през целия анализиран период, като това са общините Кюстендил, Бобошево и Невестино, броя на регистрираните земеделски стопани бележи леки покачвания в общините Кочериново и Рила, а на територията на община Трекляно броят им се запазва, а като цяло най-голям е броя на регистрираните земеделски стопани в общините Кюстендил и Кочериново.

От регистрираните земеделски стопани преобладаващи са тези, отглеждащи земеделски култури, а животновъдите са доста малък брой и продължават да намаляват през целия анализиран период.

Тъй като природно-географските и климатичните условия на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, са изключително благоприятни за развитието на селското стопанство и е водещ сектор на цялата територия на МИГ, следователно МИГ трябва да предприеме мерки по подобряване развитието на селското стопанство, стимулиране на земеделските стопани да отглеждат повече селскостопански

животни и трябва да се предприемат мерки и действия за внедряване на иновации в селскостопанския сектор, тъй като за съжаление все още не се прилагат възможностите за биологично земеделие и други иновативни технологии и техники на територията, въпреки че съществуват такива.

Горско стопанство

Горския фонд на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се стопанисва основно от 5 броя Държавни Горски стопанства: ТП ДГС „Кюстендил“ за общините Кюстендил и Трекляно, ТП ДГС „Рилски манастир“ за общините Кочериново и Рила, ТП ДГС „Осогово“ за община Кюстендил с ТП ДГС „Кюстендил“, ТП ДГС „Дупница“ за община Бобошево и ТП ДГС „Невestino“ за община Невestino. Следователно горите и горския фонд на територията на МИГ се стопанисва много добре и горския фонд заема изключително голям дял от цялата територия на Местната инициативна група.

Преобладаващата част от горите в различните общини са различни, като има както естествени чисти насаждения от иглолистни и широколистни, смесени широколистно-иглолистни насаждения, така и от естествени издънкови широколистни гори и изкуствено създадени иглолистни гори.

Туризм

Туризмът е изключително важен за социално-икономическото подобряване на условията на живот на населението на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), а туризмът сам по себе си следва да се разглежда като визитната картичка на територията, тъй като всички общини съставляващи Местната инициативна група разполагат с изключително голям набор от туристически ресурси - както природни, така и антропогенни.

Територията на МИГ разполага с условия за различни видове туризм - културен, селски, културно-исторически, зимен, религиозен, пешеходен, вело- и мототуризм, риболов, лов, екотуризм, СПА туризм, балнеология и други, част от които са сравнително добре развити в общините съставляващи МИГ, други от които притежават огромен потенциал, но все още са недостатъчно развити или изобщо не са разработени и развити.

За съжаление на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ се чувства недостиг на материално-техническа база с леглови фонд, липсват достатъчно хотели, къщи и стаи за гости, както и качествени заведения за обществено хранене, следователно трябва да се предприемат мерки в тази посока.

Към момента с най-добре развит туризм е община Рила, тъй като там се намира световноизвестният духовен, исторически и културен паметник - Рилския манастир, който е определящ за развитието на туризма на територията. Към момента на територията на МИГ съществува един единствен Туристически информационен център на територията на община Невestino и един обучителен и информационен център в Природен парк „Рилски манастир“.

Местна инициативна група „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ трябва да започне да извършва действия свързани с популяризирането на съществуващите си туристически продукти, развитие на съществуващи туристически възможности и също тяхното популяризиране и създаване на Туристически информационни центрове, уебсайтове, приложения и други, като това сериозно ще спомогне за подобряване на икономическите условия на територията на МИГ, но ще подобри и социалните и демографските процеси във всяка една от общините съставлящи МИГ.

Социална характеристика

Образователната система на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) може да се приеме за много неблагоприятна, тъй като на териториите на всички общини, съставлящи МИГ съществуват общо 6 детски градини и 6 училища.

В детските градини на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ като цяло броя на децата силно варира, като в някои от тях се покачва леко, в някои от тях спада леко, а в други се запазва през учебната 2021/2022 г. Същата тенденция важи и за учениците в училищата, но там броя или леко се покачва или леко спада, няма регистрирано запазване в броя им за учебната 2021/2022 г.

В почти всички детски градини и училища от територията на общините съставлящи Местната инициативна група броя на педагогическия и непедagogическия персонал се запазва, а в някои от тях - леко се покачва.

По отношение на броя на децата със Специални образователни потребности, регистрирани са общо 6 деца със СОП в две детски градини - 3 в ДГ „Д-р Теодора Миладинова“ и 3 в ДГ „Ален Мак“ и общо 26 ученика със СОП в 4 училища - 9 в СУ „Христо Ботев“, 4 в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, 5 в ОУ „Христо Ботев“ и 8 в ОУ „Ав. Попстоянов“.

Най-общо може да се каже, че образователната структура на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е особено неблагоприятна, тъй като съществува едно единствено средно училище, всички останали са основни и начални, броя на учениците и децата в детските градини не е особено голям, като в община Трекляно изобщо липсва детска градина и всичко това е породено от сериозната демографска криза на територията на МИГ и следва да се предприемат сериозни мерки за подобряване образователната структура, образователната система и демографията.

Здравеопазване

Здравеопазването на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) е изключително влошено, тъй като съществуват основно индивидуални практики за първична медицинска и дентална помощ, няколко амбулатории, три еднолични търговци, няколко аптеки и няколко ОПЛ.

Съществуващите Еднолични търговци осъществяващи дейност в сферата на здравеопазването се намират в селата Ябълково, Коняво и Жиленци - община Кюстендил и са регистрирани две амбулатория за индивидуална практика за първична медицинска помощ (АИППМП) в селата Гърляно и Слокощица, отново в община Кюстендил.

На териториите на останалите общини съставлящи МИГ съществуват по няколко ОПЛ, няколко дентални специалисти, трима специалисти по здравни грижи, два филиала на ЦСМП - единия в община Невестино, другия в община Рила и три функциониращи аптеки - една в град Рила, една в град Бобошево и една в град Кочериново - общинските центрове на едноименните общини. В останалите 3 общини съставлящи МИГ не съществува нито една функционираща аптека, което е изключително неблагоприятно и по никакъв начин не би могло да осигури нужните лекарства и консумативи за населението. Сградните фондове на амбулаториите, индивидуалните практики и кабинетите са остарели и в не добро състояние, а медицинската апаратура е остаряла и се нуждае от спешна подмяна.

Ситуацията със здравеопазването на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) също е повлияна от демографската криза на територията, тъй като липсва младо население, липсват квалифицирани и обучени кадри и липсва млад персонал. Също така инфраструктурата се намира в много лошо експлоатационно състояние, което допълнително затруднява ситуацията.

Социални дейности и услуги

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) социалната политика е насочена към опазване на комплексна подкрепа на населението, чрез осигуряване на мерки за максимална самостоятелност, пълна реализация и грижа за хората и децата в неравностойно положение, общностите в риск, етническите малцинства и уязвимите групи, а социалните услуги се предоставят като делегирани от държавата дейности, финансирани от общинския бюджет и по оперативни програми, държавно-делегирана дейност, финансирана от републиканския бюджет.

Съществуващите и функциониращи социални дейности и услуги на територията на МИГ са: Центъра за обществена подкрепа (ЦОП), Дневен център за деца с увреждания, Център за социална рехабилитация и интеграция на деца, Център за социална рехабилитация и интеграция за пълнолетни лица, Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания, Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост, Дом за пълнолетни лица с физически увреждания, Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост, Домашен социален патронаж, Общинска социална трапезария, Приготвяне и доставяне на храна до социални услуги на територията, Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, Център за временно настаняване, Социална услуга „асистентска подкрепа“, проект „Топъл обяд в условия на пандемия“ и 5 здравни медиатори, Социален дом за възрастни хора, проект „Личен асистент“, Осигуряване на топъл обяд в община Кочериново, Топъл обяд в условия на пандемия в община Кочериново, Патронажна грижа в общините Рила и Кочериново, Център за услуги в домашна среда, Дневен център за стари хора, Център за

обществена подкрепа, дейности „Социален асистент“ и „Домашен помощник“, Приемна грижа, Център „Услуги в дома за рискови обществени групи“, Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с деменция, Механизъм лична помощ, Обществена трапезария за социално слаби лица, проект „Подкрепа за достоен живот“, четири клуба на пенсионера, Дом за възрастни хора с психични разстройства, Дневен център за стари хора (ДЦСХ), Общинско социално предприятия „Подкрепа на хора от уязвими групи“, Два клуба за хора с трайни увреждания, Център за услуги в домашна среда (ЦУДС), Предоставяне по домовете на социални услуги, отдел „Социална закрила“.

- **История, култура, културно-историческо и природно наследство**

История

Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се характеризира с богата история и историческо развитие, с доказателства за съществуващи цивилизации още от преди новата ера, което от своя страна е предпоставка за богато културно и културно-историческо развитие на територията. Много от населените места от територията на МИГ са съществували още по времето на неолита, медната и желязната епоха и около тях са открити стари селища - проучвани и доказвани.

Културно-историческо наследство

Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) разполага с разнообразно и богато културно-историческо наследство, обхващащо културни артефакти от Античността, Средновековието, Възраждането и от по-съвременната българска история.

Голяма част от културно-историческите ценности са представени от стари църкви, манастири, храмове, параклиси, оброчища, черковища, праисторически селища, средновековни крепости, както и музеи и къщи-музеи - някои от които много известни, други не толкова, но заслужаващи същото внимание.

Поради наличието на такова голямо разнообразие от културно-исторически ценности и паметници, територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ разполага със сериозен потенциал за развитието на религиозен, религиозно-поклоннически и културно-исторически туризъм, на който следва да се обърне сериозно и голямо внимание.

Природно наследство

Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), се характеризира с множество невероятни природни дадености, наследство и забележителности, което е породено най-вече от благоприятното си географско разположение, климат, релеф и други.

На територията на общините от Местната инициативна група съществуват множество водопади, пещери, реки, езера, вековни гори и вековни групи дървета, невероятни скални образувания и формации, невероятно красива природа и много други. Също така е заобиколена

от много голям брой планини, които от своя страна благоприятстват и обуславят развитието на пешеходен, планински и еко-туризъм, тъй като съществуват множество маршрути и екопътеки с невероятни панорамни гледки.

На територията на МИГ се намира и невероятния скален феномен „Стобски пирамиди“ в село Стоб, община Кочериново.

Култура и културно наследство

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) съществуват и функционират 64 броя народни читалища, които са съхранили своята роля на културни и образователни центрове и осъществяват библиотечна дейност и различни форми на любителското творчество - художествената самодейност, като във всички населени места от общините съставлящи МИГ това са единствените центрове на културни прояви и културен живот.

По отношение на културното наследство, то на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) съществуват множество международни събори, фестивали и празници, от които освен международни се честват и национални, регионални и местни такива.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

Терминът „заинтересовани страни“ описва организации, структури или личности, които имат интерес от планирането, управлението и изпълнението на Стратегията за ВОМР, което е и предпоставка за тяхното успешно включване в процеса и за ползотворно партньорство.

Въз основа на информацията от извършените проучвания, анализи, информационни срещи, обучения и обществени обсъждания на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, се обособяват следните заинтересовани страни от изпълнението на Стратегия за Водено от общностите местно развитие за програмен период 2023-2027 г.:

В изречения по-долу списък, са представени основните групи заинтересовани към Стратегията за ВОМР на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ страни, а те са:

– **Общините Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново, Рила (Публичен сектор)** - относно дейности свързани с подобряването на условията на живот, осигуряване на социална подкрепа и дейности за подкрепа на туризма и за поддържане, възстановяване и подобряване на културното наследство на населените места. Към тази заинтересована група спадат всички жители на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. **Представители на икономическия сектор (Стопански сектор)** - предприятия и производства от особено значение за развитието на територията - земеделските производители и фирмите, извършващи неселскостопански икономически дейности, които притежават най-голям потенциал за развитие. Това са фирмите, които са ангажирани в икономическото развитие на територията. **Неправителствени**

организации и читалища (Нестопански сектор) - за дейности свързани с опазването на културното и историческото наследство на територията и развиващи самодейността, чрез материални и нематериални инвестиции, представящи историята, обичаите и традициите и културата. Тук спада и МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, относно дейности свързани с укрепване на административния капацитет, изпълнение на СВОМР, информирание, провеждане на консултации и обучения на различни целеви групи от територията на МИГ, проучвания на потенциала на територията и нагласите на местното население, организиране и участие в различни мероприятия за обмен на опит, сътрудничество и представяне на информация на регионално, национално и европейско ниво. Към тази група спадат и представители на уязвимите групи, социалните групи в риск и малцинствата за дейности, свързани с подобряване на условията за живот и социалните услуги. Също така, в тази група се включват и активни представители на местната общност.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

На територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ малцинствените групи са представени основно от население самоопределящо се към ромската етническа група и население самоопределящо се към турската етническа група, макар че населението от турски етнос е изключително малко като брой.

Потребностите на малцинствените групи се състоят основно в тяхната социализация и пълноценно включване в социално – икономическия живот на територията на МИГ. Това се състои в подкрепа чрез обучение, квалификация, информираност, социални помощи, медиаторство и др.

МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ ще предприема следните мерки за съответните малцинствени групи:

- Подпомагане на социалната интеграция на малцинствените групи и предразполагане на обществото към проявяване на толерантност, съпричастност и социалност към малцинствените групи;
- Подобряване качеството им на живот и възможностите им за трудова заетост и професионална квалификация;
- Подобряване на адаптацията на децата и учениците от малцинствените групи в детските градини и училищата.

От особена важност е включването на представителите на ромите в обществения живот на територията на МИГ. Важно е тяхното включване в икономическия сектор, като това може да стане по проекти от СВОМР в областта на земеделието, услугите и промишлеността. Добър вариант са и временно разкрити или сезонни работни места, тъй като за дългосрочно безработните, каквито са голяма част от представителите на ромската общност, е важно постепенно да бъдат възстановени трудовите им навици.

По отношение на уязвимите групи, то на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ има население, спадащо към групите хора в затруднено положение, възрастни хора, самотни хора, хора с увреждания, деца със СОП, хора

в риск от бедност и други. Уязвими са онези лица и групи от хора, които поради различни причини и обстоятелства имат ограничено участие в обществото, като не успяват да се възползват пълноценно от възможностите, които предлагат социално – икономическия живот и попадат в риск от изолация. В зависимост от причините са и различните видове уязвими групи - бедност или ниски доходи, материални лишения; социални и здравни фактори; недостъпна среда; възраст; липса или недостатъчно образование, грамотност; отношение на обществото, толерантност и приемане; липса, ограничен достъп или неадекватни услуги, инциденти, смърт или тежки увреждания, липса на семейна среда и т.н. Всяка от тези групи хора има специфични нужди, които следва да бъдат подпомогнати, за да могат те да бъдат напълно интегрирани в обществото. Основните нужди са свързани с материална подкрепа за социално слабите слоеве на обществото, подкрепа за придобиване на образование, умения и квалификация, достъпна градска среда и специализирана медицинска помощ, както и различни социални услуги за широк кръг от хора, които да им помогнат да се социализират, да получат закрила, временно настаняване, храна и др. услуги и продукти от първа необходимост.

Уязвимите групи са изправени пред по-висок риск от бедност и социално изключване от обичайния за населението. Етническите малцинства, мигрантите, хората с увреждания, бездомните, хората страдащи от зависимости, самотните възрастни и децата, лишени от родителска грижа често срещат затруднения като ниско образование, безработица или недостатъчна заетост, които могат да доведат до още по-голямо социално изключване.

Основните уязвими групи на територията на МИГ:

- хора с ниско и без образование, неграмотни;
- безработни и неактивни лица, хора без умения, хора без доходи и в риск от бедност;
- възрастни хора на възраст над 65 години;
- хора с увреждания (деца и възрастни) и необходимост от специални медицински грижи;
- представителите на маргинализираните групи - ромската общност.

Потребности на уязвимите групи

Голяма част от възрастните хора на възраст над 65 години се нуждаят от подкрепа и обгрижване, както и от социални помощи. Те имат ежедневни здравни и рехабилитационни потребности и за тях е от изключителна важност да се предприемат действия за профилактика и превенция на здравето, като се осигури възможност за постигане на добро здраве възможно най-дълго във времето. Голяма част от възрастните хора се нуждаят от подобряване на абитовите условия, помощ за лична хигиена, хигиена в дома, снабдяването с топла храна и др.

Необходими са центрове за възрастни хора, в които те да задоволяват своите потребности от социален живот и да получават топла храна и медицински грижи. Социалните потребности на възрастните хора са в голяма степен задоволени, чрез действащите на клубове на пенсионера.

Високото ниво на бедност сред безработните, в т.ч. роми и икономически неактивни лица ясно показва, че липсата на заетост е една от основните причини за бедност и социално изключване. Основна нужда е насърчаването на активното включване на отдалечените от пазара на труда – икономически неактивни, младежи, продължително безработни, лица на

социално подпомагане, с основно или по-ниско образование и без професионална квалификация или недостиг на ключови компетентности, хора с трайни увреждания, възрастни работници и други. Прилагането на интегрирани стратегии за активно включване за тези рискови групи е ключов инструмент за намаляване на бедността и социалното изключване. Съчетаването на мерки за достъп до пазара на труда, предоставянето на качествени социални услуги и осигуряването на адекватни доходи е подход за социално включване, който обхваща целия цикъл на живота на човека и допринася за превенцията на предаването на бедността между поколенията.

За да се постигнат тези цели е необходимо на територията на МИГ да се развият икономически дейности с потенциал за разкриване на нови работни места и постигане на устойчив икономически растеж.

Осигуряването на достъп до услуги, и най-вече - достъпът до основни здравни, образователни и социални услуги, е друг ключов инструмент за преодоляването на последиците от бедността и социалното изключване. Именно достъпът до образование, здравеопазване и социални услуги има решаващо значение и за превенцията на социалното изключване и бедността. Ниското равнище на образование е един от основните фактори, обуславящи бедността и социалното изключване. Показателни в това отношение са данните за нивата на безработица сред лицата без или с ниско образование, като те са и основната група сред продължително безработните. Равният достъп до образование за всички деца, независимо от техния социален статус, етнос и специфични потребности, е от ключово значение за превенцията на бедността и социалното изключване. Основните нужди са свързани с намаляване на преждевременното напускане на училище, осигуряване на равен достъп на уязвими групи, включително и на уязвими етнически групи и децата с увреждания, до качествено образование в общообразователна среда.

Основна потребност е да се предотврати предаването на бедността между поколенията, да се намали възможността ограниченият достъп до пазара на труда и ниският образователен статус на родителите да се предаде на техните деца.

Нуждите за социално включване са и в други сектори, като например равният достъп до култура и спорт – изключително важен фактор за социалното включване на хората с увреждания, децата от ромската общност и други уязвими групи. С оглед осигуряването на достъп до спортни обекти и съоръжения и културни обекти е необходимо да бъдат предприети мерки в следните направления: премахване на архитектурните бариери на спортните обекти и съоръжения, осигуряване на достъп до културните институции чрез ремонт и реконструкция на сградите и разработване на мерки за насърчаване на участието на представители на уязвимите групи в спортни и културни събития.

Потребностите на хората с увреждания са свързани с равноправното им участие на пазара на труда и в местната икономика, както и подобряването на жизнената среда, така че тя да бъде достъпна за хората с увреждания, а също така да се увеличат предоставяните услуги за тях /медицински, транспортни, подобряващи социалния живот и др./.

Децата, попадащи в различни уязвими групи имат най-голяма нужда от семейна среда, добро образование и интеграция в обществото. Изоляцията на децата то ранна възраст се превръща

в постоянна бариера за тяхното бъдещо развитие и не трябва да бъде допускана. Децата са най-уязвимите членове на обществото, но и неговото бъдеще. Поради това за тях трябва да се полагат възможно най-много грижи, за да могат да израстнат като пълноправни членове на обществото и да се реализират в напълно в него.

По СВОМР ще бъде подкрепено:

- Подпомагане на социалната интеграция на населението от уязвимите групи;
- Подобряване условията на живот и подобряване на съществуващи и създаване на нови, подходящи за уязвимите групи места за отдих и рекреация;
- Предразполагане на обществото към толерантност, съпричастност и социалност към хората в неравностойно положение;
- Подобряване на възможностите на уязвимите групи за трудова заетост и професионална квалификация, както и на образователната структура за деца и ученици от уязвимите групи.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Територията на МИГ разполага с благоприятно географско положение, има сравнително добри и много добри транспортно-комуникационни връзки и се намира в близост до 4 областни центъра и до три държавни граници. ❖ През територията на МИГ преминават два общоевропейски транспортни коридора и една международна железопътна линия. ❖ Релефът на територията е много разнообразен и смесен, а в обхвата на територията попадат над 20 планини. ❖ Ландшафтът е северен субсредиземноморски с много разни котловинни дъна, пъстър и разнообразен геоложки и литоложки строеж. ❖ Климатът на територията е преходно-континентален, умерено-континентален със средиземноморско влияние и планински, което е предпоставка за доброто развитие на селско и горско стопанство и туризма. ❖ Територията на МИГ е част от БД „Западнобеломорски район“, а през територията преминава най-голямата 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Територията на МИГ не е особено богата на полезни изкопаеми, следователно има слабо и почти никакво развитие на добивна промишленост. ❖ Регистрирани са известни превишения на нормите за КАВ за замърсителят ФПЧ₁₀, което се обуславя от котловинните теренни форми. ❖ Генерират се неорганизираните емисии от битова и стопанска дейност, което е предпоставка за сериозни замърсявания на околната среда. ❖ Предпоставка за замърсяване на повърхностните водни тела с инфилтрат от дифузни източници и зауствания. ❖ Някои подземни водни тела се намират в риск за количественото състояние, а едно за химическото състояние. ❖ На територията на МИГ съществуват 14 регистрирани свлачища - 5 потенциални, 5 стабилизирани и 4 активни. ❖ Системата за организирани сметосъбиране и сметоизвозване не обхваща цели 29 населени места от територията на МИГ. Липсва въведена система за разделно събиране на

река в областта - река Струма, от която произтичат почти всички останали реки на територията, а на територията има и множество язовири и езера, както и изворни и минерални води - добра обезпеченост с водни ресурси.

- ❖ На територията на МИГ поради голямото разнообразие на релефни форми и основни скали, има и голямо разнообразие на почвени типове, което също обуславя добри възможности за развитие на селско и горско стопанство.
- ❖ Територията на МИГ разполага с много голямо растително и животинско разнообразие, голям брой защитени територии и защитени зони и множество защитени, застрашени, редки и ендемични флористични и фаунистични представители.
- ❖ Територията на МИГ се характеризира с качествен и чист атмосферен въздух, слаби и краткотрайни замърсявания и малки количества емисии.
- ❖ На територията съществуват множество повърхностни и подземни води, които се характеризират като чисти без сериозни замърсявания и влошени санитарно-хигиенни качества.
- ❖ Почвите, земите и терените на територията на МИГ се характеризират като екологично чисти, поради липсата на предприятия и производствени обекти и съществуват 5 пункта за мониторинг от НСПМ. Не са установявани превишения за ПДК и МДК нормите за ТММ и нефтопродукти, няма замърсявания с УОЗ пестициди и ПРЗ.
- ❖ Територията на МИГ разполага с добре организирана и функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване по утвърден график и общините съставлящи МИГ са членове на две РСУО.

отпадъци от опаковки в половината от общините съставлящи МИГ. Липсва система за разделно събиране на биоразградими и биоотпадъци.

- ❖ Основната част от водопроводните тръби, водохващанията и съществуващата оскъдна канализационна мрежа/система се намират в много лошо експлоатационно състояние със спешна нужда от ремонт, реконструкция, подмяна и рехабилитация.
- ❖ Липса на изградени ПСОВ - заустване в повърхностни и подземни водни тела.
- ❖ Електроенергийната система и съоръжения в общините Невестино и Трекляно се намират в лошо експлоатационно състояние, не отговаря напълно на изискванията, съоръженията са остарели и се нуждаят от рехабилитация.
- ❖ Изключително влошена демография на територията със сериозно застаряване и голям спад в общия брой на населението, отрицателни стойности на естествения прираст - ниска раждаемост и висока смъртност и на механичен прираст и не особено висок образователен ценз на населението.
- ❖ Образователната инфраструктура и образователната система на територията е изключително влошена, тъй като е представена от само 6 детски градини и 6 училища, от които 1 средно, 1 начално и 4 основни със сравнително малък брой деца, повлиян от демографската криза на територията на МИГ.
- ❖ Трудоспособността на населението на територията е силно влошена с вземане на превес на населението в над трудоспособна възраст пред това в трудоспособна възраст в някои от общините съставлящи МИГ. Населението в под трудоспособна възраст е

Съществува система за разделно събиране на отпадъци от опаковки.

- ❖ На територията липсват идентифицирани източници на промишлен шум и вредни емисии, които да са над допустимите норми.
- ❖ Транспортната инфраструктура на територията на МИГ е много добре изградена, с висока гъстота на пътната мрежа, благоприятно транспортно разположение на МИГ, обслужване на територията от първокласни, второкласни, третокласни и четвъртокласни пътища от РПМ, наличие на пътища в международно значение, наличие на железопътен транспорт, разположение в близост до няколко ГКПП и наличие на обществен автобусен транспорт за 4 от 6 общини.
- ❖ 100% от населените места от територията на МИГ са водоснабдени, а водоснабдяването се извършва както от повърхностни, така и от подземни водоизточници.
- ❖ 100% от територията на МИГ е електрифицирана, а техническото състояние на електроенергийната система и съоръжения в общините Кюстендил, Кочериново, Бобошево и Рила е сравнително добро.
- ❖ Икономическото развитие на територията на МИГ е сравнително добро, забелязва се и подем през последните години.
- ❖ Благоприятна полова структура на населението на територията на МИГ и еднородна етническа структура.
- ❖ Благоприятно развитие на горското стопанство с добри предпоставки за туристически дейности.
- ❖ Изключително големи възможности и дадености за развитие на всякакви

изключително малък брой поради изключително ниската раждаемост.

- ❖ Силно влошени стойности по отношение на заетостта и безработицата и силно влошена икономическа активност на населението - по-голям брой икономически неактивно от икономически активно население.
- ❖ Сравнително високи проценти за равнището на безработицата в общините съставлящи МИГ.
- ❖ Бавно но стабилно намаляване в броя на регистрираните земеделски стопани на територията на МИГ с изключително бърз спад в броя на животновъдите - подсектора започва да изчезва.
- ❖ Все още не се прилагат никакви възможности за биологично земеделие и други типове иновативни технологии и техники в селското стопанство на територията на МИГ, въпреки че съществуват благоприятни предпоставки.
- ❖ Липса на иновации в икономиката.
- ❖ Слабо и липсващо развитие и популяризиране на туризма и туристическите дадености в някои от общините съставлящи Местната инициативна група.
- ❖ Недостиг на материално техническа база с леглови фонд, липсват достатъчно хотели, къщи и стаи за горски, както и качествени заведения за обществено хранене - възпрепятства развитието на туризма.
- ❖ Изключително влошено здравеопазване на цялата територия на МИГ с липсва на МБАЛ и частни клиники, липса на аптеки в по-голямата част от общините съставлящи МИГ, недостатъчно квалифицирани и обучени кадри, остаряла медицинска апаратура.

форми на традиционен и алтернативен туризъм на територията на МИГ.

- ❖ На територията на МИГ съществуват и функционират множество социални дейности и услуги готови да обхванат всяка съществуваща уязвима група на територията.

Възможности

- ❖ Добра възможност ще бъде въвеждането на система за домашно и/или фамилно компостиране с цел оползотворяване на биоразградимите и биоотпадъци по екологосъобразен начин.
- ❖ Пълното използване на минералните води, балнеологичните и СПА ресурсите и предпоставките на територията за допълнително развитие на туризма, в частност - балнеоложкият туризъм.
- ❖ Близостта до столицата, до други страни и до областни центрове следва да се използва за развитие на икономиката и подобряване на материалното състояние на хората и привличане на работници.
- ❖ Популяризиране на територията на МИГ с всичките ѝ неизползвани и недостатъчно популярни туристически ресурси и възможности, с цел повишаване на икономическата и социалната активност на територията.
- ❖ Създаване на подходяща инфраструктура за уязвимите групи на територията на МИГ, особено в детските градини и училищата за децата и учениците със СОП, което ще подобри цялостно образователната инфраструктура на територията.
- ❖ Използването на благоприятните природни ресурси на територията в комбинация със сравнително чистата и запазена околна среда, сериозно ще спомогне за популяризирането на територията и ще даде възможност за

Заплахи

- ❖ Котловинните теренни форми са предпоставка за слаби ветрове, голяма честота на тихо време, голям брой мъгливи дни и други, които са предпоставка за влошаване на самопочиствателната способност на приземния въздушен слой, което от своя страна е предпоставка за локални промени в климата и влошаване на човешкото здраве поради задържане на замърсители.
- ❖ Възможните замърсявания с инфилтрат и заустване на отпадни води в повърхностни водни тела могат да доведат до влошаване на санитарно-хигиенните качества на питейните води.
- ❖ Съществуващите потенциални и активни свлачища на територията на МИГ могат да доведат до сериозни проблеми - за околната среда и местното население.
- ❖ Поради изключителното влошена водопроводна и канализационна мрежи/системи, на територията на МИГ се образуват големи аварии със значителни загуби на вода, надвишаващи
- ❖ Риск от бедност на населението поради ниски доходи вследствие на ниска производителност и липса на инвестиции в икономиката.
- ❖ Обезлюдяване на територията на МИГ.
- ❖ Силен натиск върху социалната система поради неблагоприятната възрастова структура на населението.

заселване на население в общините от територията на МИГ.

- ❖ Осъществяването на проекти и въвеждането на иновации и ИКТ в селското стопанство с цел производство на екологично чиста продукция ще подобри сериозно условията на живот на територията и ще даде допълнителни възможности за икономическото развитие в сектора на територията на МИГ.

Представеният SWOT анализ отразява силните и слабите страни, както и възможностите и заплахите на територията, съгласно направените проучвания и изготвения анализ на територията, като са отразени и потребностите на местното население.

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: (не повече от 10 страници)

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Подходът ВОМР се прилага чрез изпълнението на интегрирани и многосекторни стратегии за ВОМР, основани на характеристиките на дадена територия и разработени въз основа на местните възможности и потребности, като се имат предвид всички относими и приложими политики. На територията на МИГ не се е прилагала стратегия за местно развитие в два последователни програмни периода – 2007 – 2013 г. и 2014 – 2020 г. Настоящата стратегия е разработена изцяло на база местните потребности и потенциал, които са изведени от направените социално-икономически проучвания и допитвания със заинтересованите страни. Чрез стратегията за ВОМР за програмния период 2023 – 2027 г. за територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ се цели подобряване благосъстоянието на местното население, конкурентоспособността и цялостното икономическо развитие на територията, развитието на туризма и културно-исторически обекти. Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ си поставя следната **ОБЩА ЦЕЛ**:

„ Създаване на възможности за дългосрочно устойчиво развитие на територията чрез подобряване на социално-икономическите условия и качеството на живот на населението на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, подкрепа на бизнеса, намаляване на безработицата и на културно-историческото наследство“.

Основната цел ще се постигне посредством финансова подкрепа от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони (Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)) и допълващо финансиране съгласно чл. 9 на Постановление № 494 на МС от 30.12.2024 г. за определяне на правила за прилагане на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода 2021 - 2027 г. (ПМС№494 от 2024 г.) от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейския социален фонд + (ЕСФ+). Реализацията на общата цел е предвидено да бъде осъществена чрез изпълнението на следните ПРИОРИТЕТИ за развитие на територията, в рамките на които са дефинирани конкретните мерки от Стратегията за ВОМР:

Приоритет I - „Подобряване на средата на живот, чрез инвестиции в основни социални услуги и инфраструктура, запазването на духовния и културния живот“

Първият приоритет е свързан с подкрепа за развитие на иновативни и специфични за територията социални услуги, насочени към насърчаване на социалното включване на лица от маргинализирани групи, обновяването на общинските инфраструктури /улични, образователни, социални, културни и др./, което да окаже положително въздействие върху повишаване привлекателността на шестте общини за привличане на нови инициативи и инвестиции и върху подобряване качеството на живот на населението. Приоритетът предвижда и реализацията на дейности за укрепване и съхранение на местната идентичност чрез организиране на фестивали, сбирки, честване на празници, възстановка на обичаи, възобновяване на забравени традиции, изготвяне на сборници, каталози и др. дейности, свързани с опазване и популяризиране на културно-историческото наследство на територията на МИГ. Приоритетът включва реализацията на 2 специфични цели и 2 мерки с финансиране от СПРЗСР, като по приоритета се заявява допълващо финансиране съгласно чл. 9 на ПМС№494 от 2024 г. от Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР), и Програма „Околна среда“ (ПОС) съгласно Указанията на съответните Управляващи органи на цитираните програми.

Специфична цел 1.1. „Подобряване на условията за живот в населените места на територията на МИГ“

Мярка 3 „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктури на територията на МИГ“, чрез която се цели да се подобрят условията за работа и отдих на градската и селската среда. Подобряването на обществената туристическа инфраструктура ще помогне за създаването на предпоставки за оползотворяване на големия туристически потенциал на територията.

По специфичната цел се заявява допълващо финансиране от ПРЧР и ПОС съгласно чл. 9 на ПМС № 494 от 2024 г., което е включено като приложения към стратегията за ВОМР.

Специфична цел 1.2. „Запазване и развитие на духовното и културното наследство на територията на МИГ“

Мярка 4 „Запазване на местната идентичност, културното наследство и духовния живот на територията на МИГ“, чрез която ще се извършват дейности за възстановяване, запазване и предаване на бъдещите поколения духовния и културен живот на територията на МИГ.

Приоритет II „Устойчиво развитие на местната икономика и подобряване на благосъстоянието на населението“

Приоритетът е насочен към развитие на местната икономика – развитие на селското стопанство, земеделието, повишаване капацитета на микро-, малките и средни предприятия на територията на МИГ. Приоритетът включва реализацията на 2 специфични цели и 2 мерки с финансиране от СПРЗСР, като по приоритета се заявява допълващо финансиране съгласно чл. 9 на ПМС № 494 2024 г. от Програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ПКИП) съгласно Указанията на Управляващия орган на програмата.

Специфична цел 2.1. „Подпомагане развитието на селското стопанство на територията на МИГ“

Мярка 1 „Инвестиции в земеделски стопанства на територията на МИГ“

Изпълнението на мярката ще допринесе за развитието на селското стопанство на територията на МИГ, което е един от структуроопределящите отрасли на икономиката, имащ и значителен социален ефект.

Специфична цел 2.2 „Подпомагане развитието на икономиката“

Мярка 2 „Инвестиции за неселскостопански дейности на територията на МИГ“

Изпълнението на тези мерки ще предостави инвестиции в икономиката на територията на МИГ, свързани с неселскостопански дейности с цел подобряване икономическото развитие на територията.

По специфичната цел се заявява допълващо финансиране от ПКИП съгласно чл. 9 на ПМС № 494 от 2024 г., което е включено като приложение към стратегията за ВОМР.

Приоритет III „Успешно изпълнение на СВОМР и създаването на успешни модели на партньорство с МИГ от страната и чужбина в полза на местната общност“

Приоритетът е насочен към осигуряване на възможности за сътрудничество с други МИГ от страната и извън нея за реализиране на мероприятия и дейности в общ интерес и в частност на местната общност. Приоритетът включва реализацията на 2 специфични цели и 2 мерки, които се финансират от СПРЗСР.

Специфична цел 3.1. „Изпълняване на дейности, свързани със сътрудничество между Местни инициативни групи“

Мярка 5 „Дейности за сътрудничество между МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ и други Местни инициативни групи и тяхната подготовка“, като с изпълнението на дейностите по тази мярка, ще се постигне взаимно сътрудничество между МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ и други местни инициативни групи от страната и чужбина, с цел обмяна на опит и добри практики, по-голяма представеност на местната идентичност и активиране на местното население за развитието на територията.

Специфична цел 3.2. „Укрепване на административния капацитет, управление, мониторинг, оценка и популяризиране на Стратегията за ВОМР на МИГ“

Мярка 6 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране“. Мярката има за цел успешното подпомагане на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ и екипа за прилагане на СВОМР, за успешното изпълнение на Стратегията за ВОМР.

Чрез изпълнението на стратегията за ВОМР за програмния период 2023 – 2027 г. местната инициативна група се стреми да постигне устойчиво развитие на територията на МИГ, което да доведе до подобряване на благосъстоянието на нейните жители.

Формулираните цели са ясни и реалистични за периода на изпълнение на стратегията и съответстват на потенциала и потребностите на територията.

Представените приоритети и цели имат йерархична зависимост, която е представена на графика:

Приоритет I „Подобряване на средата на живот, чрез инвестиции в основни социални услуги и инфраструктура, запазването на духовния и културния живот“

Приоритет II „Устойчиво развитие на местната икономика и подобряване на благосъстоянието на населението“

Приоритет III „Успешно изпълнение на СВОМР и създаването на успешни модели на партньорство с МИГ от страната и чужбина в полза на местната общност“

Специфична цел 1.1. „Подобряване на условията за живот в населените места на територията на МИГ“

Специфична цел 2.1. „Подпомагане развитието на селското стопанство на територията на МИГ“

Специфична цел 3.1. „Изпълняване на дейности свързани със сътрудничество между Местни инициативни групи“

Специфична цел 1.2. „Запазване и развитие на духовното и културното наследство на територията на МИГ“

Специфична цел 2.2. „Подпомагане развитието на неземеделските сектори на икономиката на територията на МИГ“

Специфична цел 3.2. „Укрепване на административния капацитет, управление, мониторинг, оценка и популяризиране на Стратегията за ВОМР на МИГ“

Предвидените мерки са в съответствие с потребностите на територията, определени в проучанията и анализите, като са съобразени със специфичните характеристики и потенциала на територията.

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

Предложените изходни индикатори са измерими, реалистични и са в съответствие с целите, мерките и заложените в стратегията резултати. Предложените индикатори за резултат са логически свързани с целите на стратегията. Предложените индикаторите за резултат отразяват очакваните резултати от изпълнението на стратегията.

Индикаторите за резултат на СВOMP са логически свързани с целите на стратегията и отразяват очакваните резултати от нейното изпълнение.

Изходните индикатори на СВOMP са измерими, реалистични и са в съответствие с целите, мерките и заложените в стратегията резултати.

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за BOMP – задължителни и специфични за МИГ:

Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани по СВOMP проектни предложения (за продукт)	Брой	21	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	22	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Подкрепени по СВOMP бенефициенти (за продукт)	Брой	18	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за продукт)	Брой	8	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.

R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за продукт)	%	50	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села““ (за продукт)	Брой	1	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.0 „Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“ (за продукт)	Брой	620	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	21	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.

4.2.2. Индикатори по мерки:

Мярка 1. Инвестиции в земеделски стопанства на територията на МИГ			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани по СВОМР проектни предложения	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от

(за продукт)			ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Подкрепени по СВОМР бенефициенти (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за резултат)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Мярка 2. Инвестиции за неселскостопански дейности на територията на МИГ			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация

Финансирани по СВOMP проектни предложения (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Подкрепени по СВOMP бенефициенти (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“ (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВOMP и др.
Мярка 3. Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктури на територията на МИГ			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани по СВOMP проектни предложения (за продукт)	Брой	6	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация

			от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	6	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Подкрепени по СВОМР бенефициенти (за продукт)	Брой	6	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.40 „Интелигентен икономически преход в селските райони: Брой на подкрепени стратегии за „умни села“ (за продукт)	Брой	1	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението от територията на МИГ (попадащо в селските райони), ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за продукт)	%	30	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	6	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и

			оценки на СВОМР и др.
Мярка 4. Запазване на местната идентичност, културното наследство и духовния живот на територията на МИГ			
Финансирани по СВОМР проектни предложения (за продукт)	Брой	3	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	3	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Подкрепени по СВОМР бенефициенти (за продукт)	Брой	3	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението от територията на МИГ (попадащо в селските райони), ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“ (за резултат)	%	20	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	3	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и

			оценки на СВОМР и др.
Мярка 5. Дейности за сътрудничество между МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ и други Местни инициативни групи и тяхната подготовка			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Финансирани по СВОМР проектни предложения (за продукт)	Брой	4	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Сключени договори (за продукт)	Брой	4	Информация от ИСУН, информация от ежедневен мониторинг от МИГ, информация от доклади и отчети на МИГ, информация от оценки на СВОМР, регистър на МИГ и др.
Подкрепени по СВОМР бенефициенти (за продукт)	Брой	1	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
Изпълнени проекти (за резултат)	Брой	4	Информация от ИСУН, информация от ежедневен мониторинг от МИГ, информация от доклади и отчети на МИГ, информация от оценки на СВОМР, регистър на МИГ и др.
R.0 “Брой лица, включени в дейности	Брой	120	Информация от ИСУН, информация

по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания” (за резултат)			от ежедневен мониторинг от МИГ, информация от доклади и отчети на МИГ, информация от оценки на СВОМР, регистър на МИГ и др.
Мярка 6 „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране“			
Индикатор	Единица	Количество	Източници на информация
Сключени договори (за продукт)	Брой	1	Информация от ИСУН, информация от ежедневен мониторинг от МИГ, информация от доклади и отчети на МИГ, информация от оценки на СВОМР, регистър на МИГ и др.
Подкрепени по СВОМР бенефициенти (за продукт)	Брой	1	Информация и доклади от МИГ, информация от ИСУН, информация от мониторинг и оценки на СВОМР и др.
R.0 “Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания” (за резултат)	Брой	500	Информация от ИСУН, информация от ежедневен мониторинг от МИГ, информация от доклади и отчети на МИГ, информация от оценки на СВОМР, регистър на МИГ и др.
4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията			

При прилагането на стратегията за ВОМР за програмния период 2023 – 2027 - МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ ще се ръководи от европейското и национално законодателство по подхода ВОМР. В тази връзка МИГ ще прилага стриктно разпоредбите на чл. 33, пар. 3 на Регламент (ЕС) 2021/1060 и ще изпълнява задачите за МИГ, определени там както следва:

- а) изграждане на капацитета на местните действащи лица за разработване и изпълнение на операции;
- б) определяне на недискриминационни и прозрачни процедури и критерии за подбор, които не допускат конфликт на интереси и гарантират, че нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни, не контролира решенията за подбор;
- в) изготвяне и публикуване на покани за предложения;
- г) подбор на операциите, определяне на размера на подкрепата и представяне на предложенията на субекта, който отговаря за последната проверка на допустимостта преди одобряването им;
- д) проследяване на напредъка към постигането на целите на стратегията;
- е) оценка на изпълнението на стратегията.

МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ е неправителствена организация, в която членуват представители на трите основни сектора на територията – публичен, стопански и нестопански. Нито един от тези сектори не притежава повече от 49% от правата на глас в МИГ.

Изготвената Стратегия за Водено от общностите местно развитие на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, е съвкупност от взаимосвързани и взаимодопълващи се дейности и резултати от дейностите, които са с насоченост към постигането на целите и приоритетите заложи в СВОМР на МИГ, за развитието на територията. Изпълнението на дейностите и постигането на резултатите, целите и приоритети, ще доведе и до постигането на заложената в Стратегията обща цел - „Създаване на възможности за дългосрочно устойчиво развитие на територията чрез подобряване на социално-икономическите условия и качеството на живот на населението на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, подкрепа на бизнеса, намаляване на безработицата и на културно-историческото наследство“. Тази обща стратегическа цел на МИГ не е обвързана с постигането на определен статичен продукт или съвкупност от продукти, а е ориентирана към постигането на динамичен модел за развитие, което да е с продължаващ ефект и след изпълнението на Стратегията за ВОМР.

СВОМР на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, предвижда подкрепа за различни типове бенефициенти и изпълнението на различни видове проекти, по съответните заложи в т. 5 мерки, което предполага необходимост от планиране, подготовка и изпълнение на различни дейности, като информиране, провеждане на консултации и обучения, оценка на проекти, сключване на договори и други. Успешното изпълнение на Стратегията за ВОМР на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно –

Бобошево – Кочериново – Рила“ ще се гарантират, чрез добре организирана координация при изпълнението на всички дейности и тясното взаимодействие между всички заинтересовани страни, включени в изпълнението на Стратегията – всички звена на МИГ кандидати за финансиране, бенефициенти, участници в различни дейности, организирани и проведени от МИГ и други представителите на населението на територията, както и от доброто сътрудничество.

Прилагането на СВOMP започва в деня на подписване на споразумение за нейното одобрение с УО на СПРЗСР. За прилагането на СВOMP МИГ изготвя и активира процедури, по които организира и провежда приеми на проектни предложения. За целта преди всеки прием на проектни предложения, МИГ изготвя и публикува на своята интернет страница обява, съдържаща информация относно предстоящия прием. След получаването на проектните предложения по съответния прием, МИГ отговаря за извършването на тяхната оценка. Това се извършва от комисия за оценка, която извършва оценката по прозрачни и безпристрастни критерии, залегнали в СВOMP и съгласувани с местната общност.

След приключване на оценката на проектните предложения, МИГ изпраща цялата процедура за потвърждение на оценката от Държавен фонд „Земеделие“. След одобрението на проектните предложения, МИГ участва като страна в сключването на договори с одобрените кандидати.

Прилагането на СВOMP включва постоянен контрол и мониторинг на извършването на процеса. Местната инициативна група ще отговаря за извършването на текуща и окончателна оценка на изпълнението на Стратегията, с цел предприемане на съответни действия при възникването на трудности при изпълнението ѝ. МИГ ще извършва и постоянен мониторинг и контрол на изпълнението на проектите от страна на бенефициентите към Стратегията, като при наличие на проблем и несъответствие ще бъде информиран съответния Управителен орган. Мониторинговите доклади и оценките на изпълнението на стратегията могат да се възлагат от МИГ и на външни изпълнители, като МИГ ще следи при изготвянето им за тяхното качество и пълнота. МИГ ще извършва и проучване на мнението и нагласите на местната общност относно изпълнението на стратегията и работата и приносът на МИГ в този процес. По този начин ще се получава пълна картина за прилагането на стратегията.

За изпълнението на стратегията за ВOMP МИГ изпълнява друга важна своя задача – дейности за популяризиране на стратегията. Тези дейности са свързани с работа с местната общност и активното и включване в процеса на прилагане на стратегията за ВOMP – от една страна като кандидати, от друга страна – като участници в редица събития, свързани с този процес. Целта на МИГ е възможно най-масовото участие на местните жители в събитията, които се организират – информационни срещи, семинари, уъркшопи, обучени, консултации, хепънинги, фестивали, концерти, изложения, анкети, интервюта и др., които от една страна представят подхода ВOMP и неговите възможности, от друга страна събират обратна връзка от страната на местните хора, а от трета страна – утвърждават и популяризират местната идентичност – култура, история, традиции, занаяти, обичаи, кухня, идеи, народопсихология и др. По този начин тези уникални за територията характеристики се утвърждават и предават в бъдещето от поколение на поколение.

5. Описание на мерките: (не повече от 4 страници за всяка мярка)

Основни елементи за мерките от стратегията, финансирани от ЕЗФРСР.

Стратегията за ВОМР е разработена за период до 31 декември 2027 г.

Подкрепата от ЕЗФРСР се предоставя за територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, като проектите и дейностите по тях се изпълняват на територията на МИГ. Подкрепата от ЕЗФРСР се предоставя за територията на селския район на МИГ и за другата територия, обхваната от МИГ (община Кюстендил), когато проектите допринасят за развитието на включените в нея селски райони.

Избраните в стратегията за ВОМР мерки и дейности, включително за сътрудничество са в съответствие с Регламент (ЕС) 2021/1060 и Регламент (ЕС) 2021/2115 и водят до постигане на техните цели, както и целите на СПРЗСР.

Избраните в стратегията за ВОМР мерки съответстват на идентифицираните в проучванията и анализите на територията нужди.

Избраните мерки в стратегията за ВОМР са разработени при недопускане на припокриване по всички програми, финансирани със средства на ЕС.

Максималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР не надвишава левовата равностойност на 200 000 евро.

Минималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегията за ВОМР е левовата равностойност на 2500 евро.

Допустимите кандидати/бенефициенти по стратегията за ВОМР са с постоянен адрес или седалище на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, с изключение на община Кюстендил (която е допустима съгласно т. 11.1.3 от Условията за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001).

За проектите, предвиждащи икономически дейности, кандидатите следва да представят бизнес план, доказващ устойчивост и финансова жизнеспособност на проекта.

За проектите с непроизводствени инвестиции и дейности, кандидатите следва да представят анализ разходи—ползи, от който да е видно, че проектното предложение няма да генерира приходи, или ако генерира, същите се разходват само за нестопанските цели на кандидата, свързани изцяло с целите на проекта.

Допустимите в стратегията дейности са в съответствие с Раздел 13.3 „Видове допустими дейности по мерките от стратегията за ВОМР“ от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001. Дейностите, включени в стратегията за ВОМР отговарят на местните потребности, имат за цел да създават и запазват заетост за местното население, да са в полза на местния бизнес, да въвеждат иновации, да водят до подобряване на условията за живот (включително дейности, подкрепящи създаването на интелигентни селища) и на състоянието на околната среда, да водят до социално приобщаване и подобряване на социалните услуги на територията.

Всички дейности, допустими за подпомагане по мерките от стратегията са допустими за финансиране, в случай че не оказват отрицателно въздействие върху околната среда по ЗООС. Икономически дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими в случай че бъде доказана устойчивост и финансова жизнеспособност.

Непроизводствени дейности по проекти за финансиране от стратегията са допустими, в случай че не генерират приходи, с изключение когато генерират приходи, но същите се разходват само за нестопанските и/или социалните цели на организацията и свързани изцяло с целите на проекта.

Максималният период за изпълнение на дейностите и операциите по проектите към стратегията за ВОМР, не може да надвишава 36 месеца за проекти на възложители по ЗОП/Постановление №4 на Министерски съвет от 11.01.2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските фондове при споделено управление и 24 месеца за останалите бенефициенти.

Максималният период за изпълнение на дейностите за сътрудничество и подготвителни дейности за него е до 24 месеца за проекти, включващи строително-монтажни работи, и до 18 месеца за останалите дейности.

Срокът започва да тече от датата на сключване на административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Изпълнението на стратегията приключва с извършването и на последното плащане към бенефициент по проект, финансиран от стратегията за ВОМР.

В стратегията за ВОМР на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ не са допустими следните дейности:

- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания и интервенции, свързани със схеми за плащания на площ;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи инвестиции за напояване;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на разходи за публична инфраструктура, свързана с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.

В мерките от стратегията за ВОМР са включени разходи, които са:

1. инвестиционни разходи съгласно чл. 73 от Регламент (ЕС) № 2021/2115;
2. съгласно Регламент (ЕС) № 2021/1060 и целите и приоритетите на стратегията за ВОМР;
3. съгласно Раздел 14.1 „Разходи, допустими за финансиране“ на Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001;
4. определени в Постановление № 86 от 1 юни 2023 г. на Министерския съвет за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, финансирани от Европейските фондове при споделено управление, за програмен период 2021 – 2027 г. (ПМС № 86) и в указанията съгласно чл. 10 от ПМС № 494.

По стратегията за ВОМР не са допустими за финансиране разходи съгласно Раздел 14.2 „Недопустими за подкрепа чрез стратегиите за ВОМР разходи“ от Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001, а именно:

За проекти по стратегиите не са допустими следните разходи:

- за закупуване на права за селскостопанска продукция и закупуване на права за получаване на плащане;
- за закупуване на земя на стойност над 10 % от общите допустими разходи за съответната операция, с изключение на закупуване на земя с цел опазване на околната среда и опазване на богатите на въглерод почви, или закупуване на земя от млади земеделски стопани чрез използване на финансови инструменти; при финансовите инструменти този таван се прилага за допустимите публични разходи, изплащани на крайния получател или, в случай на гаранции — до размера на базовия заем;
- за закупуване на животни и закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане с цел, различна от:
 - възстановяване на земеделския или горския потенциал след природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофално събитие;
 - предпазване на селскостопанските животни от големи хищници или от използването им в горското стопанство вместо машини;
 - отглеждане на застрашени породи съгласно определението в член 2, точка 24 от Регламент (ЕС) 2016/1012 на Европейския парламент и на Съвета (45) в рамките на задълженията, посочени в член 70; или
 - опазване на сортове растения, застрашени от генетична ерозия, в рамките на задълженията, посочени в член 70;
- за лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездни средства, отпуснати под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- за инвестиции в широкомащабна инфраструктура, както е определена от държавите членки в стратегическите им планове по ОСП, която не е част от стратегиите за водено от общностите местно развитие, установени в член 32 от Регламент (ЕС) 2021/1060, с изключение на инвестиции в широколентова инфраструктура и превантивни действия за защита от наводнения или защита на бреговете с оглед на ограничаване на последиците от възможни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления или катастрофални събития;
- за инвестиции в залесяване, които не са съвместими с целите, свързани с околната среда и климата, в съответствие с принципите за устойчиво управление на горите, разработени в общоевропейските насоки за залесяване и повторно залесяване;
- за инвестиции и дейности, които не са в съответствие с мерките и условията, посочени в становището за екологична оценка на СПРЗСР;
- за инвестиции и дейности, за които не е налице акт на компетентните органи по околната среда по реда и условията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31

на Закона за биологичното разнообразие и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт;

- за закупуване и/или инсталиране на оборудване, машини и съоръжения втора употреба;
- за закупуване на лизинг на недвижима собственост;
- за данък върху добавена стойност (ДДС), с изключение на невъзстановим ДДС, когато е поет действително и окончателно от кандидатите;
- за оперативни разходи, включително разходи за поддръжка, наеми, застраховка, както и други разходи, възникнали при изпълнение на договори за лизинг, марж/печалба за лизингодателя, разходи за лихви, разходи за неустойки и такси, режимни разходи;
- за банкови такси, разходи за гаранции, изплащане и рефинансиране на лихви;
- за принос в натура;
- за изследвания за разработване на нови продукти, процеси и технологии;
- за търговия на дребно, с изключение на интервенциите, за които е допустимо предоставянето на подкрепа за този тип дейност;
- за закупуване, включително чрез финансов лизинг, на нови машини и оборудване, включително компютърен софтуер, за частта над пазарната им стойност;
- за сертификация по НАССР (Анализ на опасностите и контрол на критичните точки) и други международно признати стандарти;
- които представляват обикновена подмяна;
- свързани с плащания в брой;
- за общи разходи, извършени преди 01.01.2023 г.;
- за закупуване на превозни и транспортни средства, с изключение на специализирани такива, в зависимост от допустимите за подпомагане дейности по съответната интервенция в СПРЗСР;
- предвиждащи фиксирани плащания и мерки, свързани със схеми за плащания на площ;
- за инфраструктура, свързана с пътища и/или водопреносни и канализационни системи, когато не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища;
- за основни земеделски инвестиции, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции;
- за изграждане/ремонт/реконструкция на места за настаняване;
- за напоителни инсталации;
- за закупуване на земя и сгради на стойност, надвишаваща стойността на данъчната оценка;
- за строителна техника, включително самоходни машини, когато проектът е свързан със земеделска дейност, включително животновъдни обекти и складове за съхранение на продукция;
- извършени преди подаване на проектното предложение, с изключение на общите разходи, свързани с основните разходи по проекта като хонорари на архитекти, инженери и консултанти, предпроектни проучвания, придобиване на патентни права и лицензи, авторски права и строителен надзор.

За дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране, не са допустими разходи:

- за закупуване на техника или оборудване втора употреба;
- за застраховка на дълготрайни материални активи, които не са придобити със средства, отпуснати по настоящите Насоки или по мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.;
- свързани с възнаграждения на персонала, които не са задължителни по силата на нормативен акт;
- за закупуване на земя и сгради;
- за данъци и данък добавена стойност (ДДС) с изключение на невъзстановим ДДС;
- за лихви, глоби и неустойки, такси по обслужване на заеми и разходи за съдебни разноски;
- за членски внос;
- свързани с договор за лизинг, като печалба за лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи, разходи за неустойки и такси и други разходи, свързани с договора за лизинг;
- за трудови възнаграждения на повече от четирима служители в МИГ и надвишаващи 4 минимални работни заплати за страната на месец за позицията „изпълнителен директор“ и 3 за позицията „експерт“;
- за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.);
- платени в брой, с изключение на разходите за командировки, за гориво за лек автомобил, за разходи, свързани с публични отношения, за разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ, разходи за комуникация и външни услуги – телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, както и разходи за техническо обслужване на автомобил и годишни винетни такси, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии, както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви "б", "в" и "г" от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година;
- дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;
- за създаване на повече от една интернет страница за МИГ за периода на изпълнение на стратегията;
- за закупуване на лек автомобил, извършени след 2026 г.;
- за външни услуги и оценка на проекти, извършени от лица, участвали в комисия за избор на стратегии по СПРЗСР, в т. ч. когато такива лица са представители на или са експерти от юридически лица;

- за възнаграждения и осигуровки за извършване на външни експертни услуги и оценка на проекти на служители в същата или в друга МИГ;
- за възнаграждения и осигуровки за председател и секретар на Комисия за подбор на проектни предложения, когато същите са служители на МИГ;
- за повече от 3 бр. проучвания и/или анализи за годишно;
- разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
- заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива.

За дейностите по сътрудничество и подготвителни дейности за него, не са допустими разходи за:

- разходи, за които е получено финансиране от националния бюджет или бюджета на Европейския съюз, в т.ч. по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014 – 2020 г.;
- разходи за обикновена подмяна;
- закупуване на животни;
- закупуване на едногодишни растения;
- закупуване на земя и сгради;
- принос в натура;
- разходи, платени в брой (с изключение на разходите за командировки, пощенски и куриерски услуги, такси за издаване на изискуеми документи и разходи за застрахователни премии), както и за опростени разходи съгласно чл. 83, ал. 1, букви
 - банкови такси;
 - заявени за финансиране разходи в частта им, която надвишава определените референтни стойности когато има такива;
 - възнаграждения, свързани с координация на дейностите, надвишаващи 10 на сто от стойността на допустимите разходи за всяка МИГ, партньор по проекта;
 - разходи, платени преди подаване на заявление за планирани дейности за сътрудничество и след крайния срок за тяхното извършване;
 - разходи за закупуване на транспортни средства;
 - разходи за изграждане и ремонт на места за настаняване;
 - разходи за информираност и публичност, които не отговарят на изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2021-2027 г., съгласно приложение № 1 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2021-2027 г.;
 - разходи за пътни, дневни и квартирни, извършени в полза на партньор/и по дейностите за сътрудничество;
 - разходи за командировки, надвишаващи стойностите, определени в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в

чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);

- дневни пари за командировки в чужбина, надвишаващи определените в Приложение № 2 на Наредбата за служебните командировки и специализациите в чужбина, приета с ПМС № 115 от 2004 г.;

- за нощувки в страната, надвишаващи 120 лв. за един човек и разходи, надвишаващи определените в Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.).

За стратегията за Водено от общностите местно развитие на МИГ „Невестино - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“, се прилагат условията на Регламент (ЕС) 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 г. относно деклариране на някои категории помощи в секторите на селското и горското стопанство и в селските райони за съвместими с вътрешния пазар в Приложение на чл. 107 и чл. 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и Регламент (ЕС) 2021/1237 на Комисията от 23 юли 2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) №651/2014 г. за обявяване на някои категории помощи за съвместими с вътрешния пазар в Приложение на чл. 107 и чл. 108 от ДФЕС и Регламент (ЕС) 2023/2831 от 13 декември 2023 г.

Чл. 107 и чл. 108 от ДФЕС не се прилагат при изпълнение на ппроект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР, включващ само нестопански/неикономически дейности и изпълняван от лице, регистрирано по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел или по Закона за народните читалища или от община, или от музей или културна организация по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата, както и от Светия синод на Българската православна църква или централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания.

<p>Мярка 1. Инвестиции в земеделски стопанства на територията на МИГ</p>	<p>1. Описание на целите на мярката</p> <ul style="list-style-type: none"> - осигуряване на инвестиции за подпомагане за достигане на достатъчно надежден земеделски доход и устойчивост на селското стопанство на територията на МИГ чрез модернизация и въвеждане на иновации в земеделските стопанства на територията, производство на конкурентоспособна качествена и екологична местна земеделска продукция; - повишаване на дела на селското стопанство в икономиката на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. <p>Обхватът на мярката е на цялата територия на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.</p> <p>2. Допустими кандидати</p> <p>За подпомагане могат да кандидатстват лица, които към датата на подаване на заявлението за подпомагане са:</p> <p>2.1. земеделски стопани:</p> <ul style="list-style-type: none"> • физически лица или;
--	---

• юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.

Ако са съществуващи земеделските стопани следва да са регистрирани като такива по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период.

2.2. две или повече физически или юридически лица, които са регистрирали законно установена структура по реда на Търговския закон, Закона за кооперациите или по Закона за задълженията и договорите, която се създава за съвместно закупуване и ползване на материални активи за земеделски дейности в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) 2021/2115, които кандидатстват за колективни инвестиции.

2.3. групи и организации на производители признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители.

Кандидатите трябва да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство и доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности

Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

3. Допустими дейности

Дейностите, допустими за подпомагане трябва да са свързани с производството на селскостопански продукти, включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет.

Допустимите за подпомагане дейности в рамките на мярката включват:

- Материални и нематериални инвестиции в съответствие с т. 13.3.1 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001;

- Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;

- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ

за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

- Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;

- Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;

- Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;

- Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;

- Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;

- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

Не е допустима подкрепата за дейности, финансирани от ЕЗФРСР, свързани с извършването на основни земеделски инвестиции с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции съгласно Условието за кандидатстване.

Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда.

Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

4. Допустими разходи

По мярката са допустими разходи съгласно т. 14.1.1 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, както и:

- разходи за инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;

- разходи за инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства. Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

- разходи за инвестиции, пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;

- разходи за инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;

- разходи за инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;

- разходи за инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;

- разходи за инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;

- разходи за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства. Инсталациите за производство на енергия от ВЕИ трябва да са в съответствие с условията за устойчивост в Закона за енергията от възобновяеми източници.

- разходи за инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

По мярката са допустими и общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

5. Финансови параметри за проектите - минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

	<p>Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 50 000 евро;</p> <p>Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро;</p> <p>Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 120 000 евро.</p> <p>6. Интензитет на финансовата помощ</p> <p>Максималните нива на подпомагане не може да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.</p> <p>Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>Финансовата помощ може да се увеличи с 10 % за проектни предложения, свързани с колективни инвестиции или социално земеделие.</p> <p>Финансовата помощ може да се увеличи с 5 % за проектни предложения, подадени от млади земеделски стопани на възраст до 40 години включително.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 55 % от общия размер на допустимите разходи.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции е 60 % от общия размер на допустимите разходи.</p> <p>7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение</p> <ul style="list-style-type: none">- Проектното предложение е свързано с инвестиции в сектори плодове и зеленчуци - над 50 % от допустимите инвестиционни разходи по проекта са изцяло насочени в сектори плодове и зеленчуци – 30 т.- Проектното предложение е подадено от млад земеделски стопанин на възраст до 40 г. (включително) или жена – 20 т.- Проектното предложение е за колективни инвестиции – 20 т.- Проектното предложение предвижда разкриването на 1 работно място – 20 т.- Проектното предложение предвижда разкриването на 2 и повече работни места – 30 т.- Проектното предложение предвижда въвеждането на иновации – 30 т. <p>Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 20 т.</p> <p>Общият размер на финансовата помощ по мярката е 1 000 000 лева.</p>
--	--

<p>Мярка 2. Инвестиции за неселскостопански дейности на територията на МИГ</p>	<p>1. Описание на целите на мярката</p> <ul style="list-style-type: none">- пълното оползотворяване на икономическия потенциал на територията на МИГ чрез подкрепа за развитие на неселскостопански дейности, основани на нейните характеристики и специфики;- повишаване на добавената стойност за икономиката на територията на МИГ чрез подкрепа за разнообразяване на икономическите дейности и въвеждане на иновации. <p>Обхватът на мярката е на цялата територия на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.</p> <p>2. Допустими кандидати</p> <p>Подпомагане в рамките на мярката получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица. В обхвата на интервенцията физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти. Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">- да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най-малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност;- да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите. <p>Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите.</p> <p>Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none">- да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП. <p>3. Допустими дейности</p> <p>Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти.</p>
--	--

Инвестициите, включени в проектното предложение трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/писмо/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план.

Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:

- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности съгласно т. 13.3.1. от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001.

В рамките на мярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

4. Допустими разходи:

По мярката са допустими разходи съгласно т. 14.1.1 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, както и:

- разходи, свързани с производството или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);

- разходи, свързани с развитието на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.);

- разходи, свързани с производството на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;

- разходи, свързани с развитието на занаяти и други неземеделски дейности.

Допустимо е извършването на общи разходи, свързани с проектното предложение, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проектното предложение и правни услуги, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на проектното предложение, така и по време на неговото изпълнение.

5. Финансови параметри за проектните предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 25 000 евро;

- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 00 евро;

- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 130 000 евро.

6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Финансовата помощ може да се увеличи с 15 % за проектни предложения, подадени от жени.

Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е 65 % от общия размер на допустимите разходи.

7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

- С проектното предложение се предвижда извършване на модернизация на производството на кандидата – 20 т.

- Проектното предложение предвижда разкриването на 1 работно място – 20 т.

	<ul style="list-style-type: none"> - Проектното предложение предвижда разкриването на 2 и повече работни места – 30 т. - Проектното предложение предвижда въвеждането на иновации – 30 т. - Проектното предложение е подадено от жена – 20 т. - Проектното предложение е подадено от физическо лице, ЕТ и едноличен собственик на капитал на възраст между 18 и 40 години включително – 20 т. - Проектното предложение е подадено от кандидат, който е земеделски производител, кандидатстващи за помощ за неземеделски дейности – 30 т. <p>Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т. Общият размер на финансовата помощ по мярката е 800 000 лева.</p>
<p>Мярка 3. Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктури на територията на МИГ</p>	<p>1.Описание на целите мярката</p> <ul style="list-style-type: none"> - подобряване на условията на живот на територията на МИГ чрез извършването на инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура. <p>Обхватът на мярката е на цялата територия на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.</p> <p>2. Допустими кандидати</p> <p>Допустими кандидати за подпомагане по мярката са община Невестино, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила.</p> <p>3. Допустими дейности</p> <p>Допустимите за финансиране дейности следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да са в съответствие или да не противоречат на плановете за интегрирано развитие на община Невестино, община Кюстендил, община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила, както и с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен район; - да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС; - да се одобряват след произнасяне с акт на компетентните органи по околна среда по реда и условията на глава шеста от ЗООС и/или чл. 31 на ЗБР и при съобразяване с условията и мерките в съответния акт; - да се изпълняват съгласно с препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо);

- дейностите, свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република България;

- да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и плановете за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане;

- ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11 ал. 1 от ЗОЗЗ, да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки;

- в рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове.

Не се подпомагат определени дейности, попадащи в обхвата на Програма „Развитие на регионите“ 2021 – 2027 г.

Не е допустимо включването на разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища.

Дейностите, допустими за финансиране по настоящата мярка са както следва:

1. Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;
2. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение;
3. Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;
4. Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;
5. Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;

	<p>6. Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;</p> <p>7. Изготвяне на стратегия за създаване на интелигентни селища на територията на МИГ.</p> <p>4. Допустими разходи</p> <p>По мярката са допустими разходи съгласно т. 14.1.1 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, както и:</p> <ol style="list-style-type: none">1. разходи за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;2. разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение;3. разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;4. разходи за изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;5. разходи за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;6. разходи за реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;7. разходи за изготвяне на стратегия за създаване на интелигентни селища на територията на МИГ. Разходите включват: разходи за извършване на проучвания и анализи на територията, разходи за възнаграждения на експерти, свързани с изготвяне на стратегията и разходи за провеждане на информационни срещи и конференции за обсъждане на стратегията, за които при изпълнение на проектите ще се прилагат определените стойности на съответните опростени разходи, съгласно Приложение №3 от Условието за изпълнение. <p>Допустими са и общи разходи свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение, например хонорари на архитекти, инженери, консултанти и др., като те не трябва да надхвърлят 12 на сто от сумата на инвестиционните разходи по проекта.</p> <p>5. Финансови параметри за проектите предложения – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект</p> <ul style="list-style-type: none">- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 50 000 евро;
--	---

	<ul style="list-style-type: none">- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро;- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект – левовата равностойност на 200 000 евро. <p>6. Интензитет на финансовата помощ Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115. Финансовата помощ по мярката е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение</p> <ul style="list-style-type: none">- Проектното предложение предвижда дейности, от които ще се ползват от поне 30 % от населението територията на МИГ – 25 т.- Дейностите, включени в проектното предложение са за развитие/ предоставяне на услуги и изграждане на достъпна инфраструктура на уязвими групи от населението – 25 т.- Дейностите по проектното предложение се предвижда да се реализират на територията на минимум 2 населени места – 20 т.- Проектното предложение предвижда дейности, които ще се реализират извън общински център – 20 т.- Проектното предложение обхваща дейности, свързани с развитието на цялата територията на МИГ – 30 т.- Проектното предложение включва дейности за подкрепа интелигентни селища – 40 т. <p>Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т. Общият размер на финансовата помощ по мярката е 1 900 000 лева.</p>
<p>Мярка 4. Запазване на местната идентичност, културното наследство и духовния живот на територията на МИГ</p>	<p>1. Описание на целите на мярката Основни цели:</p> <ul style="list-style-type: none">• Опазване и развитие на културното наследство на територията на МИГ;• Популяризиране на културното наследство на територията на МИГ;• Привличане на туристи на територията на МИГ. <p>Обхватът на мярката е на цялата територия на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.</p> <p>2. Допустими кандидати</p> <ul style="list-style-type: none">• Юридически лица с нестопанска цел от територията на МИГ;• Читалища от територията на МИГ, регистрирани по Закона за народните читалища.

3. Допустими дейности

Предоставя се безвъзмездна финансова помощ за дейности по опазване, развитие и популяризиране на културното наследство, както и за туристически дейности в обществена полза съгласно Раздел 13.3.1 от Условията за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001, както и:

- Организиране и провеждане на културни събития – празници, събори, изложби, концерти, панаири, фестивали и др., свързани с местното културно наследство и разнообразяването на културния живот на населението;
- Проучване и документиране на местната култура, бит, кулинария, история, традиции, музика и изобразително изкуство, традиционни занаяти, обичаи и ритуали;
- Изготвяне на филми, сборници, разработване и разпространяване на информационни материали различни от обикновени брошури (тематични изследвания, снимков архив, каталози и др.);
- Разработване и представяне на макети, възстановяване на елементи от традиционни костюми или предмети от традиционния бит;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на посетителски центрове за представяне и експониране на местното културно наследство;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на туристически центрове или закупуване на туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки), свързани с популяризиране и промотиране на местното културно наследство.

4. Допустими разходи

- Разходи за организиране и провеждане на културни събития – празници, събори, изложби, концерти, панаири, фестивали и др., свързани с местното културно наследство и разнообразяването на културния живот на населението;
- Разходи за проучване и документиране на местната култура, бит, кулинария, история, традиции, музика и изобразително изкуство, традиционни занаяти, обичаи и ритуали;
- Разходи за изготвяне на филми, сборници, разработване и разпространяване на информационни материали различни от обикновени брошури (тематични изследвания, снимков архив, каталози и др.);

- Разходи за разработване и представяне на макети, възстановяване на елементи от традиционни костюми или предмети от традиционния бит;
- Разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на посетителски центрове за представяне и експониране на местното културно наследство;
- Разходи за реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на туристически центрове или закупуване на туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за безопасност, велоалеи и туристически пътеки), свързани с популяризиране и промотиране на местното културно и природно наследство;
- Разходи за дейности по опазване, развитие и популяризиране на културното наследство, както и за туристически дейности в обществена полза съгласно Раздел 14.1.1 на Условието за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06AFSP001-01.001.

5. Финансови параметри за проектите – минимален и максимален размер на общите допустими разходи за един проект

- Минимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 10 000 евро;
- Максимален размер на общите допустими разходи за един проект – левовата равностойност на 51 155 евро.
- Максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за един проект - 51 155 евро.

6. Интензитет на финансовата помощ

Максималните нива на подпомагане не могат да надхвърлят максималния интензитет на помощта, посочен в член 73, параграф 4 от Регламент (ЕС) №2021/2115.

Финансовата помощ по мярката е в размер на 100 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

7. Обективни и измерими критерии за подбор на проектите, тяхната тежест и минимален праг за одобрение

- Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – от 5 до 10% включително – 20 т.
- Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – от 11 до 15% включително – 30 т.
- Дял на населението от територията на МИГ, което ще се ползва от резултатите по проекта – над 15% – 40 т.
- Проектното предложение включва дейности в обекти с културна значимост - 20 т.

	<ul style="list-style-type: none"> - Проектното предложение включва дейности в обществени обекти, подпомагащи развитието на туризма на територията на МИГ - 20 т. - Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности извън общинските центрове - 20 т.; - Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности, които подкрепят местната идентичност - 25 т. - Проектното предложение предвижда изпълнението на дейности, които включват подобряване на достъпа за хора с увреждания и инвалиди - 30 т. <p>Минимален праг за одобрение на проектно предложение – 30 т. Общият размер на финансовата помощ по мярката е 300 250 лева.</p>
<p>Мярка 5. Дейности за сътрудничество между МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ и други Местни инициативни групи и тяхната подготовка</p>	<p>1. Допустими дейности</p> <p>По мярката са допустими дейности съгласно посочените в т. 13.3.10 на Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. разходи за материални и нематериални активи; - Извършване на изследвания, проучвания и анализи, директно свързани със съвместния продукт/услуга/дейност; - Реализиране на промоционални и маркетингови кампании; - Организиране на заседания, обучения, семинари, съвместни събития, срещи с потенциални партньори или партньори по проекта; - Извършване на информационни кампании, включващи организиране на срещи, конференции, публикуване и излъчване в медиите; - Дейности по координация (извършване на разходи за наемане на допълнителен персонал, пътни разходи, разходи за нощувки и храна, хонорари за експерти, разходи за превод, разходи за комуникация). <p>Дейностите за сътрудничество трябва да отговарят на следните условия за допустимост:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да допринасят за развитието на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти; - да са свързани и да водят до развитието на териториите, обхванати в конкретните стратегии на МИГ; - да съответстват на и да допринасят за постигане целите и приоритетите на стратегиите за ВОМР на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ и съответните местни инициативни групи и СПРЗСР; - да се изпълняват съгласно сключено споразумение между най-малко двама партньори - МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно –

	<p>Бобошево – Кочериново – Рила“ и МИГ от България и/или МИГ, изпълняващи стратегии за WOMP от друга държава – членка от ЕС;</p> <ul style="list-style-type: none">- в партньорството за дейностите по сътрудничество могат да участват и други юридически лица от страната и чужбина със собствен финансов принос. <p>2. Допустими разходи</p> <p>По мярката са допустими дейности съгласно посочените в т. 14.1.4 на Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none">- разработване на съвместен продукт/услуга/дейност, вкл. материални и нематериални инвестиции;- строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;- други материални и нематериални активи;- изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;- възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности, включително за преводачи;- възнаграждения, свързани с координацията на планираните дейности на служители на МИГ;- промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;- организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;- информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;- публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели;- командировки на служителите на МИГ, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);- преводи (писмени и симултанни);- пощенски и куриерски услуги;- такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта. <p>3. Общ размер на финансовата помощ по мярката</p> <p>Общият размер на финансовата помощ по мярката е 400 000 лева.</p>
--	--

<p>Мярка 6. Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране</p>	<p>1. Допустими дейности, съгласно посочените в т. 13.3.11 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001; Допустими са дейности за управление, мониторинг и оценка на стратегиите съгласно чл. 34, параграф 1, буква „в“ от Регламент (ЕС) 2021/1060, както и дейности, свързани с популяризирането на стратегиите за ВОМР. Подпомагането за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегиите за ВОМР и тяхното популяризиране е в размер на 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията. Допустими за извършване са дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегии за ВОМР, включително улесняването на обмена между заинтересованите страни, съгласно одобрената стратегия. Допустими за извършване са дейности по популяризиране на стратегии за ВОМР, съгласно одобрената стратегия.</p> <p>2. Допустими разходи съгласно посочените в т. 14.1.2 от Условието за кандидатстване по процедура № BG06AFSP001-01.001; За управление, мониторинг и оценка на стратегиите и тяхното популяризиране са допустими следните разходи:</p> <p>1. Разходи за управление, мониторинг и оценка на стратегиите:</p> <ul style="list-style-type: none">- разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт;- разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти, счетоводно обслужване);- непреки разходи:<ul style="list-style-type: none">а) за услуги, непряко свързани с прилагането на стратегията (правни, одиторски);б) разходи за наем на офис;в) разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис, застраховане на дълготрайни материални активи по смисъла на чл. 50, т. 2 от Закона за корпоративното подоходно облагане, закупени със средства от настоящия или предходния програмен период по подхода ВОМР);г) разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;д) разходи за наем на лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места за МИГ, които нямат закупен лек автомобил;е) разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;
---	---

	<p>ж) други непредвидени оперативни разходи.</p> <ul style="list-style-type: none">- разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно Наредбата за командировките в страната, приета с Постановление № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (Обн., ДВ, бр. 11 от 1987 г.) и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина, приета с Постановление № 115 на Министерския съвет от 2004 г. (Обн., ДВ, бр. 50 от 2004 г.);14.1.2.1.5. разходи за закупуване на офис оборудване, обзавеждане и софтуер;- разходи за закупуване на един лек автомобил с под 150 к.с. и с над 5+1 места, ако МИГ няма такъв или има закупен преди 2016 г.;- разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;- разходи, свързани с публични отношения (разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ);- разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони, както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;- финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на една сметка и такси за издаване на изискуеми документи;- разходи за мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР. <p>2. Разходи за популяризиране на стратегията за ВОМР:</p> <ul style="list-style-type: none">- разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);- разходи за популяризиране, информиране и публичност:<ul style="list-style-type: none">а) за създаване и поддръжка на интернет страница;б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;г) преводи;д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;ж) други разходи за популяризиране, информиране и публичност;
--	--

	<p>- разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода.</p> <p>Изисквания по отношение на разходите за управление, мониторинг и оценка на СВОМР и нейното популяризиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Разходите, предвидени за дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране не може да надвишават 25 на сто от общия размер на публичния принос на ЕЗФРСР по стратегията; - Разходите за популяризиране на стратегията са най-малко 20 на сто от общия размер на разходите по мярката; - Непреките разходи не надвишават 15 на сто от средствата по т. разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя по силата на нормативен акт; - Средствата са планирани до 30 септември 2029 г., като за последната година са планирани най-малко 10 на сто от общия размер по мярката. <p>3. Общ размер на финансовата помощ по мярката. Общият размер на финансовата помощ по мярката е 1 466 000 лева.</p>
--	--

6. Финансов план, включващ планираните средства от ЕЗФРСР:

Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		лева	%
Мярка 1	Инвестиции в земеделски стопанства на територията на МИГ	1 000 000,00	17,05%
Мярка 2	Инвестиции за неселскостопански дейности на територията на МИГ	800 000,00	13,64%
Мярка 3	Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктури на територията на МИГ	1 900 000,00	32,39%
Мярка 4	Запазване на местната идентичност, културното наследство и духовния живот на територията на МИГ	300 250,00	5,12%

Мярка 5	Дейности за сътрудничество между МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ и други Местни инициативни групи и тяхната подготовка	400 000,00	6,82%
Мярка 6	Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране	1 466 000,00	24,99%
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА ОТ ЕЗФРСР	5 866 250,00	100%

Стратегията за ВОМР на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ включва мерки, съобразени с потребностите на местната територия, които са идентифицирани чрез анализи и проучвания. Разпределението на средствата по тези мерки е направено с оглед на специфичните характеристики и потенциала на района, като е осъществено с активно участие на местната общност.

Финансовият план на стратегията отразява включените мерки, базирани на идентифицираните нужди и потенциала на територията, като това разпределение е насочено към постигане на предвидените резултати от изпълнението на мерките.

Най-голям дял от общия бюджет на стратегията за ВОМР на МИГ „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ е отделен за нестопанския и публичния сектор, представляващ 44,33% (представени от мерки 3, 4 и 5), следван от дела, заделен за стопанския сектор - 30,67% (мерки 1 и 2) и дейностите по управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране - почти 25% (мярка 6). Разпределението на бюджета на СВОМР по мерки, е както следва:

Мярка 1 е насочена към подкрепа на земеделските стопанства в района. При съставянето на стратегията са проведени множество срещи със земеделски производители, в резултат на които техните предложения и препоръки са взети под внимание при формирането на съдържанието и бюджета на мярката. По мярка 1 са определени 17,05% от общия бюджет, което се равнява на 1 000 000,00 лв.

Мярка 2 е насочена към подпомагане на неселскостопански дейности в района. Тя обхваща разнообразни икономически дейности, а бюджетът е определен след срещи с представители на местния бизнес и оценка на проектния потенциал на територията. По мярка 2 „Инвестиции за неселскостопански дейности на територията на МИГ“, са заделени 800 000,00 лв., което се равнява на 13,64% от общия бюджет по стратегията.

Мярка 3 подкрепя инвестиции в обществената инфраструктура, насочени към подобряване на условията за живот на цялото население. Това е най-желаната от местната общност мярка, според мненията, проучени посредством анкети, събития и срещи, организирани по време на изготвяне на стратегията. В проучването на местното население именно подобряването на условията за живот е посочено като приоритет. Определените по мярка 3 средства са на стойност от 1 900 000,00 лв., което представлява 32,39% дял от общия бюджет на СВОМР.

Мярка 4 цели запазване на духовния и културния живот в района. Поради обществената важност на тази мярка и активното участие на местната общност в обсъжданията, бюджетът е съобразен с потенциала на района за реализиране на такива проекти. За целите и дейностите по мярка 4 е предвидена финансова помощ в размер на 300 250,00 лв., което представлява дял от 5,12% от бюджета на СВОМР.

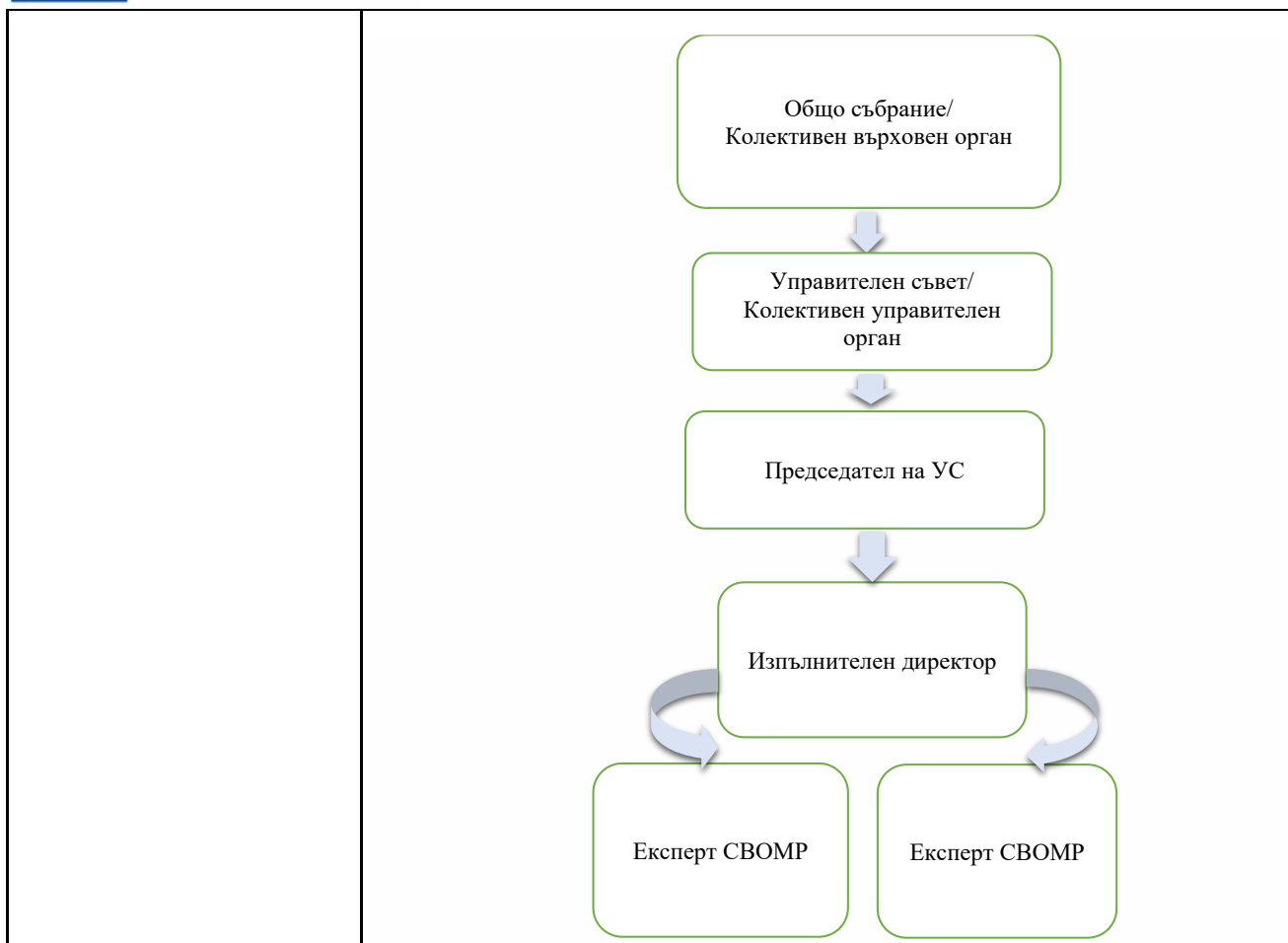
Мярка 5 насърчава националното и транснационалното сътрудничество между местни инициативни групи за обмяна на опит и за реализирането на редица дейности за сътрудничество, които да спомогнат за развитието на територията на МИГ. За мярка 5 „Дейности за сътрудничество между МИГ „Невестино - Кюстенил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ и други Местни инициативни групи и тяхната подготовка“, е заделена финансова помощ в размер на 400 000,00 лв., което е дял от 6,82%.

Мярка 6 осигурява финансиране за управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР, както и за нейното популяризиране. Бюджетът по тази мярка ще бъде насочен към ефективно управление на стратегията, интензивна работа с местната общност и повишаване на капацитета за разработване и изпълнение на проекти. За мярка 6 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР и нейното популяризиране“ е определен дял от 24,99% от общата стойност на стратегията, което се равнява на 1 466 000,00 лв.

7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: (не повече от 6 страници);

7.1. Организационна структура на МИГ:

<p>- <i>Организационна структура/схема.</i></p>	<p>Съгласно европейските и национални нормативни изисквания по отношение на подхода ВОМР, в състава на органите на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ са включени представители на публичния, стопанския и нестопанския сектор от територията на МИГ, като нито един от тях няма повече от 49% от правата на глас.</p> <p>В организацията на МИГ се включват Общо събрание (Колективен върховен орган), Управителен съвет (Колективен управителен орган), както и изпълнителния орган на МИГ (екип на МИГ).</p> <p>МИГ гарантира, че вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода ВОМР.</p>
---	--

7.2. Управление на МИГ:

<p>- <i>Органи за управление и контрол;</i></p>	<p>Органите за управление и контрол на Сдружение Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, са представени от: Общо събрание (ОС), Управителен съвет (УС), Председател на УС и Изпълнителен директор.</p> <p>Съгласно Устава на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, Общото събрание е върховен орган на сдружението. Управителния съвет се състои от 15 физически/или юридически лица с постоянен адрес и/или месторабота на територията на общините Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново и Рила, без строителните граници на гр. Кюстендил. Членовете, съставляващи Управителния съвет се избират от Общото събрание за срок от 5 години.</p> <p>В КВО са представени повече от 50 на сто от населените места от територията, както и над 75 на сто от идентифицираните в проучванията и анализите на територията на МИГ заинтересовани страни.</p>
---	--

	<p>В КВО са включени представители на различни заинтересовани страни от местната общност, идентифицирани в анализа на стратегията за ВОМР за съответната територия, включително уязвими групи и малцинства, млади хора и е налице балансирано участие на жени и мъже от територията на МИГ.</p> <p>В състава на Управителния съвет задължително участват избраните представители на всяка една от общините Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново и Рила. Председателят на УС, също се избира за срок от 5 години. Управителния съвет избира от състава си Изпълнителен директор, който предлага на Управителния съвет назначаване и освобождаване на лица от щатния и нещатния състав на Сдружението. Служителите на екипа на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ се назначават от Управителния съвет на МИГ.</p> <p>Органите за управление и контрол гарантират, че вземането на решения от органите на МИГ е прозрачно и в съответствие с принципите на подхода ВОМР. Нито един сектор не доминира взимането на решенията.</p> <p>Стратегията за ВОМР е одобрена от колективния върховен орган на МИГ след публично проведени консултации, обсъждания, информационни срещи и др. със заинтересованите страни от територията на бъдещото ѝ прилагане.</p>
<p>- Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.</p>	<p>Съгласно Устава на Сдружение „Местна инициативна група - Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, изискванията към длъжността Изпълнителен директор са следните:</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Завършено висше образование, най-малко степен „магистър“;✓ Общ професионален опит най-малко 5 години;✓ Наличие на управленски опит най-малко две години;✓ Наличие на опит в реализирането на проект, програма или стратегия със стойност над 200 000 лева, финансирани от ЕС или от други международни донори. <p>Всеки експерт по прилагане на СВОМР се избира и назначава от Управителния съвет по предложение на Изпълнителния директор. Всеки от експертите по прилагане на Стратегията за ВОМР на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ трябва да отговаря на изискванията на приложимите подзаконовни нормативни и Условията за кандидатстване по</p>

	<p>процедура № BG06AFSP001-01.001 и да притежава следните квалификации:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; 2. трудов и/или осигурителен стаж най-малко 2 години. <p>Местната инициативна група е осигурила за срока на изпълнение на стратегията за ВОМР служители на пълен работен ден за позициите изпълнителен директор и двама експерти по прилагане на стратегията за ВОМР.</p>
<p>7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:</p>	
<p>- <i>Административен капацитет;</i></p>	<p>Сдружение „Местна инициативна група Невестино – Кюстендил“ /МИГ Невестино – Кюстендил/ е юридическо лице с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, създадено през 2016 г. с решение 100 от 11.07.2016 г. Кюстендилски Окръжен съд решава: вписва в регистъра за юридическите лица с нестопанска цел в регистър V, том 22, партида 33, страница 165, новоучреденото Сдружение с обществено полезна дейност с наименование: „Местна инициативна група Невестино – Кюстендил“. На 25 март 2024 г. в с. Невестино е проведено Общо събрание на Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил“, на което към сдружението са приети общините: Трекляно, Бобошево, Рила и Кочериново. Така на територията на шестте общини, през 2024 г. възниква Сдружение с нестопанска цел МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. Общините Невестино и Кюстендил имат богат опит от прилагането на похода ЛИДЕР и подхода ВОМР, а именно като членове на МИГ „Невестино – Кюстендил“. Към момента общините Невестино и Кюстендил са изпълнили по няколко проекта по ОП “Административен капацитет”. И двете общини имат успешно приключени проекти по ОП “Развитие на човешките ресурси“, процедури: „Независим живот“, „Нови алтернативи“ и „Услуги за ранно детско развитие“, както за изтеклия програмен период 2007-2013, така и в процес на изпълнение за периода 2014- 2020 год. Една част от тези проекти са осъществени самостоятелно, а други в партньорство с общини от цялата страна. В тази връзка общините Невестино и Кюстендил са реализирали и съвместни проекти, което е показател за изградени добри взаимоотношения и сътрудничество. Община Невестино, която е със статут на селски регион е подготвила и реализирала един инфраструктурен проект, както и проект във връзка с културното и историческото наследство и двата по мерки от ПРСР 2007-2013г. Сдружение “Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила” е доброволна,</p>

	<p>независима организация с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност по смисъла на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. Екипът, който ще бъде ангажиран с прилагането на новата стратегия, имат опит в разработването и управлението проекти по различни Европейски програми в България, като и отлична компютърна грамотност и работа в Internet, за което са представени необходимите документи.</p> <p>Местната инициативна група има изпълнен един проект по Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ в частта на малките пилотни проекти на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г., процедура №BG06RDNP001-19.372.</p> <p>Период на изпълнение: 09.07.2021 – 09.01.2022 г.</p> <p>Общ бюджет на проекта:</p> <p>24 862,50 лв. европейско</p> <p>2 762,50 лв. национално и</p> <p>900,00 лв. собствено съфинансиране</p> <p>Главна цел: Създаване на ВОМР лидери за устойчиво развитие на територията на МИГ Невестино – Кюстендил на базата на подхода ВОМР, местната идентичност и местните конкурентни предимства.</p> <p>Специфични цели на проекта са:</p> <ul style="list-style-type: none">- Въвеждане на иновативни практики за създаване на ВОМР лидери за устойчиво развитие на територията на МИГ Невестино – Кюстендил;- Популяризиране на подхода ВОМР сред населението на територията на МИГ Невестино – Кюстендил;- Популяризиране на местната идентичност и дефиниране на цели и приоритети за развитие на територията на МИГ Невестино – Кюстендил на базата на местните конкурентни предимства сред населението. <p>В рамките на проекта са реализирани следните дейности:</p> <ul style="list-style-type: none">- Подбор и провеждане на двудневно обучение на ВОМР лидери;- Организиране и провеждане на събития за популяризиране на подхода ВОМР и местната идентичност;- Провеждане на анкетно проучване сред заинтересованите страни на територията на МИГ Невестино – Кюстендил за идентифициране
--	--

	<p>на мерки и дейности за устойчиво развитие на целевата територията в периода 2021-2027 г.</p> <p>- Организиране и провеждане на едномесечен Workshop.</p> <p>Получени резултати от реализацията на проекта:</p> <ul style="list-style-type: none">- Въведени иновативни практики за създаване на ВОМР лидери за развитие на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил“;- Популяризиран подход ВОМР сред населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил“; <p>Популяризирана местна идентичност и дефинирани цели и приоритети за развитие на територията на МИГ Невестино – Кюстендил на базата на местните конкурентни предимства.</p>
<p>- Материално – технически капацитет;</p>	<p>Адресът по регистрация на МИГ “Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила” е с. Невестино, обл. Кюстендил, ул. “Махала Синорска“ 22, ет.2. На посочения адрес се намира НЧ „Просвета-1927“ с. Невестино.</p> <p>Административният офис се намира на адрес: с. Невестино, ул. „Владимир Поптомов“ № 29</p> <p>Офисът се намира на главната улица в общинския център до автобусната спирка в непосредствена близост до сградата на община Невестино в живописен парк на метри от река Струма.</p> <p>Сградата е saniрана и енергийно ефективна.</p> <p>Офисът се състои от две помещения със санитарен възел и архивно помещение. Има голяма зала, където могат да се провеждат консултации, информационни и работни срещи, обучения и др. с широк кръг от лица и заинтересовани страни, оборудвана с аудио и видео техника.</p> <p>Офисът разполага със съвременно оборудване и техника - бюра, стелажи, компютърни конфигурации, многофункционална копирна техника – скенер и копирна машина, мултимедия, екран, фотоапарат, климатици и др., като част от оборудването е осигурено по предишен проект на МИГ. Офис оборудването и обзавеждането обезпечават напълно служителите.</p> <p>Самостоятелният офис е на приземния етаж на сградата и е с изградена с рампа за хора с увреждания и трудно подвижни лица.</p> <p>По този начин МИГ ”Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила” осигурява равен достъп до възможностите за информиране и консултиране, които предлага на местната общност, за всички жители вкл. и за хора с увреждания.</p>

	<p>Осигурено е архивно помещение, в което да се съхранява цялата документация от работата на екипа на МИГ, както и всички книги на Сдружението.</p> <p>В офиса ще работят и изпълняват своите задължения Изпълнителния директор и експертите към МИГ. Изпълнителния директор разполага с цялата събрана информация във връзка с подготовката на Стратегията за ВОМР, както и създадената вече база данни за жители проявили желание да кандидатстват с проекти по СВОМР.</p> <p>Местната инициативна група разполага с интернет страница със следния адрес: https://mignk.com/ и профил в социалната мрежа Фейсбук: https://www.facebook.com/profile.php?id=100075945955319</p>
<p>- <i>Финансов капацитет;</i></p>	<p>Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ има осигурен финансов ресурс в размер на над 5% от сумата на финансовия ресурс за дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на Стратегията и популяризирането ѝ.</p>

7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:

Механизмът за мониторинг и оценка на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ има за цел проследяването на изпълнението на всички основни параметри на стратегията за ВОМР – постигане на целите, приоритетите и индикаторите за резултат.

Системата за мониторинг и оценка на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ включва редица процеси и действия, насочени към осигуряване на ефективно управление и контрол върху изпълнението на СВОМР, именно:

1. Събиране на информация – Непрекъснато събиране на данни относно напредъка на изпълнението на стратегията. Това включва финансови данни, резултати от изпълнението и други ключови показатели.

2. Анализ на информацията – Обработване и анализиране на събраните данни, за да се установи какъв е напредъкът в изпълнението на СВОМР, какви са постигнатите резултати и дали са изпълнени заложените цели и приоритети.

3. Управленски контрол – Процес на мониторинг, който осигурява наблюдение на изпълнението на СВОМР, позволява откритие на отклонения и предприемане на коригиращи мерки при необходимост.

4. Оценка на напредъка – Прогресивно проследяване на напредъка и постигнатите резултати от прилагането на стратегията и нейните мерки. Оценката включва както количествени, така и качествени измервания на ефективността.

5.Коригиращи действия – При идентифициране на проблеми или недостатъци в изпълнението, се предприемат корективни действия, които могат да включват промени в подхода, актуализиране на стратегията или други корекции.

6.Отчитане на резултати – Редовно предоставяне на отчети за напредъка на изпълнението, финансовото състояние и постигнатите резултати. Това включва както вътрешни отчети за управление, така и публични отчети за заинтересованите страни.

7. Актуализация на стратегията – Осигуряване на механизми за актуализиране на стратегията, когато е необходимо, в зависимост от промените в обстановката, резултатите от мониторинга или новопостъпилите нужди.

Тази система осигурява прозрачност и ефективност в управлението на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“, като гарантира правилното използване на ресурсите и постигането на целите на местната стратегия. МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ определя **следните индикатори за мониторинг и оценка**, които са измерими, конкретни и съобразени с целите на СВОМР:

- Икономически индикатори – усвоени средства, съотношение на разходите спрямо бюджета, брой на подкрепени стратегии за „умни села“;
- Процесни индикатори – брой подадени и одобрени проекти, проведени консултации;
- Социални индикатори - брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване, намаляваща безработица, брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности;
- Резултатни индикатори – нови работни места, подкрепени предприятия, дял от населението, ползващо се от подобрения достъп до услуги и/или подобрена инфраструктура;

При мониторинга на Стратегията за водено от местно развитие, **методите за събиране на данни** са ключови за оценката на ефективността на изпълнението на стратегията и постигането на заложените цели. МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ определя следните основните методи:

1. Анкети/ въпросници за оценка на напредъка и интервюта - използват се за събиране на количествени и качествени данни от местни жители, бенефициенти и други заинтересовани лица. Провеждат се интервюта с представители на местната администрация, бенефициенти, експерти или други важни фигури. Този метод помага за събиране на по-задълбочена информация за напредъка, проблемите и ефективността на СВОМР.
2. Наблюдения на терен - наблюдението изпълнението на проектните предложения в реално време дава възможност за оценка на изпълнението и реалното въздействие върху местната общност. Посещенията на място за наблюдение изпълнението на проекта се извършват задължително при подготовката на заявки за междинно и окончателно плащане, както и най-малко веднъж по време на изпълнението на проекта.
3. Анализ на документация и отчетност - редовен анализ на отчети и документация, свързани с изпълнението на СВОМР. Това включва финансови отчети, доклади за напредъка, разходи,

резултати от извършени дейности и други документи, които доказват изпълнението на планираните мерки.

4. Бази данни и статистически анализи - МИГ изготвя и поддържа актуална база данни, в която са отразени базови индикатори като: брой и стойност на подадените заявления, брой и стойност на одобрените заявления, брой и стойност на сключените договори, брой и стойност на подадените искания за плащане, брой и стойност на одобрени искания за плащане, брой и стойност на успешно приключените проекти и други; Използване на статистически данни и индикатори за измерване на напредъка, например, данни за създадените работни места, инвестиции, развитието на инфраструктурата, образованието и здравеопазването и други показатели, които отразяват ефективността на СВOMP.

5. Оценка изпълнението на СВOMP - Оценката на изпълнението на СВOMP на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ се извършва веднъж годишно в периода на изпълнение. Тя се възлага на външен независим изпълнител и включва описание на извършените дейности от МИГ, анализ на постигнатите резултати спрямо планираните, сравнение с предходни периоди на изпълнение /ако е приложимо/, изводи и препоръки за подобряване на стратегията. Тя ще идентифицира факторите, довели до успеха или неуспеха при изпълнението на Стратегията, включително възможността за устойчивост и идентифициране на добри практики.

МИГ прилага следният механизъм за мониторинг и оценка, който включва механизма на вземане на решения и функционалност на МИГ, взаимовръзките, ролите и функциите между органите на управление и контрол, екипа на МИГ, Комисия за оценка на проектни предложения и др.:

МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ гарантира прозрачността на вземането на решения и съответствието с принципите на подхода ВOMP, и с факта, че обхваща шест общини, включва шест местни административни органи, заинтересовани страни и партньори, които работят заедно, за да подобрят социалното и икономическото развитие на местната общност. **Екипът на МИГ** ще разработи план за осъществяване на мониторинг за реализацията на стратегията, включващ: показатели за крайния резултат, източници на данните, методите за събиране на данните, кой ще събира данните и с каква честота /отговорници и срокове/ и кой ще използва информацията. Екипът на МИГ ще разработи план-график за извършване на редовни мониторингови посещения. Те ще бъдат насочени към проследяване изпълнението на проектните дейности и качеството им, потвърждаване, че услугата реално е била предоставена, инвестициите са били извършени, а правилата - спазени. Освен това мониторинговото посещение ще включва физическа проверка дали обектът на договора е наистина наличен, съгласно спецификациите на проекта, както и че е правилно отразен. Своите дейности екипът на МИГ, обективира в съставени протоколи за действително извършената работа. Цялостната организация на работа на екипа на МИГ се осъществява от **Изпълнителния директор**, който представлява администрацията на местната група. Изпълнителният директор и екипът му се грижат за ежедневните оперативни задачи, събиране на данни и подготовка на документи. Той координира всички дейности по изпълнение на СВOMP, събира данни, организира срещи и събития и осигурява комуникацията с партньорите и заинтересованите страни. Изпълнителният директор докладва

на Управителния съвет за напредъка на СВOMP и се консултира с Контролния орган за необходимостта от корекции и проверки. Той също така информира и Общото събрание за резултатите от работата на МИГ. МИГ изготвя тримесечни доклади за изпълнение на СВOMP и годишен доклад за напредъка на изпълнението. Местната инициативна група провежда недискриминационни и прозрачни процедури за подбор на проекти към стратегията за ВOMP, разработвайки насоки, определящи условията за кандидатстване и условията за изпълнение на одобрените проекти и ред за оценка на проектни предложения, които гарантират:

1. избягване на конфликт на интереси при подбора на проекти;
2. че вземането на решения не е контролирано от нито една от групите, представляващи конкретните заинтересовани страни;
3. че резултатите от подбора се документират.

Председателят на УС назначава **Комисия за оценка на проектните предложения /КОПП/**, която ще обсъжда и оценява проектните предложения /с изключение на проектни предложения, подадени от МИГ/ според тяхната жизнеспособност, въздействие и съответствие с целите на стратегията, съгласно определените изисквания за допустимост и условията на процедурата. Съставът на комисията гарантира пълна прозрачност и обективност в работата на КОПП. Комисията се състои от председател и секретар – вътрешни експерти, без право на глас и нечетен брой редовни и резервни членове с право на глас. Не по-малко от 1/3 от членовете с право на глас на комисията са членове на колективния върховен орган на МИГ, а външните експерти-оценители - членове на комисията, се избират след провеждане на конкурс по Закона за обществените поръчки или от списъка по чл. 15 от Постановление № 23 на Министерския съвет от 2023 г., като следва да притежават необходимата квалификация и опит съобразно вида на оценяваните проекти и да не са участвали в оценка на стратегията за ВOMP. Отделно Местната инициативна група изпраща покана за участие на наблюдатели до УО на СПРЗСР при подбора на проекти. На базата на извършената оценка и обсъждане КОПП подготвя окончателния оценителен доклад до изпълнителния директор на ДФЗ, който се одобрява в 10 дневен срок от приключване на работата на комисията от УС. **Управителен съвет на МИГ** отговаря за оперативното управление на МИГ, управлението на ресурсите, координацията на дейностите и изпълнението на решенията на Общото събрание. Той включва представители на местните власти и други ключови заинтересовани страни, които ръководят и координират ежедневната работа по изпълнението на стратегията. В същото време, той координира работата с контролния орган. **Контролният орган** се създава при необходимост с решение на Общото събрание на МИГ, като независим орган, но в тясна връзка с управляващия орган. Състои се от експерти, които предоставят съвети и препоръки за специфични проекти или програми, включително осъществяват контрол по изпълнение на СВOMP. Контролният съвет изисква регулярни доклади и информация за финансовото състояние и изпълнението на СВOMP. Резултатите от проверките си докладва на Общото събрание. **Общото събрание** като върховен колективен орган, в който участват всички заинтересовани страни (местни власти, бизнеси, НПО, местни инициативи и др.) има стратегическо ръководство и взема важни решения относно насоките на стратегията - одобрява

стратегията, основните решения за управление и развитие на МИГ. То задава приоритетите и посоката на работа на управляващия орган и контролния орган, ако бъде създаден такъв. То също така отговаря за оценката на работата на тези органи. Общо събрание получава редовни отчети и резултати от работата на всички органи – УС, КС и Изпълнителен директор. Това гарантира, че всички участници в процеса са информирани за напредъка изпълнението на СВOMP и за възникнали проблеми, включително нуждата от коригиращи действия. Докладите за напредъка и отчетите за решенията се публикуват на официалната интернет страница на МИГ и/или споделят на редовни събирания, за да се осигури публична отчетност. Ако стратегията не постига очакваните резултати, ще се преразгледа подхода, направят корекции в заложените мерки, цели, приоритети, ще се направи преоценка на ресурсите и т.н. Решенията се вземат от Общото събрание по предложение на УС. Системата за мониторинг и оценка е разработена така, че да позволи на МИГ да управлява стратегията за Водено от общностите местно развитие ефективно, да гарантира устойчивост на резултатите и да подобрява качеството на живот на населението от територията на МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: (не повече от 2 страници)

Хоризонталните принципи на ЕС се отнасят до основни ценности и цели и са интегрирани в различните политики и програми на Съюза, за да се осигури устойчиво развитие и равенство в социален, икономически и екологичен план. Прилагането на хоризонталните принципи в рамките на СВOMP е от изключителна важност за постигането на целите на Стратегията за местно развитие, тъй като те осигуряват баланс и справедливост в развитието на местните общности. МИГ „Невестино-Кюстендил-Трекляно-Бобошево-Кочериново-Рила“ гарантира зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз съгласно чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията за ВOMP, а именно:

1. При изпълнението на СВOMP гарантира зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз.
2. Равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола се вземат под внимание и се насърчават през целия процес на подготовка, изпълнение, мониторинг, докладване и оценка на СВOMP.
3. МИГ няма да допуска дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, по време на подготовката, изпълнението, мониторинга, докладването и оценката на СВOMP. По-специално достъпността за хората с увреждания се взема под внимание през целия процес на подготовка и изпълнение на СВOMP.
4. Целите на СВOMP се преследват съобразно целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципът за ненанасяне на значителни вреди.

Целите на СВОМР се преследват при пълно зачитане на достиженията на правото на Съюза в областта на околната среда.

IVAN
MANOLOV
ANDONOV

Digitally signed
by IVAN
MANOLOV
ANDONOV
Date: 2025.06.12
13:59:15 +03'00'

ПРИЛОЖЕНИЕ

по чл. 17, ал. 2 от ПМС № 494/2024 г.
към Указания за предоставяне на
допълващо финансиране за изпълнение
на СВОМР от ПОС 2021-2027 г.

ДОПЪЛВАЩО ФИНАНСИРАНЕ ОТ ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА“ 2021-2027 г. КЪМ СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР на Местна инициативна група „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“

Приложението се попълва към стратегията на МИГ в съответствие с представената стратегия за ВОМР за финансиране от ЕЗФРСР, изведените приоритети и цели за развитие на територията и утвърдените от Ръководителя на Управляващия орган на ПОС 2021-2027 г. Указания за предоставяне на допълващо финансиране за изпълнение на стратегиите по подхода ВОМР с ресурс от ПОС 2021-2027 г.

В стратегията може да се включи или само една или и двете допустими мерки по ПОС 2021-2027 г., една за приоритет „Отпадъци“ и една за приоритет „Биологично разнообразие“ от програмата, съобразно спецификата и нуждите на съответната местна общност, както следва:

- 1. Приоритет „Отпадъци“, специфична цел: „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“ – мярка „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“;*
- 2. Приоритет „Биологично разнообразие“, специфична цел: „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ – мярка „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“.*

Информацията се попълва поотделно за всяка отделна мярка.

- 1. Наименование на мярката:** „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“
- 2. Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** „Отпадъци“
- 3. Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“

4. Цел на мярката: *(представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ, какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.);*

Целта на тази мярка е да подобри осведомеността и да насърчи населението от територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ да възприеме по-устойчиви навици и начини на потребление относно отпадъците и ресурсите. Основен фокус е поставен върху кръговата икономика – повторната употреба и преработката на ресурси, намаляване на отпадъците и по-ефективното използване на наличните природни и материални ресурси. В рамките на мярката ще се организират разнообразни образователни и информационни дейности – работилници, кампании, интерактивни събития и демонстрации. Те ще бъдат насочени към ангажиране на широка аудитория, включително местни жители, млади хора, институции, организации и бизнеса, с цел да се създаде активност сред населението, което да разбира и прилага принципите на устойчивото развитие и кръговата икономика.

Прилагането на тази мярка е наложително поради конкретни предизвикателства, пред които е изправен регионът на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно -Бобошево – Кочериново – Рила“. Територията се сблъсква със сериозни проблеми, свързани с натрупването на битови и промишлени отпадъци. В същото време местното население често няма достъп до достатъчно информация за асъвременни и устойчиви методи за тяхното управление. Допълнителна трудност се създава и от дистанцията до някои населени места и ограниченият достъп до рециклиращи центрове, което възпрепятства ефективното третиране и рециклиране на отпадъците. Много домакинства и малки предприятия не са запознати с възможностите за намаляване на отпадъците чрез компостиран е, повторна употреба или разделно събиране. Иновативни решения за превръщане на отпадъци в ресурс остават неизползвани, поради липса на знания или достъп до нужните инструменти. Затова мярката е от съществено значение – тя цели да изгради екологична култура, да насърчи устойчиво поведение и навици, и да популяризира добри практики сред населението. Освен това се поставя акцент върху сътрудничеството между местни институции, неправителствени организации и бизнеса, с цел създаване на стабилни партньорства за дългосрочно устойчиво въздействие.

Мярката е насочена към справяне с някои от основните местни предизвикателства в управлението на отпадъците. Сред тях е ниската информираност на населението относно предстоящото въвеждане на модела „плащаш колкото изхвърляш“, което вече води до тревожни последици – като увеличаване на броя на нерегламентирани сметища . Наблюдава се също така и ръст в количеството битови отпадъци, съчетан с ниски нива на рециклиране. В много от по-малките населени места липсва достъп до съвременни решения и инфраструктура за управление на отпадъци. Освен това, хората не разполагат с достатъчно практически насоки или обучения за това как да прилагат принципите на кръговата

икономика в ежедневието си. В региона почти липсват обучителни програми и демонстрационни инициативи, които по ясен и разбираем начин да показват как отпадъците могат да се превърнат в ресурс и какви са възможностите за хората, живеещи на територията. Активното участие на местните жители в екологични дейности също е слабо, което допълнително подчертава нуждата от целенасочени усилия за ангажиране на местното население и изграждане на екологично отговорно и устойчиво поведение.

Резултатите, които се планират от прилагането на мярката включват повишена осведоменост сред населението относно устойчивото потребление и кръговата икономика. Чрез целенасочени и планирани кампании, обучения и демонстрационни проекти жителите ще добият по-добра представа за принципите на устойчивото управление на отпадъците, Ще бъдат разяснени възможностите за прилагане на модела „плащаш колкото изхвърляш“, както и добрите практики за предотвратяване натрупването на отпадъци и изграждане на системи за мониторинг. Създаването на мрежа от доброволци и активисти – „екологични посланици“ – ще подпомогне популяризирането на добрите практики в цялата общност. Като резултат от това се очаква да се намали количеството на битовите и промишлени отпадъци чрез по-добро управление и повишаване на дела на рециклиране. Участието на местните жители и на всички заинтересовани страни в екологични инициативи ще бъде засилено, а екологичната култура в региона подобрена чрез образователни дейности. Освен това, мярката ще насърчи създаването на социални предприятия, фокусирани върху повторната употреба, рециклирането на материали и кръговата икономика.

Ефектът от прилагането на мярката върху територията на МИГ ще се изрази в по-висока активност от страна на местните жители, бизнеса и институциите в дейности, свързани с предотвратяване натрупването и управление на отпадъци. Населението ще придобие нови знания и умения по теми като кръгова икономика, устойчиво потребление, и екологични практики. Чрез ангажиране на хората в екологични и образователни инициативи ще се подобри социалната среда, а качеството на околната среда ще се повиши чрез по-добро управление на ресурсите и намаляване на замърсяването от отпадъци.

Мярката допринася пряко за изпълнението на специфичната цел от Програмата за развитие на селските райони 2021–2027 г., свързана с насърчаване на прехода към кръгова и ресурсно ефективна икономика. Също така тя подкрепя реализирането на местните стратегии за устойчиво развитие на общините от територията, като обхваща мерки в сферите на екологичното образование, управлението на отпадъците и гражданската ангажираност. Мярката е в съответствие с регионалните и общинските планови документи, насочени към подобряване на градската среда и качеството на живот. Чрез включване на местните институции, предприятия и училища, инициативата ще допринесе за изграждането на по-силна екологична култура и поведение сред населението и по-добро използване на наличните ресурси.

5. Целева група или групи:

- 5.1** Населението от населените места от територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“;
- 5.2** Община Невestino, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново,

община Рила от територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. (представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира)

Целевите групи по мярката са определени въз основа на задълбочен анализ на социално-икономическата структура на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. При тяхното идентифициране са взети под внимание редица фактори, които отразяват специфичните характеристики на региона .

Географската специфика на района, замърсеността и разпокъсаните населени места, създава сериозни затруднения в достъпа до услуги и инфраструктура, свързани със съвременното управление на отпадъците. Това налага необходимост от специален подход при организирането на дейности като разделно събиране и рециклиране на отпадъците.

В демографски план, територията се отличава с висок дял на възрастно население, което трудно се ангажира с нови екологични инициативи. В същото време активната трудоспособна част от населението представлява ценен ресурс за прилагането на обучения и за въвеждането на устойчиви практики в бизнеса и домакинствата.

Икономическият профил на региона е доминиран от малки и средни предприятия, основно в сектори като туризъм, дърводобив и хранително-вкусова промишленост. Тези дейности генерират значителни количества отпадъци, но в повечето случаи не се прилагат ефективни механизми за тяхното устойчиво управление.

Анализът на предишни екологични инициативи в райо на показва ниска степен на ангажираност от страна на населението. Това подчертава необходимостта от насочени действия за повишаване на осведомеността и активното включване на гражданите и бизнеса в процесите на устойчиво потребление и кръгова икономика.

На база на извършените проучвания бяха установени няколко съществени проблема и потребности. Най-съществената от тях е липсата на достатъчно информационни кампании и обучения, които да разясняват ползите и механизмите на устойчивото управление на отпадъците и прилагането на принципите на кръговата икономика. Допълнителен проблем е ограничената достъпност до инфраструктура за разделно събиране и рециклиране, особено в по-малките и отдалечени населени места. Съществува също така и ниска степен на информираност сред населението относно новите национални модели, като принципа „плати колкото изхвърляш“, както и по отношение на ползите от устойчивото потребление.

Малките предприятия също изпитват затруднения, свързани с липсата на практическо обучение и подкрепа при прилагането на екологични решения и устойчиви бизнес модели. В същото време ангажираността на гражданите в дейности, насочени към управление на ресурсите и екологична устойчивост, остава на незадоволително ниво.

Проблемите и потребностите на тези целеви групи са били установени чрез няколко ключови подхода: Проведени са консултации с представители на местните власти в общините от територията на МИГ, по време на които са открити основни дефицити в информираността и липсата на достатъчно информационни кампании. В допълнение, чрез анкети и интервюта с местното население е установено, че голяма част от хората не знаят

как ефективно да намалят генерираните отпадъци или как да прилагат разделно събиране. Това ясно показва нуждата от по-добра осведоменост и достъпно практическо обучение. Информационни срещи с представители на бизнеса, домакинствата и екологичните организации допълнително разкриха специфични предизвикателства, като липсата на достъп до инфраструктура за рециклиране и необходимостта от обучение на малките предприятия в прилагането на екологични решения. Прегледът на стратегическите документи и общинските планове за развитие потвърди тези изводи, като подчерта, че въпреки формулираните цели за устойчиво развитие, на практика липсват достатъчно конкретни инициативи за ангажиране на населението и бизнеса.

Тази мярка адресира всички тези потребности чрез серия от дейности, насочени към повишаване на осведомеността относно устойчивото потребление, мониторинга на отпадъците и кръговата икономика. В нейните рамки ще бъдат организирани практически обучения и демонстрации, насочени към ефективно управление на отпадъците и внедряване на принципите на кръговата икономика в ежедневието и бизнес практиките. Ще бъдат разработени информационни материали и ресурси, които отчитат културните и социални специфики на местното население, за да достигнат по-ефективно до различните групи от населението. Също така ще се реализират целенасочени информационни кампании с подходящи послания, съобразени с възрастовите и социалните особености на участниците. Всички тези дейности ще бъдат насочени към мотивиране и активно включване на общността в процесите на устойчиво развитие.

6. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ (описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката)

Местната инициативна група „Невестино – Кюстендил - Трекляно – Бобошево - Кочериново – Рила“ обхваща територия с богато природно разнообразие, развиващ се туризъм и активна икономика, базирана на местно производство и услуги. Тези характеристики правят региона особено уязвим от негативните ефекти от неправилното управление на ресурси и отпадъци. Поради тази причина, прилагането на мерки, които насърчават устойчивото потребление, въвеждат принципите на кръговата икономика и подобряват управлението на отпадъците е от ключово значение за територията. Това е особено важно не само за опазване на природната среда, но и за дългосрочната устойчивост на туризма, местния бизнес и качеството на живот в региона.

Необходимостта от прилагане на мярката се основава на няколко важни фактора. На първо място, производствената дейност в региона нараства значително, благодарение на благоприятното местоположение и наличните инфраструктурни ресурси. Този икономически растеж води до по-големи количества отпадъци и също до увеличен натиск върху околната среда. В същото време, много от местните предприятия не разполагат с достатъчно информация за устойчиви производствени практики и управление на отпадъци, които могат да прилагат. Това затруднява прилагането на екологични решения и води до допълнително натоварване на ресурсите. Мярката има за цел да отговори на тези предизвикателства чрез повишаване на информираността и насърчаване на устойчиви подходи в бизнеса, които са на разположение.

Територията на МИГ се отличава с активна икономическа дейност на множество малки и средни предприятия. Сред тях са и производствени обекти, включително в сферата на хранително - вкусовата промишленост. Въпреки значимото им присъствие, голяма част от тези бизнеси не прилагат ефективни методи за управление на отпадъците и не са въвели устойчиви производствени практики. Подобряването на осведомеността в бизнес общността ще създаде условия за въвеждане на решения като разделно събиране на отпадъци, компостиране, повторна потреба на материали и мониториране на управлението.

Населението на територията има своите специфики - в много от населените места преобладават възрастни хора, чиито ежедневни навици често не включват устойчиво поведение и съвременни методи за управление на отпадъци или пестене на ресурси. Традиционните битови практики, макар и устойчиви в някои аспекти, не винаги отговарят на днешните екологични предизвикателства.

В този смисъл, провеждането на разяснителни кампании е от особено значение. Те биха помогнали на хората да разберат ползите от дейности като рециклиране, компостиране и ограничаване или премахване на използването на еднократни пластмасови продукти в ежедневието. Така ще се насърчи промяна в поведението, съобразена със съвременните изисквания за устойчиво развитие.

Опазването на природната среда е още един ключов фактор за прилагането на мярката. Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ включва много защитени територии, известни с богатото си биологично разнообразие. Тези екосистеми са изключително уязвими и лесно могат да се нарушат при замърсяване и лошо управление на отпадъци. Натрупването на отпадъци, особено в горски и труднодостъпни райони, създава сериозна заплаха за екологичното равновесие и дивата природа. Тази мярка цели да предотврати рисковете чрез насърчаване и мотивиране на отговорно поведение, активна защита на околната среда и устойчиво използване на ресурсите .

Сред конкретните местни особености, които подкрепят необходимостта от мярката, са развиващите се индустриални дейности, които създават нужда от насочване към по - екологични практики, като въвеждане на системи за управление на отпадъците и ограничаване на използването на пластмаса. В същото време местните производители на млечни продукти и плодове могат да бъдат насърчени да преминат към използването на биоразградими или рециклируеми опаковки. Малките земеделски стопанства, имат потенциал да прилагат устойчиви практики при производство на компост и управление на растителни отпадъци, когато получат необходимото обучение, информация и подкрепа.

На база на съществуващите предизвикателства и особености, необходимостта от прилагане на мярка за повишаване на осведомеността относно устойчивото потребление и кръговата икономика е напълно обоснована. Чрез целенасочени кампании и инициативи, насочени както към местния бизнес, така и към населението на региона, ще се постигне по-добро управление на ресурсите, опазване на природната среда и подобряване на качеството на живот . Мярката ще подпомогне постигането на конкретни екологични цели, но също така ще допринесе за изграждането на по-силна и устойчива местна икономика – иновативна, конкурентоспособна, и отговорна към околната среда. Това е стъпка напред към създаване

на по-зелено и балансирано бъдеще за територията на МИГ „Невestino - Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.

7. Допустими типове бенефициенти (посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо)

7.1 Община Невestino, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила от територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“;

7.2 Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ).

Обосновка за избора на избраните бенефициенти:

Устойчивото потребление и кръговата икономика представляват основни принципи за постигане на екологично равновесие, ефективно използване на ресурсите и намаляване до минимум на отпадъците . За постигането на реална и трайна промяна в поведението на населението и ангажираните страни, е необходимо да се създаде осведоменост и да се прилагат добри практики чрез последователни информационни кампании, обучения и практически инициативи .

В този контекст ролята на общините е от особено значение, тъй като те са основен двигател на местното развитие. Общините разполагат с необходимия опит и административен капацитет за организиране и провеждане на публични кампании, имат пряк достъп до жителите на своите населени места, както и до представители на бизнеса, образователните институции и други заинтересовани страни. Освен това, общините играят водеща роля в управлението на отпадъците, благоустройството и въвеждането на политики, свързани с устойчивото развитие на градската и селската среда. Тяхното участие е от ключово значение за постигане на реален ефект върху целевите групи и за утвърждаване на практиките на кръговата икономика на местно ниво.

Наред с това, юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) заемат важна позиция като катализатори на социалната промяна. Те често разполагат със значителен опит в провеждането на информационни кампании, образователни дейности и проекти с обществено значение. Благодарение на своята гъвкавост и иновативни подходи, ЮЛНЦ успяват да мобилизират доброволци, да ангажират експерти и да изградят доверие сред местното население. В много случаи те се ползват с висока степен на обществено признание, особено в по-малките и отдалечени населени места, където тяхната дейност допринася съществено за укрепване на гражданската активност.

Обосновка при партньорство:

Партньорството между общините и юридическите лица с нестопанска цел е логична и стратегически обоснована форма за прилагане на мярката, тъй като съчетава силните страни на двата типа организации. Общините предоставят устойчивост и административна рамка, осигуряват достъп до широк кръг целеви групи и притежават инструментите за институционализиране на резултатите. От своя страна, юридическите лица с нестопанска

цел допринасят с експертиза, подход, ориентиран към общността, и умения за провеждане на кампании на място.

Практическото приложение на това партньорство може да бъде реализирано чрез създаване на съвместни работни групи за планиране и изпълнение на кампаниите, споделяне на ресурси и експертен капацитет между страните, както и чрез изграждане на местни мрежи от заинтересовани страни, включително бизнеси, училища и граждански организации.

Съчетаването на ресурсите и компетентности създава благоприятна основа за по-широко обхващане на информационните инициативи, включително провеждане на събития в различни населени места и ангажиране на по-голям брой участници. Чрез съчетаване на административния авторитет на общините с практическата ангажираност на ЮЛНЦ се изгражда доверие и се повишава ефективността на дейностите. Освен това се постига устойчивост на резултатите чрез интегриране на добрите практики в дългосрочните стратегии на местната власт и включването им в мрежите и партньорствата на гражданския сектор.

Изборът на общините и юридическите лица с нестопанска цел като допустими бенефициенти е стратегически обоснован, защото именно те имат капацитета, доверието и връзките с местната общност, необходими за постигане на дълготрайно въздействие. Партньорството между организациите гарантира не само ефективното провеждане на информационни и образователни кампании, но и успешното внедряване и прилагане на практики, свързани с устойчивото потребление и кръговата икономика в региона.

Такова партньорство е задължително, когато бенефициент не е община посочена в т. 7.1. В този случай партньорът трябва да е община, към чието население са насочени дейностите. Партньорът/партньорите трябва да отговарят на изискванията за допустими бенефициенти, описани по-долу. Партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение.

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение и да бъдат със седалище и адрес на управление на територията на МИГ, а когато ЮЛНЦ кандидатства чрез клон, същият следва да е със седалище и адрес на управление на територията на МИГ.

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на отпадъците, кръгова икономика, устойчиво развитие е предимство при оценяването.

8. Допустими дейности *(представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката)*

Допустими дейности по Приоритет 2:

- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- публикации в социални медии;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в регионални печатни медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци, препоръчително с фокус върху биоразградимите отпадъци (в т.ч. хранителни и зелени), за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др.
- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланието);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, перформанси, изложби, уъркшопи и други.

Описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярка

Допустимите дейности по мярката са насочени към ефективно подобряване на осведомеността и ангажираността на населението, местния бизнес и институциите относно устойчивото потребление, управлението на отпадъците и принципите на кръговата икономика. В съответствие със специфичните нужди на региона, включително отдалечени и труднодостъпни населени места, висока концентрация на производства и значителен брой на възрастното население, се предвиждат разнообразни комуникационни и образователни инициативи.

Организирането и провеждането на събития като информационни дни, кръгли маси, работни срещи, и демонстрации на добри практики ще улеснят прекия диалог с различните целеви групи и ще осигурят персонализиран подход към тяхната информираност. Разработването и разпространението на печатни информационни материали (плакати, брошури, листовки) и

рекламно-информационни сувенири (тениски, еко-торбички и др.) ще улесни възприемането на ключовите послания, особено сред възрастното население.

Във връзка с широкото използване на традиционни и онлайн медии в региона, ще се реализират публикации и излъчвания в регионални телевизии, радиостанции, печатни и онлайн медии, както и активна комуникация в социалните мрежи. Това ще осигури обхват на различни възрастови и социални групи, включително младите хора и работещите в производствения сектор.

С оглед на съществуващия екологично чувствителен характер на територията, се предвижда и създаване на онлайн информационни портали с практическа насоченост: за системите за управление на отпадъците на ниво населено място и възможностите за разделно събиране, особено на биоразградими отпадъци.

Като допълнение, ще бъдат използвани иновативни и интерактивни подходи, като изложби, уъркшопи, инсталации, и перформанси, които ще ангажират активно общността и ще насърчат участието на гражданите в припознаването на темата.

Реализацията на тези дейности ще отговори на установените потребности от информация, обучение, ангажираност и мотивация и ще подкрепи въвеждането на устойчиви практики в ежедневието на хората, бизнеса и институциите в района на МИГ „Невestino - Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново - Рила“.

Когато бенефициентите възлагат дейности, свързани с доставки и услуги на трети лица, те са длъжни да провеждат състезателни, прозрачни, недискриминационни и безусловни търгове (по смисъла на параграф 89-96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз), което гарантира, че на ниво изпълнител подпомагането не представлява държавна помощ.

Кампаниите трябва да са насочени към разпространение на информация за:

- правата и задълженията на участващите в управлението на битовите и строителните отпадъци в съответното населено място, община, регион за управление на отпадъците;
- съществуващи системи за управлението на отпадъците, планирани бъдещи инвестиции за управлението на отпадъците за постигане на целите към 2030 г.;
- планиран модел за въвеждане на принципа „плащаш колкото изхвърляш“;
- практически възможностите за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци в съответното населено място;
- добри практики и поведение за предотвратяване образуването на отпадъците, устойчиво потребление и кръгова икономика и др.
- за подобряване на управлението на битовите отпадъци, които е подходящо да се приложат в населеното място, община;
- системи за мониторинг на отпадъците;
- предотвратяване нерегламентирано изхвърляне на отпадъци
- и др. подходящи.

Мярката е съобразена с Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. – стратегическият документ на национално ниво, определящ необходимите мерки и инвестиции в сектора, както и източниците за тяхното финансиране.

Чрез реализирането на мярката ще се допринесе за подпомагане на регионално и местно ниво на повишаване на информираността на населението за целите за управление на отпадъците (с фокус към битовите и строителните отпадъци), за правата, задълженията, възможностите и добри практики за устойчиво потребление и преход към кръгова икономика.

Съобразено с целите на кръговата икономика и националните цели, приоритетът по отношение на предотвратяване образуването на отпадъците е върху биоразградимите отпадъци, в т.ч. хранителни и зелени отпадъци. Информационните и разяснителни кампании следва да са насочени към съобразяване на йерархията за управлението на отпадъците и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, ролята на населението, за подобряване управлението на битовите отпадъци на местно и регионално ниво, намаляване на замърсяването с отпадъци, в т.ч. нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, права и задължения за участниците в процесите по управление на отпадъците и др. Дейностите трябва да са съобразени с политиката по управление на отпадъците на национално, регионално и местно ниво и по възможност да съдействат за практическото въвеждане на местно ниво на принципа „плащаш колкото изхвърляш“, съобразено с политиката на общините.

9. Бюджет на мярката (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност).*)

Общата стойност на мярката е в размер на 100 000 лева.

Максималният размер на допустимите разходи, който ще бъде предоставен за един проект е 100 000 лева.

Максималният интензитет на помощта е в размер на 100% от общата стойност на допустимите разходи.

Допустими разходи по мярката са:

- разходи за услуги;
- разходи за персонал;
- разходи за материали;
- разходи за провеждане и участие в мероприятия;
- непреки разходи.

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и

на финансовите прави-ла за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“

Недопустими разходи по мярката:

- разходи, свързани с изпълнението на недопустими дейности, вкл. подготовка и извършване на строително-монтажни работи, закупуване на съдове, техника, оборудване, съоръжения и друго движима и недвижима техника и оборудване за управление на отпадъци;
- разходи за одит;
- разходи, извършени в нарушение на правилата за държавни помощи;
- разходи, надхвърлящи нормативно определени максимални размери, както и разходи, надхвърлящи процентните ограничения и/или максималната стойност за тях, които са включени в условията за кандидатстване;
- разходи за закупуване на превозни средства;
- разходи за устройствено планиране, инвестиционно проектиране, консултантски услуги, строителство и ремонт по реда на Закона за устройство на територията;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисиони и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- ДДС върху недопустими дейности или възстановим ДДС;
- закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;
- закупуване на земя и сгради;
- дейности, които се финансират със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения по реда на Закона за управление на отпадъците
- разходи за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция;
- лихви по дългове, с изключение на свързани с БФП, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- разходи за финансиране на операции, които операции към момента на избирането им за финансиране от ЕФСУ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата от страна на бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не (съгласно чл. 63, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 2021/1060);
- разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове или инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;
- разходи за дейности, които са били част от операция, подлежаща на преместване съгласно член 66 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или които биха представлявали прехвърляне на производствена дейност в съответствие с член 65, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1060.

10. Показател за резултат (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

- Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – брой.
- Базова стойност – 0 бр. лица
- Целева стойност – 8 000 бр. лица.

Планираната целева стойност от 8 000 лица, които ще бъдат обхванати от резултатите от проекта, е амбициозна, но напълно постижима, предвид обхвата на предвидените дейности, използваните комуникационни канали и интегрирания подход за достигане до различните целеви групи на територията. Към момента базовата стойност е нула, като реализацията на мярката цели постигане на реален социален ефект чрез информиране, въвличане и ангажиране на местната общност, бизнеса и институциите.

Постигането на поставената цел ще бъде резултат от комбинация от няколко подхода. На първо място, чрез организиране и провеждане на редица събития като работни срещи, кръгли маси, демонстрации на добри практики, информационни дни, и интерактивни форми като уъркшопи, изложби и пърформанси, ще се осигури пряк контакт с представители на целевите групи. Очаква се всяко събитие да привлече между 50 и 100 участници, а при реализиране на минимум 50 такива инициативи, директно ще бъдат обхванати между 3 000 и 4 000 лица. Освен това, чрез интерактивни прояви се предвижда включване на още около 1 500 души.

Вторият компонент на подхода включва реализирането на широкомащабна медийна кампания чрез излъчване на рекламно-информационни материали по регионални радиа и телевизионни канали, което ще осигури достигане до още 5 000 – 6 000 жители, с оглед на териториалния обхват и обичайния радиус на действие на тези медии. Паралелно с това, публикации в социалните мрежи, онлайн медии и портали ще разширят обхвата към по-активното и мобилно население, включително млади хора и заети граждани, като се очаква по този начин да бъдат достигнати между 2000 и 3000 жители.

Трети начин на обхват ще бъде разпространението на информационни материали, включително брошури, плакати и листовки, в публични сгради, училища, търговски обекти и туристически локации, което ще допринесе за информирането на допълнително 3000 – 4 000 жители. Онлайн информационният портал, който ще бъде разработен като част от мярката, ще осигури дългосрочен достъп до практическа и образователна информация. При адекватна популяризация и поддръжка, се очаква той да генерира между 1 000 и 2000 посещения в рамките на първата година.

Сборният резултат от всички изброени дейности ще гарантира достигането на целевата стойност от 8 000 лица, като ще обхване широка палитра от целеви групи и ще стимулира активно участие в процесите, свързани с устойчивото потребление и кръговата икономика.

За обективно и достоверно отчитане на резултатите от мярката ще бъдат използвани разнообразни източници на информация. По време на събития ще се събират присъствени списъци, регистрационни формуляри и анкети, като ще се изготвят и допълнителни фото- и видео - отчети. Разпространението на печатни материали ще бъде документирано чрез списъци на местата, където са доставени, както и чрез приемо-предавателни протоколи. Медийните активности ще бъдат съпътствани от доклади с информация за обхвата на аудиторията, предоставени от съответните медии, както и копия на излъчените материали. Онлайн активностите ще бъдат проследявани чрез аналитични инструменти като Google Analytics, които ще предоставят данни за броя достигнати потребители, ангажираност и посещаемост.

За гарантиране на достоверността на отчетените резултати ще бъдат приложени механизми за контрол и верификация, включително събиране на обратна връзка чрез анкети сред участниците, полеви проверки и водене на дневник на комуникационните дейности, който ще проследява хронологията и обхвата на реализираните активности.

Чрез комбиниране на директни комуникационни форми, медийно присъствие и дългосрочна информационна подкрепа в онлайн среда, постигането на целевата стойност от 8 000 жители а е напълно реалистично. В същото време, приложените методи за проследяване и контрол ще осигурят прозрачност и точност при отчитането на резултатите.

1. **Наименование на мярката:** „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и планови документи в сектор биоразнообразие“

2. **Приоритет по ПОС 2021-2027 г.:** „Биологично разнообразие“

3. **Специфична цел от ПОС 2021-2027 г.:** „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“

4. **Цел на мярката:** *(представя се обосновка защо мярката е необходима за местната общност, към какви местни специфики/проблеми е насочена, какви са очакваните резултати и ползи за територията, както и ефектът от подкрепата за територията на МИГ, какъв е приносът ѝ за постигане на приоритетите/целите на стратегията и съответствието ѝ към одобрен общински/ регионален стратегически / програмен /планов документ. Ако обосновката се съдържа в анализа към стратегията или в самата стратегия, се указва документа, страницата, разделът, точката и т.н.);*

Основната цел на мярката е да повиши осведомеността на местната общност в територията на МИГ „Невестино - Кюстендил – Трекляно –Бобошево – Кочериново –Рила“ относно значението на биологичното разнообразие, рисковете за неговото опазване и начините за устойчиво използване на природните ресурси. Планираните дейности ще бъдат съобразени с основните приоритети, заложи в ключови стратегически и програмни документи в областта на опазването на природата. Сред тях са проектът на Националната стратегия за биологично разнообразие до 2030 г., Националната рамка за приоритетни дейности по мрежата „Натура 2000“, плановете за управление на защитените зони и територии, както и други релевантни документи на национално и регионално ниво.

Територията на МИГ се отличава с изключително богато и разнообразно природно наследство – уникални екосистеми, редки растителни и животински видове и защитени природни местообитания. Наред с това обаче съществуват редица предизвикателства , свързани с рискове от човешка дейност, като нерегламентирана сеч, незаконен лов, замърсяване и неустойчив туризъм. Значителна част от местното население все още не е достатъчно запозната с екологичната стойност на своята територия и с начините за нейното дългосрочно опазване. Това създава необходимост от активни мерки за информираност, които да стимулират създаването на отговорни практики и поведение.

Мярката е насочена към преодоляване на няколко съществени проблема, характерни за територията на МИГ. Един от тях е ниската информираност на населението относно значението на биологичното разнообразие и липсата на достатъчно образователни инициативи, които да направят тази тема по-разпознаваема и важна за обществото. Към момента липсват регулярни кампании за опазване на природните ресурси, което ограничава възможностите за активно участие на гражданите. Наред с това, редица човешки дейности продължават да оказват натиск върху природните екосистеми в региона. Съществува и сериозен потенциал за подобряване на координацията между местните власти, бизнеса и неправителствените организации в сферата на опазването на околната среда. Именно тук

мярката може да изиграе важна роля, като създаде условия за по-добро сътрудничество и ангажираност.

Реализирането на мярката се очаква да доведе до конкретни положителни резултати за цялата територия на МИГ . Най-напред ще се повиши осведомеността на местните жители, институции и представители на бизнеса относно важността от опазването на природата . Това ще стане чрез провеждане на информационни кампании, образователни инициативи и специални събития, насочени към насърчаване на отговорно и устойчиво поведение спрямо околната среда. Предвижда се организиране на обучения, уъркшопи, семинари и екологични фестивали, които ще дадат възможност на различни целеви групи да се включат активно. Тези дейности не само ще обогатят знанията на участниците, но и ще им помогнат да развият конкретни умения за прилагане на природосъобразни практики в ежедневието и в професионалната си дейност. В дългосрочен план мярката ще спомогне за изграждането на ангажирана и добре информирана общност, готова да работи за опазването на местното природно богатство.

Съществено значение ще има и създаването на по-тясно сътрудничество между институциите, образователните структури, неправителствените организации и други заинтересовани страни. Това ще позволи планирането и изпълнението на съвместни дейности, свързани с устойчивото управление на природните ресурси, включително чрез мерки като залесяване, възстановяване на увредени екосистеми и изграждане на мрежа от активни екологични партньорства.

Подкрепата за тази мярка ще остави дългосрочен положителен отпечатък върху територията на МИГ. Очаква се да намалее негативното въздействие от човешката дейност върху природната среда, благодарение на повишаване на екологичната култура сред местното население. С мярката ще се създадат условия за изграждане на активна гражданска позиция по темите, свързани с опазването на природата. Това ще се изрази чрез участието на хората в доброволчески инициативи, дискусии; форуми и местни екологични каузи. Ще бъдат използвани добри практики от други региони и държави, като те ще бъдат съобразени с местните особености, за да се изгради стабилна и работеща основа за устойчиво, природосъобразно развитие.

Мярката допринася пряко за изпълнение на Специфичната цел „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“ по Приоритет 3 на Програмата за развитие на селските райони 2021–2027 г. Освен това тя подкрепя изпълнението на други национални и регионални стратегически документи в областта на околната среда. По този начин мярката ще допринесе не само за опазване на природното наследство, но и за устойчивото развитие и подобряване на качеството на живот в територията на МИГ „Невestino – Кюстендил –Трекляно– Бобошев – Кочериново – Рила“.

5. Целева група или групи: *(представя се пояснение как са определени целевите групи, как са идентифицирани местните проблеми и потребности на тези групи, които мярката адресира)*

- Населението от населените места на територията на МИГ;
- Община Невestino, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила от територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“;

- Бизнес сектор;
- Ловци и рибари;
- Събирачи на лечебни и други растения;
- Туристически организации;
- Медии и граждански организации.

Целевите групи по мярката са определени въз основа на задълбочен анализ на социално-икономическите характеристики на територията на МИГ „Невestino – Кюстендил - Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“. Те обхващат населението от цялата територия – както от градските центрове, така и от селските райони, с оглед постигането на равнопоставен достъп до възможностите, които мярката предоставя.

При определянето на групите е взет предвид социално-икономическият профил на региона. Идентифицирани са ключови икономически и социални групи, които имат важно значение за развитието на местната икономика и за съхраняването на традиционния поминък. Особено внимание е отделено на хората, ангажирани в дейности, свързани с използването на природни ресурси, като ловци, рибари, събирачи на лечебни растения и представители на туристическия сектор. Тези групи са избрани не само заради предизвикателствата, пред които са изправени, но и заради потенциала за устойчиво развитие в сферите, в които работят. Освен това, мярката предвижда включването и на институции – общински администрации, медии и неправителствени организации – които имат капацитет да подкрепят, разпространяват и популяризират предвидените дейности.

Местните проблеми и потребности са идентифицирани чрез съвкупност от методи, сред които се включват анализ на налични стратегически документи, общински програми и секторни анализи. Проведени са анкетни проучвания и интервюта с представители на населението, бизнеса и местни организации, които разкриват специфичните предизвикателства пред развитието на територията. В допълнение са организирани информационни срещи и обществени обсъждания с участие на представители на целевите групи, по време на които са формулирани конкретни проблеми и предложения за тяхното решаване. Ключова роля в този процес имаха и консултациите с експерти – както местни, така и външни, които допринесоха със своята оценка на социално-икономическата и екологичната ситуация.

Сред основните предизвикателства, които мярката се стреми да адресира, се откроява ограничената заетост и сезонният характер на доходите в някои общности, най-вече сред хората, ангажирани със събиране на растения, риболов и лов. Малкият и среден бизнес в региона изпитва затруднения, свързани с ограничен достъп до финансиране, липса на достатъчно административен капацитет и слаба възможност за внедряване на иновации. Секторът туризъм, макар и с потенциал, страда от недостатъчно развита инфраструктура и ограничени услуги, особено в по-отдалечените населени места. Освен това липсата на адекватно обучение и квалификация възпрепятства развитието на дейности, свързани с екологичен туризъм, устойчиво ползване на природни ресурси и занаятчийски производства. Управлението на природните ресурси също се сблъсква с предизвикателства, свързани с необходимостта от опазване на биоразнообразието, предотвратяване на свръх-експлоатация и по-добра координация между институциите.

Предвид тези предизвикателства, мярката предлага интегриран и гъвкав подход за тяхното преодоляване. Основен акцент ще бъде поставен върху провеждането на обучения и информационни инициативи, които ще повишат капацитета на целевите групи и ще насърчат устойчивото ползване на природните ресурси. Ще се предостави подкрепа на гражданските

организации и медиите, които играят ключова роля в популяризирането на добри практики, въвличането на местното население и изграждането на отговорно отношение към природата. Мярката предвижда и създаването на партньорства между местните власти и неправителствения сектор с цел по-ефективно използване на ресурсите и устойчиво развитие на територията.

Чрез този подход ще се осигури по-широко въздействие, което обхваща не само икономическото развитие, но и социалните процеси и екологичната устойчивост в региона. Подкрепата за различните групи ще създаде условия за развитие на местен капацитет, активна гражданска позиция и по-добро сътрудничество между всички участници в процеса на устойчиво управление на природните ресурси в територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“.

6. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ (описват се конкретни местни специфики и обстоятелства, които обосновават необходимостта от изпълнение на мярката)

Територията на Местната инициативна група „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ обхваща значителни по площ природни територии с висока екологична стойност. Районът е част от Западна България и включва както планински, така и полупланински и равнинни зони, богати на разнообразни местообитания, редки и защитени растителни и животински видове. В територията попадат части от мрежата Natura 2000, както и редица защитени зони и територии, чиято опазване и устойчиво ползване е от национален и европейски приоритет.

Въпреки голямото природно богатство и възможности за развитие на територията, съществуват редица сериозни предизвикателства, които застрашават устойчивото състояние на местните екосистеми. Основен проблем е нерегламентираната човешка дейност – незаконна сеч, браконьерство, риболов без разрешение, туризъм извън обозначените маршрути и неконтролирано събиране на билки. Тези практики се извършват често не от злонамереност, а поради липса на достатъчна информация и осъзнаване на вредите, които причиняват. Те нарушават природния баланс, водят до намаляване на животински и растителни видове и влошават състоянието на природната среда. За да се опази богатото биологично разнообразие и да се гарантира устойчиво развитие, е необходимо повишаване на екологичната култура и ангажираност на местната общност.

Територията на МИГ обхваща множество малки села, разположени в отдалечени и труднодостъпни райони. В тези места достъпът до информация и възможности за екологично образование е силно ограничен. Населението е предимно възрастно, а в някои общини се наблюдава обезлюдяване и ниска икономическа активност. Много от хората разчитат на природните ресурси за своето препитание – лов, риболов, събиране на билки и дърводобив са основни източници на доход. Тази силна зависимост от природата, в съчетание с липсата на алтернативи и подходяща информираност, създава риск от прекомерно използване на околната среда и нарушаване на природното равновесие. Затова е особено важно да се насърчава устойчивото използване на ресурсите и да се повишава екологичната култура на местните общности.

Отчита се липсата на устойчиви и целенасочени кампании за повишаване на екологичната култура и познанията за биоразнообразието, както и механизми за популяризиране на съществуващите стратегически и планови документи на национално и регионално ниво.

Такива са например проектът на Националната стратегия за биологичното разнообразие до 2030 г., Националната рамка за приоритетни дейности за мрежата Natura 2 000, плановете за действие за определени видове, както и плановете за управление на защитени зони и територии. Препоръките и насоките в тези документи често остават недостъпни или непознати за широката общественост, а прилагането им на местно ниво е ограничено.

При тези условия мярката за повишаване на информираността относно биологичното разнообразие и рисковете пред неговото опазване отговаря пряко на реалните нужди на територията. Тя цели да преодолее липсата на информираност и образователни възможности, като предостави достъпно, ясно и разбираемо знание за начините за устойчиво ползване на природните ресурси, значението на биоразнообразието, и ползите от неговото опазване.

Нуждата от прилагане на тази мярка се подсилва и от ниската ангажираност на местните общности в природозащитни дейности, липсата на съвместни действия между институции, неправителствени организации и частния сектор, както и от необходимостта да се активизира участието на младите хора в инициативи, свързани с опазването на природното наследство. Чрез по-добра осведоменост и активно включване на различни групи от населението, мярката ще допринесе за създаването на устойчиво и отговорно отношение към природата.

Информационните и образователните и дейности, предвидени в рамките на мярката, ще имат директен ефект върху подобряването на екологичната култура, намаляване на вредните практики и създаване на условия за по-добро управление на природните ресурси. Те ще улеснят прилагането на мерки, които са заложили в националните и регионални стратегии, ще насърчат участието на местното население и ще подпомогнат устойчивото развитие на територията чрез запазване на нейните природни богатства.

С оглед на гореописаните специфики, мярката е необходима и навременна интервенция, която ще подпомогне изграждането на по-информирано, отговорно и активно гражданско общество в територията на МИГ „Невestino –Кюстендил – Трекляно –Бобошево – Кочериново – Рила“.

Чрез интегриране на екологичните приоритети в местните политики и чрез ангажиране на различните целеви групи, ще се създадат условия за дългосрочна защита на биологичното разнообразие.

7. Допустими типове бенефициенти (посочват се допустими бенефициенти за изпълнение на мярката и обосновка за избора им; при предвидено партньорство се представя пояснение защо същото е необходимо)

Допустимите бенефициенти/партньори са:

7.1 Община Невestino, община Кюстендил (населените места без строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново, община Рила от територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“;

7.2 Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ).

Допустимите бенефициенти ЮЛНЦ следва:

- да бъдат със седалище и адрес на управление в община от състава на съответната МИГ, а когато юридическите лица с нестопанска цел кандидатства чрез клон, същият

следва да е със седалище и адрес на управление в община от състава на съответната МИГ.

- да бъдат вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на опазването на биологичното разнообразие ще е предимство при оценяването. Юридическите лица с нестопанска цел следва да са регистрирани по съответния ред най-малко 12 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение.

По приоритет „Биологично разнообразие“ партньорството е допустимо, като партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение.

Изборът на допустими бенефициенти по мярката „Повишаване осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки, планирани в стратегически и планови документи в сектор „Биологично разнообразие“ е основан на принципа за ефективно достигане до местната общност, устойчиво прилагане на информационни инициативи и максимално използване на капацитета на ключовите местни структури.

1. Общините от територията на МИГ

Като допустими бенефициенти са определени шестте общини от територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, както следва: община Невестино, община Кюстендил (извън строителните граници на град Кюстендил), община Трекляно, община Бобошево, община Кочериново и община Рила .

Общините са основни териториални единици, в чиито административни граници попадат значителни площи със защитени природни територии и зони с висока степен на биологично разнообразие. Същевременно, те имат пряка отговорност по управление на природните ресурси и екологичната инфраструктура на местно ниво. Общините разполагат с административен капацитет и структури, които им позволяват да планират, организират и реализират обществени кампании, информационни събития и образователни инициативи.

Чрез включването на общините като бенефициенти гарантира, че дейностите по мярката ще достигнат до широка аудитория, включително ученици, земеделски производители, ловни и рибарски общности, туристически оператори и местни предприемачи. С помощта на своите комуникационни канали и контакти с институции и население, общините могат да осигурят видимост, координация и устойчивост на ефекта от дейностите.

Ограничаването на обхвата в община Кюстендил до населените места извън строителните граници на града е мотивирано от целта на подхода ВОМР да насърчава устойчиво развитие в селските и полупланинските райони, които са по-близо до природата, но често страдат от ниска информираност и слабо институционално покритие по екологични теми.

2. Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ)

Юридическите лица с нестопанска цел също са включени като допустими бенефициенти, тъй като традиционно имат значима роля в сферата на обществената ангажираност, екологичното образование и популяризиране на устойчиви практики. Много от тях работят активно на местно и регионално ниво, като реализират кампании, обучителни инициативи, проекти за опазване на околната среда и сътрудничат с общности, училища, читалища, бизнес и медии.

Юридическите лица с нестопанска цел притежават капацитет за мобилизиране на доброволци, прилагане на иновативни и интерактивни методи за комуникация и осъществяване на събития, които достигат до трудно достъпни групи от населението. Те често се ползват с високо обществено доверие и действат като посредници между институциите и гражданите, особено в селските райони.

С включването на ЮЛНЦ като бенефициенти се дава възможност за по-гъвкав и тематично фокусиран подход към осведомеността по въпросите на биологичното разнообразие, включително чрез създаване на образователни ресурси, провеждане на екологични фестивали, инсталации, обучения, доброволчески акции и др.

Съчетаването на административния ресурс и обхвата на местните власти с експертния, комуникационен и мобилизационен капацитет на ЮЛНЦ създава възможност за широко въздействие на мярката и гарантира нейното успешно прилагане в територията на МИГ. Така избраните допустими бенефициенти отговарят на спецификата на региона, на целите на мярката и на изискванията за устойчиво и резултатно изпълнение на стратегическите насоки в сектор „Биологично разнообразие“.

Партньорството между общините и юридическите лица с нестопанска цел е ключов елемент за успешното и устойчиво прилагане на мярката, тъй като обединява административния, комуникационния и експертния капацитет на двата типа организации. Общините, като основни носители на местната власт, разполагат с необходимата инфраструктура, институционален авторитет и пряк достъп до населението на територията. Те имат възможност да осигурят логистична и организационна подкрепа, както и да гарантират устойчивост на резултатите чрез интегриране на добрите практики в местните политики и планове за развитие.

От своя страна, ЮЛНЦ внасят експертиза, гъвкавост и креативен подход в комуникационните и образователните дейности. Те често разполагат с утвърдени мрежи за работа с различни обществени групи – включително младежи, доброволци, училища, читалища и професионални общности. Юридическите лица с нестопанска цел имат опит в провеждане на кампании, създаване на достъпни информационни материали и реализиране на инициативи, насочени към изграждане на гражданска ангажираност.

Синергията между двете страни позволява по-широк обхват на целевите групи, по-голямо обществено доверие и по-висока ефективност на реализираните дейности. Партньорството също така улеснява координацията, обмена на ресурси и ноу-хау, както и осигуряването на дългосрочен ефект от мерките, насочени към опазване на биологичното разнообразие.

Накратко, сътрудничеството между общините и юридическите лица с нестопанска цел не само разширява възможностите за постигане на целите на мярката, но и създава основа за

изграждане на устойчиви модели на работа в сферата на екологичното образование и защита на природната среда .

8. **Допустими дейности** (*представя се описание на допустимите дейности, обосновани спрямо спецификата на територията, на целевите групи и на техните потребности и необходими за реализацията на мярката*)

Чрез реализацията на проект по приоритет „Биологично разнообразие“ на ПОС 20 21-20 27 г. се цели да се повиши осведомеността относно биологичното разнообразие и заплахите за него в целевата територия на база на мерки планирани в стратегически и документи в сектор биоразнообразие – Национална стратегия за биологично разнообразие до 2030 г. (проект), Национална рамка за приоритетни дейности за мрежата Натура 2 000, Планове за действие за видове, Планове за управление на защитени зони, Планове за управление на защитени територии.

Такива заплахи могат да бъдат, но не се ограничават единствено до: браконьерство, използване на забранени методи и средства за лов и превенция от хищници, инвазивни видове, незаконна търговия със защитени видове и др., като дейностите са предназначени за всички жители на МИГ, но могат да таргетират целево и бизнес сектора, ловци, рибари, събирачи на лечебни и други растения, туристически организации, други заинтересовани страни, журналисти и медии и др.

Допустими дейности по Приоритет 3:

- организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, пресконференции, брифинги, представяне на добри практики на място, информационни дни);
- излъчвания в регионални радиостанции (рекламно-информационни спотове);
- излъчвания в регионални телевизионни канали;
- публикации на официалната интернет страница на бенефициента;
- разработване на информационни материали (плакати, брошури, листовки);
- външна реклама (рекламни пана, билбордове и др.);
- ролбанери;
- онлайн публикации в регионални интернет медии и портали;
- публикации в регионални печатни медии;
- публикации в социални медии;
- разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за опазване на биологичното разнообразие на територията на населеното място/ общината/ МИГа; заплахите за него; практическите възможности за адресиране на тези заплахи от страна на съответната целева група; повишаване на общественото самосъзнание за опазване на биологичното разнообразие в Натура 2000 или извън екологичната мрежа и др.

- рекламно-информационни материали (химикалки, тениски, шапки, еко-торбички и други подходящи според целевата група и посланията);
- алтернативни форми на включване на целевите групи в припознаването на темата и посланието – инсталации, пърформанси, изложби, уъркшопи и други.

Територията на МИГ „Невestino – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ се отличава с висока природна стойност, наличие на уникални екосистеми, защитени зони и богато биологично разнообразие. В същото време, на територията се наблюдава ниска степен на информираност относно значението на опазването на природата и конкретните заплахи, свързани с човешка дейност. Целевите групи включват широк кръг от местни жители, институции, стопански субекти и граждански организации, които често не разполагат с достъп до навременна, разбираема и практическа информация за природното наследство в района. Именно затова допустимите дейности по мярката са насочени към решаването на този информационен и комуникационен дефицит чрез разнообразни, адаптирани и интегрирани подходи.

Организирането и провеждането на събития като кръгли маси, работни срещи, информационни дни и представяния на добри практики ще улесни прякото ангажиране на местните общности и ще позволи обсъждане на конкретни проблеми и възможности за опазване на биоразнообразието. Провеждането на такива събития е особено подходящо за територията, в която има нужда от изграждане на междуинституционален диалог и съвместни действия между общините, гражданския сектор и бизнеса.

С изработването на информационни материали, включително плакати, брошури и листовки, ще се осигури разбираема и достъпна информация, адаптирана към различни целеви групи – от ученици до възрастно население. Разпространението на тези материали в местни училища, културни институции, читалища, туристически обекти и административни сгради ще позволи широко териториално покритие и масов обхват.

Използването на външна реклама, включително билбордове, рекламни пана и ролбанери, е подходящо средство за достигане до по-широка аудитория, включително преминаващи туристи и пътуващи граждани. Тази форма на комуникация е особено ефективна в районите с висок туристически трафик и по протежението на основни пътни артерии.

Излъчванията в регионални радио- и телевизионни канали ще спомогнат за достигане до повъзрастното население, което е сред най-слабо информираните групи по теми, свързани с екологията и природозащитата. В допълнение, публикациите в регионални печатни медии, интернет портали и социални мрежи ще гарантират обхващане на активната и дигитално свързана част от обществото.

Чрез разработването на онлайн информационен портал ще се предостави централизирана платформа за достъп до практическа информация относно биологичното разнообразие на територията, идентифицираните заплахи и начините, по които различни целеви групи (напр. туристи, ловци, събирачи на растения, ученици) могат да допринесат за неговото опазване.

Това е особено ценно за територията на МИГ, в която липсват дигитални източници на информация по тази тема.

Разпространението на рекламно-информационни материали като химикалки, тениски шапки, еко-торбички и други сувенири, брандирани с природозащитни послания, ще допринесе за дългосрочно разпознаване на темата и целите в ежедневието на хората. Подобни материали са особено ефективни при работа с деца и млади хора, както и при събития с широк обществен обхват.

Използването на алтернативни форми на ангажиране като инсталации, изложби, уъркшопи, и пърформанси ще насърчи творческия и емоционален подход към темата. Тези дейности ще създадат възможности за активно участие на местните общности, училища, културни институции и творчески групи, и ще подпомогнат изграждането на по-дълбока връзка между човека и природата.

Всички предвидени дейности са пряко съобразени със специфичните условия, потребности и възможности на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно -Бобошево – Кочериново – Рила“. Те са насочени към постигане на реална промяна в нагласите и поведението на населението, към подобряване на знанията за биологичното разнообразие и към намаляване на рисковете за неговото опазване.

Когато бенефициентите възлагат дейности, свързани с доставки и услуги на трети лица, те са длъжни да провеждат състезателни, прозрачни, недискриминационни и безусловни търгове (по смисъла на параграф 89-96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз), което гарантира, че на ниво изпълнител подпомагането не представлява държавна помощ.

9. Бюджет на мярката (*посочват се финансовите параметри – обща стойност на мярката в рамките на съответната стратегия и индикативен размер за потенциални проекти (вкл. максимална стойност)*)

Общата стойност на мярката е в размер на 100 000 лева.

Максималният размер на допустимите разходи, който ще бъде предоставен за един проект е 100 000 лева.

Максималният интензитет на помощта е в размер на 100% от общата стойност на допустимите разходи.

Допустими разходи по мярката:

- разходи за услуги;
- разходи за персонал;
- разходи за материали;
- разходи за провеждане и участие в мероприятия;
- непреки разходи.

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027“

Недопустими разходи по мярката:

- разходи, свързани с изпълнението на недопустими дейности, вкл. подготовка и извършване на строително-монтажни работи, закупуване на съдове, техника, оборудване, съоръжения и друго движима и недвижима техника и оборудване за управление на отпадъци;
- разходи за одит;
- разходи, извършени в нарушение на правилата за държавни помощи;
- разходи, надхвърлящи нормативно определени максимални размери, както и разходи, надхвърлящи процентните ограничения и/или максималната стойност за тях, които са включени в условията за кандидатстване;
- разходи за закупуване на превозни средства;
- разходи за устройствено планиране, инвестиционно проектиране, консултантски услуги, строителство и ремонт по реда на Закона за устройство на територията;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисиони и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута;
- ДДС върху недопустими дейности или възстановим ДДС;
- закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;
- закупуване на земя и сгради;
- дейности, които се финансират със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения по реда на Закона за управление на отпадъците
- разходи за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция;
- лихви по дългове, с изключение на свързани с БФП, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- разходи за финансиране на операции, които операции към момента на избирането им за финансиране от ЕФСУ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата от страна на бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не (съгласно чл. 63, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 2021/1060);
- разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове или инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;
- разходи за дейности, които са били част от операция, подлежаща на преместване съгласно член 66 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или които биха представлявали прехвърляне на

производствена дейност в съответствие с член 65, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1060.

10. Показател за резултат (*посочва се показател за резултат, чрез който ще се измерва изпълнението на мярката, базова и целева стойност, описва как ще бъде достигната целевата стойност и източниците на информация при отчитането*)

- Лица, които пряко ще бъдат обхванати от резултатите от проекта – брой.

Базова стойност – 0 бр. лица

Целева стойност – 7 000 бр. лица.

Целевият показател за броя на лицата, които ще бъдат пряко обхванати от резултатите от проекта, е 7 000 души, като базовата стойност към началото на изпълнението е нула. Поставената цел е напълно реалистична и изпълнима, като се базира на внимателно планирани дейности, съобразени с мащаба на територията на МИГ „Невestino –Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“, профила на целевите групи и разнообразието от комуникационни канали, които ще бъдат използвани.

Съществен принос за достигането на целта ще имат информационните кампании и публичните събития, които ще се провеждат на територията на всички участващи общини. Те ще включват семинари, уъркшопи, открити дискусии, форуми, и други формати, насочени към повишаване на информираността относно значението на биологичното разнообразие и заплахите за него. В зависимост от мащаба на всяка проява се очаква да бъдат ангажирани между 50 и 200 участници на събитие, като общият обхват чрез този подход ще достигне значителна част от местното население.

Освен това, чрез разпространението на печатни информационни материали– включително брошури, плакати и листовки – в публични сгради, училища, читалища, културни и туристически обекти ще бъде постигнат обхват от приблизително 2500 до 3000 лица. Тези материали ще бъдат насочени както към широката общественост, така и към по-тесни професионални групи, в зависимост от тематиката и мястото на разпространение.

Съществена роля ще играят и цифровите канали за комуникация. В рамките на проекта ще бъде разработена онлайн информационна платформа, която ще предлага достъпна и актуална информация относно биологичното разнообразие в региона, идентифицираните рискове и препоръчителните практики за неговото опазване. Успоредно с това , чрез целенасочени кампании в социалните мрежи и онлайн медии ще бъде достигната по-широка и разнообразна аудитория, включително млади хора и граждани с активна дигитална ангажираност. Общият очакван обхват чрез онлайн комуникационните канали е между 3000 и 4000 жители.

Проектът предвижда и провеждане на специализирани обучителни модули, насочени към представители на институции, граждански организации, училища и местния бизнес. Тези бучения ще засегнат конкретни теми, свързани с управлението и опазването на природните ресурси, и се очаква да обхванат между 500 и 1000 участници.

За обективното и прозрачно отчитане на резултатите от проекта ще се използват надеждни източници на информация. На първо място, ще се събират присъствени списъци от всички проведени събития и обучения. Ще бъдат анализирани данните за броя на отпечатаните и разпространени информационни материали, както и техният обхват спрямо местата и групите, до които са достигнали . За дигиталните канали ще се използват аналитични инструменти като Google Analytics, които ще осигурят точна информация за броя достигнати потребители и нивото на ангажираност. Ще бъдат проведени и анкетни проучвания сред

участниците в събитията с цел установяване на въздействието върху информираността и разбирането по темата. Всички събития и ключови дейности ще бъдат документирани чрез снимков и видеоматериал.

Чрез комбинирането на планирани дейности и разнообразие от комуникационни средства ще позволи достигане до 7 000 души в рамките на изпълнението на мярката. Използваните механизми за отчетност ще гарантират надеждност, проследимост и прозрачност на постигнатите резултати, което ще допринесе за успешното изпълнение и постигане на целите на проекта.

IVAN
MANOLOV
ANDONOV

Digitally signed
by IVAN
MANOLOV
ANDONOV
Date: 2025.06.11
19:35:30 +03'00'

Приложение съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г. за кандидатстване за допълващо финансиране по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.

Мярка „Внедряване на иновации в МСП на територията на местни инициативни групи (МИГ)“¹

Наименование на мярката²

Внедряване на иновации в МСП на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“

1. Описание на мярката (до половин страница)

1.1. Формулира се целта на мярката и какви са очакваните резултати и ползи за територията в изпълнение на мярката.

1.2. Анализ на нуждите и идентифицирани проблеми на територията, свързани с иновационната активност и внедряването на иновации в предприятията (посочват се спрямо обхвата на допустимите дейности за финансиране от програмата, описва се към какви местни специфики/проблеми е насочена мярката, какъв е ефектът от подкрепата за територията на МИГ – реферира се към страница от стратегията).

1.3. Описва се заявеното финансиране по ПКИП в обхвата на кои приоритети и специфични цели попада - принос към специфичните цели на програмата.

1.1. Цел на мярката и очаквани резултати:

Осигуряване на подкрепа за модернизирание, намаляване на ресурсоемкостта и внедряване на чисти технологии в производствата на МСП от територията на МИГ.

Мярката е в съответствие с Приоритет 1. Иновации и растеж, Специфична цел: RSO1.1. „Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии (ЕФРР)“ и Приоритет 2. Кръгова икономика, Специфична цел: RSO2.6. „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика (ЕФРР)“ от ПКИП мярката следва да има принос към постигането на следните ПОКАЗАТЕЛИ ЗА РЕЗУЛТАТ:

1) Частни инвестиции, допълващи публичното подпомагане (в т.ч.: безвъзмездни средства, финансови инструменти).

2) Малки и средни предприятия (МСП), въвеждащи иновация в продукт или в процес (ако е приложимо).

3) МСП, въвели продуктова или процесова иновация в област “Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика” на ИСИС (ако е приложимо).

¹ При идентифицирани потребности за допълващо финансиране по ПКИП МИГ може да включи посочената мярка в Приложението съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС № 494/2024 г.

² При описване на параметрите на мярката, моля, посочете глава, раздел, точка, страница от анализа/ите, както и относимите текстове в стратегията за местно развитие (където е приложимо).

В съответствие с Приоритет 1. Иновации и растеж, Специфична цел: RSO1.1. „Развитие и засилване на капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии (ЕФРР)“ и Приоритет 2. Кръгова икономика, Специфична цел: RSO2.6. „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика (ЕФРР)“ от ПКИП, проектните предложения следва задължително да имат принос към постигането на следните ПОКАЗАТЕЛИ ЗА КРАЙНИЯ ПРОДУКТ:

- 4) Подпомагани предприятия (в т.ч.: микро-, малки, средни, големи предприятия).
- 5) Подпомагани предприятия чрез безвъзмездни средства.

С изпълнението на мярката се предвижда модернизирани на МСП на територията на МИГ „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“, както и преминаване към кръгова икономика и чисти технологии, щадящи околната среда и позволяващи поддържането ѝ в отлично състояние в полза на местната общност.

1.2. Анализ на нуждите и идентифицирани проблеми на територията, свързани с иновационната активност и внедряването на иновации в предприятията:

Икономическото развитие на Кюстендилска област през последните години се подобрява сериозно, като икономиката на територията на МИГ „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) се характеризира основно с аграрно-промишлена структура, в която през последните години развитието на отрасъла „Селско стопанско“ е с изпреварващи темпове пред останалите отрасли от територията.

В състава на МИГ влизат малки общини със слабо развити икономики и то само в някои направления, които изцяло зависят от икономиката на община Кюстендил.

Освен селското стопанство сравнително развити са добивната и преработвателната промишлености, които са високо ресурсоемки. Като цяло промишлените предприятия на територията на МИГ нямат достатъчно инвестиции в модернизация и иновации. Поради тази причина се предвижда и изпълнението на настоящата мярка по ПКИП. С нея се цели, макар и частично, осигуряване на инвестиции за модернизация, въвеждане на иновации и преход към кръгова икономика с щадящо отношение към околната среда чрез използването на чисти и ниско ресурсоемки технологии.

Икономическата ситуация е описана в Раздел 6 „Икономическа характеристика и икономически дейности на територията на МИГ“ на стр. 777 – 908 от Проучване и анализ на природно-географските, социално-икономическите и културно-историческите характеристики на територията на МИГ „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил), както и в Стратегията за ВОМР.

1.3. Заявеното финансиране по ПКИП попада в обхвата на следните приоритети и специфични цели на ПКИП - принос към специфичните цели на програмата:

Заявеното финансиране по ПКИП от страна на МИГ „Невestino - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ попада в обхвата на следните приоритети и специфични цели на ПКИП:

- Приоритет 1 „Иновации и растеж“, Специфична цел „Развитие и засилване на

капацитета за научни изследвания и иновации и на внедряването на модерни технологии“ и

- Приоритет 2 „Кръгова икономика“, Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика“.

2. Допустими дейности, конкретно необходими за реализация на мярката (*следва да съответстват на дейностите, описани в Указанията*)

По мярката са допустими следните дейности:

Дейност 1. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на машини, съоръжения и оборудване, представляващи дълготрайни материални активи (ДМА).

Дейност 2. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на специализиран софтуер (вкл. разработване), патенти, лицензи, „ноу хау“ и др., представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА).

В края на изпълнението на проектите следва да е налице внедрена в предприятието продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите, насочена към производство на стоки и предоставяне на услуги.

При изпълнение на дейностите следва да се спазват хоризонталните принципи, заложи в чл. 9 на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета:

- зачитането на основните права и спазването на Хартата на основните права на Европейския съюз ;
- равенството между мъжете и жените, интегрирането на принципа на равенство между половете и отчитането на социалните аспекти на пола;
- недопускане на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация;
- достъпност за хората с увреждания (вкл. спазване правата и принципите, залегнали в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания);
- целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от ДФЕС, като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и принципа за „ненанасяне на значителни вреди“.

В съответствие с допустимите дейности се определят допустимите разходи на база на изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

3. Допустими целеви групи, към които ще бъде насочено допълващото финансиране по ПКИП (посочват се заинтересованите целеви групи на територията на МИГ).

Допустимите целеви групи на територията на МИГ „Невестино - Кюстендил - Трекляно - Бобошево - Кочериново - Рила“ по мярката са микро, малки и средни предприятия съгласно Закона за малките и средните предприятия.

Допустимите кандидати следва да имат адресна регистрация, да извършват дейността си и да са заявили подкрепа за дейности, осъществявани на територията на МИГ.

Кандидатите могат да развиват дейност в различни сектори на икономиката и трябва да отговарят на условията за бенефициент, определени в Закона за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление и в приложимата подзаконова нормативна уредба.

С цел избягване на припокриването на интервенции между ПКИП и Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 (СПРЗСР) по линия на допълващото финансиране на ПКИП няма да могат да получават подкрепа кандидати, които са:

- предприятия, кандидатстващи за финансиране на дейности за преработка и/или маркетинг на горски продукти.
- микропредприятия по смисъла на чл. 3-4 от ЗМСП, които имат седалище или клон със седалище на територията на селски район, и са заявили за подпомагане дейности по проекта, които ще се осъществяват в община на територията на селските райони в Република България. Списък на общините в обхвата на селските райони на Република България е посочен в Приложение № 2 към чл. 3, ал. 1, т. 3 на ПМС № 23/2023.
- предприятия, кандидатстващи за финансиране на икономически дейности, които съгласно КИД-2008 на НСИ попадат в сектор С - раздел 10 „Производство на хранителни продукти“ и раздел 11 „Производство на напитки“ и допустими за подпомагане по СПРЗСР.
- предприятия, кандидатстващи за финансиране на дейности, попадащи в обхвата на сектор риболов и сектора на рибарството и аквакултурите, които са целева група за подкрепа по Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027 г. (ПМДРА).

4. Размер на заявеното финансиране от МИГ и разпределение на средствата по приоритети/специфични цели (посочва се: общият бюджет на мярката; разпределението на средствата по приоритети).

4.1. Общ бюджет на мярката: 554 000 лева

4.2. Разпределение на средствата по приоритети:

Приоритет 1. Иновации и растеж 277 000 лева
Приоритет 2. Кръгова икономика 277 000 лева

IVAN
MANOLOV
ANDONOV

Digitally signed
by IVAN
MANOLOV
ANDONOV
Date: 2025.06.11
19:36:00 +03'00'

Формуляр за кандидатстване за допълващо финансиране по ПРЧР 2021-2024 към стратегия за ВОМР на МИГ

(Приложение към СВОМР, съгласно чл. 17, ал. 2 на ПМС 494/2024 г.)

Програма "Развитие на човешките ресурси" 2021-2027 (ПРЧР)

МИГ може да включи в СВОМР една или повече от следните 5 допустими мерки по ПРЧР:

1. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*):
2. **Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1 на ПРЧР*)
3. **Активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве** (*Дейности по Специфична цел 4 на Приоритет 1 на ПРЧР*)
4. **Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите** (*Дейности по Специфична цел 2 на Приоритет 2 на ПРЧР*)
5. **Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда на младите хора** (*Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 3 на ПРЧР*)

Към една Стратегия за ВОМР могат да бъдат планирани **максимум 5 мерки** със съответните дейности към тях с допълващо финансиране от ПРЧР. Включването на всички допустими 5 мерки, изброени по-горе, не е задължително и следва да се съобразено с местните нужди и проблеми. МИГ, които обхващат територии от Югозападен регион (регион в преход) и от друг регион от ниво 2 (слабо развит регион) планират отделни мерки за отделните региони. Във връзка с това, само тези МИГ могат да включат повече от 5 броя мерки в стратегиите.

Подробна информация за мерките, бюджета, допустимите дейности към всяка от тях, целевите групи, индикаторите и бенефициентите е представена в Указанията на УО на ПРЧР по чл. 10, ал (1) от ПМС 494/30.12.2024 г.

ВАЖНО: Кандидатите следва да спазват всички условия и инструкции на УО на ПРЧР, посочени в Указанията и в настоящия формуляр, при попълване на информацията.

Информацията по-долу се попълва толкова пъти, колкото мерки са избрани.

1. **Наименование на мярката** (*Кандидатът изписва името на избраната от посочените 5 допустими мерки по ПРЧР*)

Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда

2. Цел на мярката (до половин страница)

- 1. Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
- 2. Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства*

2.1. Цел на мярката:

Основната цел на мярката е пълното използване на трудовия ресурс на територията на МИГ.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

Безработицата на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) като цяло през целия анализиран период намалява, което е повлияно от сериозната демографска криза на територията на МИГ, т.е. спадът в общия брой на населението за всички общини съставлящи МИГ, което от своя страна ще формира изключително неблагоприятна тенденция.

По отношение на равнището на безработицата, може да се каже, че то е сравнително високо, като с най-високи стойности е равнището на безработицата в община Трекляно - 13,9%, а най-ниско е равнището на безработицата в община Кочериново - 6,3%, като тези стойности от една страна са повлияни от спадовете в общия брой на безработните на териториите на общините, но от друга страна са повлияни и от броя на безработните на база ниския и спадащ общ брой на населението на територията на МИГ.

По отношение на безработицата по възраст, тя спада за всички възрастови групи през целия анализиран период в общините съставлящи МИГ, но тенденцията е към сериозно застаряване и към запазване на по-високия брой безработни във възрастовата група над 55 години основно. Броят на безработните пък по образование като цяло намалява през целия период за всички общини, съставлящи МИГ, но за съжаление се запазва тенденцията към най-голям брой безработни със средно и средно специално образование, като единствено за община Трекляно броя на безработните с начално образование е най-висок през целия анализиран период.

По отношение на заявените свободни работни места в бюрата по труда, най-общо може да се каже, че се формира тенденция в спад на броя на заявените свободни работни места за общините Кочериново и Бобошево, а за общините Невестино, Рила и Трекляно броя на заявените свободни работни места се покачва, като за всички общини тези тенденции към спад или покачване на броя на заявените свободни работни места може да се приеме за противоречив.

По отношение на икономическата активност на населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ (без строителните граници на град Кюстендил) най-общо икономически неактивното население за всяка една от общините съставлящи МИГ е в пъти по-високо от икономически активното население, т.е. показва се ясна тенденция към застаряване и намаляване на икономическата активност, което е изключително неблагоприятна тенденция. Икономическата активност на населението по пол може да се определи като благоприятна за всички общини съставлящи МИГ, тъй като се запазва благоприятна съгласно демографските изисквания за полова структура на населението, което е единствената благоприятна тенденция в случая.

Икономическата активност на населението на територията на МИГ „Невестино – Кюстендил – Трекляно – Бобошево – Кочериново – Рила“ по образование е доста неравномерна по отделно за всяка една от общините, но най-общо може да се определи като среден към основен, тъй като по-голямата част от населението, както икономически активното, така и икономически неактивното има най-вече средно и основно образование, като тази тенденция се запазва през целия анализиран десетгодишен период. Допълнително може да се каже, че ситуацията на територията на община Трекляно по отношение на икономическата активност е най-критична и за нея следва да се приемат необходимите мерки с приоритет.

Мярката е избрана да подкрепи икономиката на територията на МИГ като предостави възможност за максимално използване на потенциала на територията по отношение на трудови ресурси. От тази гледна точка по мярката се цели оказването на подкрепа за пълноценното участие на пазара на труда на възможно най-голям брой от безработните хора от територията на МИГ.

- 3. Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава** *(посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира):*

3.1. Целеви групи:

- Безработни, вкл. продължително безработни;
- Неактивни лица;
- Лица в неравностойно положение, хора с увреждания;
- Лица с основно и по-ниско образование и/или без квалификация;
- Мигранти.

3.2. Брой:

Общият брой на хората от целевата група е 532 души.

3.3. Характеристики на целевата група:

Целевата група се характеризира с постоянно намаляващ брой поради цялостното намаление на населението на територията на МИГ. Като цяло целевата група остава с висок дял спрямо общия брой на икономически активното население като се забелязва покачване на възрастта на членовете ѝ.

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:

Висок дял от населението в активна трудоспособна възраст от територията на МИГ е извън трудовия пазар, като по този начин се ограничават възможностите на местната икономика за набиране на работна ръка. В съответствие с регистрираните на територията проблеми относно работната сила, изпълнениета на мярката цели активиране на възможно най-голям дял от безработните лица от територията на МИГ и тяхното активно включване в пазара на труда.

4. Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. Допустими кандидати:

- Работодатели от територията на МИГ;
- общини Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново, Рила;
- неправителствени организации от територията на МИГ.

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да извършват дейността си на територията на МИГ, при спазване на териториалното приложение на подхода ВОМР съгласно чл. 3, ал. 1 на ПМС 494 от 30.12.2024 г. Допустими бенефициенти са общини в обхвата на селските райони, които имат седалище в съответния областен град (общини Тунджа, Марица, Родопи и Добричка).

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

4.2. Допустими партньори (ако е приложимо):

Партньорствата по проектите в изпълнение на мярката са възможни, но не са задължителни. Партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени по-горе като допустими кандидати

5. Допустими дейности, конкретно необходими за реализация на мярката *(Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията)*

Допустимите по мярката дейности са както следва:

А. Дейности за активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработни:

- идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, мотивиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.

Идентифицираните неактивни лица могат да бъдат включвани в различни видове обучения, съобразно техните потребности, които бенефициента е анализирал.

За продължително безработните лица (безработни над 12 месеца) могат да се предвидят дейности, като например, за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация за работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране; професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др.

Б. Дейности за подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката:

- обучения за придобиване на дигитални умения, умения, свързани със зеления преход, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифицирана работна сила, която да наемат.

Мярката може да включва дейности в подкрепа на по-възрастните неактивни и безработни лица, за адаптиране към промените и към работодателите, чрез преквалификация, придобиване на нови умения, вкл. „зелени“ и дигитални, и предоставяне на нови възможности за заетост.

Обученията могат да бъдат насочени към придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др.

В. Дейности за целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място, субсидирана заетост:

- Работодателите-бенефициенти или партньори могат да получат стимули за разкриване на нови работни места и субсидии за възнаграждения при включване в заетост на хора в неравностойно положение, в т.ч. лица с увреждания, продължително безработни, активирани неактивни лица, безработни или неактивни лица с по-ниско от средното образование, вкл. чрез финансиране на ментори за тях за улесняване на включването им в устойчива заетост.

Не е допустимо в една мярка и един проект да се включи само дейност за предоставяне на субсидирана заетост.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027. На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ. При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения;
- разходи за командировки;
- разходи за закупуване на материали и консумативи;
- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията,

или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи;

- разходи за строително – монтажни работи (ако е приложимо за конкретната мярка);
 - разходи за обучения;
 - разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);
 - разходи за застраховка;
 - разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
 - разходи за организация и управление;
- В СВOMP следва да бъдат включени видовете разходи, които отговарят на включените дейности по съответната мярка.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи“.

6. Бюджет на мярката – *(Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност). **Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.**)*

6.1. Общ бюджет на мярката: 210 000 лв.;

6.2. Интензитет: 100% безвъзмездна финансова помощ; ...% съфинансиране (ако е приложимо);

6.3. Минимална (ако е приложимо) стойност на проекта: 20 000 лв.;

Максимална стойност на проекта: 100 000 лв.

7. Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката *(посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях.)*

7.1. Индикатори за краен продукт:

- Безработни, вкл. продължително безработни;
- Участници в неравностойно положение;
- Неактивни;
- Малцинства (вкл. маргинализирани общности като ромите).

7.2. Индикатори за резултат:

- Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;
- Участници, които при напускане на операцията получават квалификация;
- Участници, които при напускане на операцията имат работа, вкл. като самостоятелно заети лица;
- Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения;
- Участници от малцинства, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;
- Участници от малцинства, които при напускане на операцията получават квалификация или имат работа, вкл. като самостоятелно заети лица.

Като резултат от изпълнение на дейностите по мярката се очаква навлизане на пазара на труда на територията на МИГ на възможно най-голям брой от безработните лица, регистрирани преди нейното прилагане.

- 1. Наименование на мярката** *(Кандидатът изписва името на избраната от посочените 5 допустими мерки по ПРЧР)*

Подобряване на достъпа до трудова заетост и активиране за включване на пазара на труда на младите хора

- 2. Цел на мярката** *(до половин страница)*

- 1. Формулира се целта специфично за всяка мярка, не се повтаря само мярката или допустимите дейности, формулирани от УО на ПРЧР.*
- 2. Посочва се обосновка за избора на мярката и анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ, с описани конкретни местни специфики и обстоятелства*

2.1. Цел на мярката:

Основната цел на мярката е включването на младите хора от територията на МИГ в местната икономика, което да гарантира бъдещото ѝ устойчиво развитие.

2.2. Обосновка и анализ за необходимостта от мярката:

Равнището на безработицата при лицата на възраст до 29 г. включително е на най-ниско ниво от гледна точка на възрастово разпределение на безработните. Това е повлияно и от тенденцията на спадащ общ брой на населението на територията на МИГ, включително намелението на младите броя на млади хора.

Независимо от образованието си младите хората от територията на МИГ са най-активно участващите на пазара на труда. Въпреки това, все още има неизползван потенциал от млади хора, които са извън трудовия пазар за местната икономика.

Тъй като младите хора имат дълъг хоризонт на участие в трудовия пазар, тяхното активиране и включване в него е от особена важност за устойчивото развитие на местната икономика.

От тази гледна точка мярката цели да подкрепи бъдещото осигуряване на местната икономика с местни млади кадри чрез оказването на подкрепа за тяхното активиране и пълноценно участие на пазара на труда на територията на МИГ.

- 3. Целева група/и и идентифицираните техни проблеми, които мярката ще решава** *(посочват се целевите групи по конкретната мярка като се съобразяват с допустимите целеви групи от таблица 1 в Указанията, посочва се техният индикативен брой, характеристики, както и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира):*

3.1. Целеви групи:

- Безработни младежи (Младежи - лица на възраст 15-29 г. вкл.), вкл. продължително безработни;
- Младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация;
- Неактивни младежи и младежи NEETs (не участващи в заетост, обучение и образование);
- Търсещи работа младежи.

3.2. Брой:

Общият брой на хората от целевата група е 50 души.

3.3. Характеристики на целевата група:

Целевата група се характеризира с постоянно намаляващ брой поради цялостното намаление на населението на територията на МИГ. Представителите на целевата група се характеризират с по-ниско образователно ниво (средно и под средно), поради което за тях е необходимо придобиването на умения и квалификация.

3.4. Идентифицирани нужди и проблеми и как мярката ще допринесе за тяхното решаване:

На територията на МИГ има млади хора, които се намират извън пазара на труда. Тяхното включване в местната икономика е от значение за нейното бъдещо устойчиво развитие, тъй като тези кадри ще се задържат на работа продължително време. Мярката ще допринесе за активирането на младите хора и тяхното включване в местната икономика като по този начин се гарантира нейното устойчиво развитие в бъдеще.

4. Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката *(посочват се допустимите типове кандидати и партньори (ако партньорството е приложимо по конкретната мярка), като се съобразяват с допустимите бенефициенти от Таблица 1 в Указанията. Не се посочват поименно, освен ако не са община.)*

4.1. Допустими кандидати:

- Работодатели от територията на МИГ;
- общини Невестино, Кюстендил, Трекляно, Бобошево, Кочериново, Рила;
- неправителствени организации от територията на МИГ.

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да са със седалище и да извършват дейността си на територията на МИГ, при спазване на териториалното приложение на подхода ВОМР съгласно чл. 3, ал. 1 на ПМС 494 от 30.12.2024 г. Допустими бенефициенти са общини в обхвата на селските райони, които имат седалище в съответния областен град (общини Тунджа, Марица, Родопи и Добричка).

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР, както и на ПРЧР 2021-2027 г.

4.2. Допустими партньори (ако е приложимо):

Партньорствата по проектите в изпълнение на мярката са възможни, но не са задължителни. Партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени по-горе като допустими кандидати

5. Допустими дейности, конкретно необходими за реализация на мярката *(Тук се описват всички дейности, които се планира да бъдат изпълнени с мярката, спрямо потребностите на целевите групи. Допустимите дейности са посочени в т. 5. „Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР“ в Указанията)*

Допустимите по мярката дейности са както следва:

А. Дейности за активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните и NEETs:

- идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.

- различни видове обучения, съобразно техните потребности, които бенефициента е анализирал.

- дейности за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация и работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране, професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др.

Б. Дейности за подобряване конкурентоспособността на младежите като уязвима група на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката:

- обучения за придобиване на дигитални умения, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат.

- обучения, насочени също към придобиване и развитие на умения и компетентности (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др., необходими на работодателите.

В. Дейности за осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място, субсидирана заетост.

Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ . При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения;

- разходи за командировки;

- разходи за закупуване на материали и консумативи;

- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи;

- разходи за строително – монтажни работи (ако е приложимо за конкретната мярка);

- разходи за обучения;
 - разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);
 - разходи за застраховка;
 - разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
 - разходи за организация и управление;
- В СВОМР следва да бъдат включени видовете разходи, които отговарят на включените дейности по съответната мярка.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;
- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за държавни и/или общински такси.
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разносните за финансови транзакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на дълготрайни материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла Регламент (ЕС) 2023/2831 на Комисията от 13 декември 2023 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи“.

- 6. Бюджет на мярката – (Посочва се общият бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална, ако е приложимо, и максимална стойност). *Важно! Максималният размер на един проект не може да надвишава 400 000 лева. МИГ може да определи по-ниска максимална стойност за един проект.*)**

- 6.1. Общ бюджет на мярката: 210 000 лв.;
- 6.2. Интензитет: 100% безвъзмездна финансова помощ; ...% съфинансиране (ако е приложимо);
- 6.3. Минимална (ако е приложимо) стойност на проекта: 20 000 лв.;
- Максимална стойност на проекта: 100 000 лв.

7. Очаквани резултати и индикатори от изпълнение на мярката (*посочват се резултатите и индикаторите, които мярката се очаква да постигне в резултат от изпълнение на избраните дейности. Съгласно Таблица 1 от Указанията приложимите индикатори се цитират с имената им, без да се посочват стойности за тях.*)

7.1. Индикатори за краен продукт:

- Неактивни;
- Безработни;
- Малцинства, вкл. маргинализирани общности като ромите.

7.2. Индикатори за резултат:

- Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;
- Участници, които при напускане на операцията получават квалификация;
- Участници, които при напускане на операцията имат работа;
- Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения
- Участници от малцинства, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;
- Участници от малцинства, които при напускане на операцията получават квалификация или имат работа..

Като резултат от изпълнение на дейностите по мярката се очаква навлизане на пазара на труда на територията на МИГ на възможно най-голям брой от безработните лица на възраст до 29 г. включително, регистрирани преди нейното прилагане.

IVAN
MANOLOV
ANDONOV

Digitally signed
by IVAN
MANOLOV
ANDONOV
Date: 2025.06.11
19:37:23 +03'00'